ATEITIS

5

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS
1939-40 M. M. GRUODŽIO MĖN.

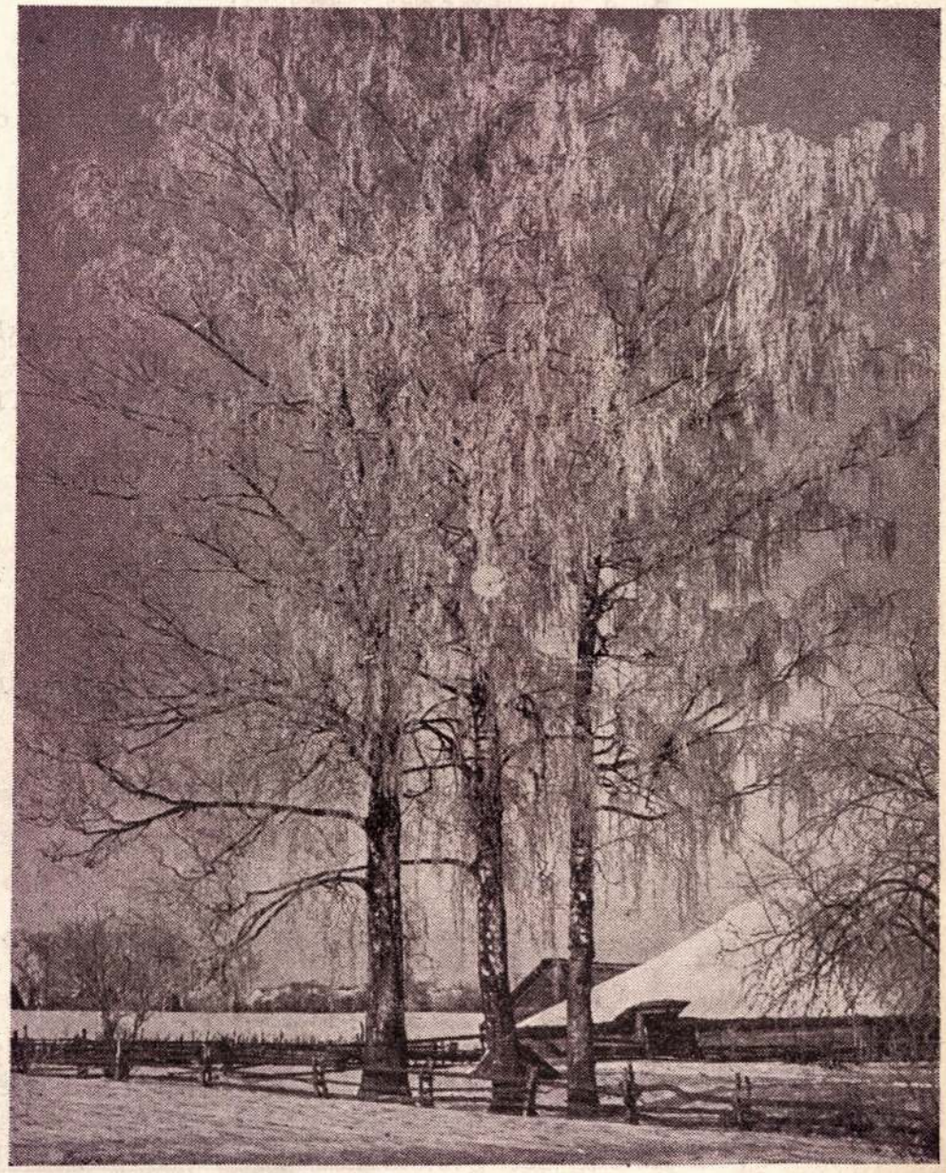

KALĖDŲ RYTAS
V. Maželio nuotr.
„N. Romuvos" klišė

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kauanas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Redaktoriaus kalbamosios valandos: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 v.

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

TURINYS

Psl.

Alfas Lapė, Šviesa tamsybėse 257
V. Beržinis-Beržinskas, Nežinau (eil.) 259
Jonas Nausėda, Kalėdų legenda (eil.) 260
Vytautas Čėsna, Nebežinau (eil.) 260
A. Čipkus, Kalėdų nakties crescendo (eil.) 261
Alb. Daina, Ramu (eil.) 261
J. Kakarieka, Vilniaus lietuvių moksleivija okupacijos laikais 262
St. Krasauskas, Europa, (eil.) 265
Juozas Žemaitis, Balta pasaka 266
Paulius Jurkus, Dunojaus valsas (eil.) 273
Kazimieras Žurys, Modernusis menas 274
Alf. Šešplaukis, Lektūros, arba skaitybos, klausimas 277

MERGAIČIŲ ATEITIS

Alfa Sušinskas, Mūzų išbučiuotinė 281
Z. Pundziūtė, Kambarinė 288
J. Stanevičiūtė, Ieškančiam žmogui 290
Aldona Čepaitė, Prieš Requiem (eil.) 292
Agnė Lukšytė, Sidabrinis debesys 293
M. Daunytė, Gimnazistė, išgraužtas suolas, inicialai 296
V. Inčiūraitė, Kalėdų varpai (eil.) 297

Apžvalga — 298; Mokykloj ir gyvenime — 300; Kreivos šypsenos — 316; Kūno kultūra — 318; Literatūros naujienos — 319.

Naujam nr. raštus siųsti iki sausio 12 d.

Administracija primena ir prašo mokėti prenumeratos skolas.

G. g. platintojai, kurie buvo „Ateitį“ užsakę tik 1939 m. II p., po švenčių prašomi skubiai pranešti, po kiek egz. „Ateities“ siuntinėti ligi šių mokslo metų pabaigos. „Ateities“ Nr. 6 išeis apie sausio 22—24 d.

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Į Aigiptą „N. Romuva“

ALFAS LAPĖ

Šviesa tamsybėse

Kai žiemos metu saulė nukeliauja toliausiai nuo žemės, kai šaltis ir ledas dengia varganą žemę, žmonių širdys pražysta džiaugsmu. Toks didelis, toks pilnas, kaip vasaros ryto saulė, tas džiaugsmas Kalėdų rytą. Gal dėlto, kad tikroji laimė, paprastai, išleidžia diegus skausme, ir neretai ji laistoma ašaromis, kaip rasos lašeliais, gal dėlto, kad dvasia, nušvitusi tamsybėse, brangesnė už saulę vidudieny, gal... kas pasakys?...

Bet tikra yra: *žmogus, degąs didžių idealų ilgesiu, džiaugiasi Šviesa, kuri prieš daugel amžių suliepsnojo.* Ne kaip meteoras ar krintanti žvaigždė nušvietė tą varganą žemę *Didžioji Šviesa,* kuri per 19 šimtmečių švietė, šildė ir gaivino ištisas tautas, gentkartes, rases, nesuskaitomus milijonus — visą žmoniją; nušvietė, kaip laimė, džiaugsmas, išganymas, gyvenimas.

Nežiūrint tiekos amžių, nežiūrint tų visų žmoniškų ir šėtoniškų pastangų užgesinti *Tą Šviesą,* Ji ir šiandie yra gyva — gyvesnė už Betliejaus naktį, nes šiandie liepsnoja milijonų širdyse. Daugiau. *Amžinoji Šviesa,* Kristus, yra visur ir visame. „Nežiūrint tiekos išeikvoto laiko ir paaukoto darbo, Kristus tebėra iš žemės neištremtas. Jo atmintis tebėra visur. Ant bažnyčių ir ant mokyklų sienų, ant varpinių ir ant kalnų viršūnių, gatvių pramogose ir kryžkelėse, patalų priegalviuose ir ant kapų, milijonai kryžių primena Nu-

kryžiuotojo mirtį. Nuskuskit bažnyčių freskus, išsiimkit iš altorių ir namų paveikslus — ir Kristaus gyvenimas pripildys muziejus ir galerijas. Įmeskit į ugnį mišiolus, breviorius ir eukologus, Jo vardą ir Jo žodžius jūs rasite visose literatūros knygose" (Giovanni Papini).

Tačiau, būkime tikri, Kristus neatėjo muziejuosna ir galerijosna! Priešingai, *Kristus norėjo iš kalėjimų, muziejų ir galerų išlaisvinti mūsų dvasią ir parodyti jai Didžiąją Šviesą, gyvenimo laimę, džiaugsmą, prasmingą gyvenimą.* Visai teisingai Klemensas Aleksandrietis šiuo ryškiu vaizdu nusako: „Be įsikūnijusio Dievo Sūnaus visi mes esame paukščiai, tamsiame tvarte penimi mirčiai — lygiai kaip ir žemėje, jei nebūtų saulės, nors ir šviestų žvaigždžių mirijadai, būtų tamsybė". Taip, be Kristaus mes būtume lyg tie nelaimingi paukščiai, paukščiai ne auksinės pasakos, bet skaudžios realybės, po kurios sektų dar beprasmingesnė mirtis.

Kiekvienas amžius juo daugiau atsitolina nuo Kristaus, nusigręžia nuo Amžinosios Šviesos, juo jis grįžta į barbarybę, į klaikią naktį, kurios nušviesti nepajėgia nė žvaigždžių milijonai. Kaip pavasario žemė negali sužaliuoti lapais ir pražysti žiedais be saulės, taip šis pasaulis, žmogaus širdis be Kristaus, nes Jis yra Šviesa, Gyvybė, Gyvenimas. Net Nietsche turėjo drąsos pasakyti šiuos gilios tiesos žodžius: „Jūs nužudėte Dievą, bet jūs dar visai nesuvokiate, kas įvyko, kokią jūrą jūs išsėmėt, kokią žemę jūs atpalaidavot nuo jos saulės; neįgriūkite visi į nieką, į bedugnį nieką . . . bet dar viskas eina, dar nepasiekė jūsų ausis". Ak, šis įspėjimas liko nesuprastas. Už tai pasaulis žengia į prarają — jis pasiryžęs griūti į bedugnę, iš kurios nebėra galimybės bepakilti. *Modernusis žmogus griūva į tą nieką,* į tą aklą prarają, kurios, tiesa, mūsų ausys dar nepagavo, nes mes esame perdaug apduję pasaulio džiaugsmu ir laime. „Šiandieninis žmogus — sako Foersteris — panašus yra į alpinistą, kuris nugriūva, bet puldamas dar kurį laiką „stabilizuojasi" už rododendronų krūmo, paskui rieda toliau, jį sulaiko eglaitė, kurią nusitraukia su savim žemyn, galų gale jis stabilizuojasi už uolos su sutriuškinta galva".

Taip! Sportsmenų gadynėje palaimintos yra kojos ir rankos, bet galvos ir širdys paliekamos „Dievo valiai". Tačiau *kojos ir rankos neišgelbsti nė didžiausio alpinisto nuo kritimo į klaikią prarają.* Aišku, užmerkęs akis Šviesai, išsukęs savo gyvenimą iš laimės kelio, turi žūti, kaip tas laivas, patekęs į minų lauką.

Dostojevskis, lyg kažkokios vizijos pagautas, sušunka: „Vakarai neteko Kristaus. Nuo to jie turi žūti!" Šis kategoriškas pasakymas, atrodo, be pagrindo, per drąsus. Deja, tik atrodo . . . Leiskime atsakyti vienam garsiųjų šių dienų rašytojui Maederiui: „Kas gi dabar yra valstybių visos vidinės ir išorinės politikos ponas? Ar Bažnyčia? Kas savo rankose turi šių dienų mokyklą, kas išauklėja vyrus, kurie dabar vairuoja Europos likimą? Ar Bažnyčia? Kas yra ūkiškojo gyvenimo ir pramonės ir prekybos ir biržos ponas? Kas savo rankose turi viso pasaulio telegrafo agentūras ir visą spaudą, didžiausių laikraščių ir knygų tiražus, tą viešosios nuomonės karalienę? Liberalizmas, laicizmas, protestantizmas, kapitalizmas, masonai, materijalizmas, nacijonalizmas, militarizmas".

Aišku, *visi tie „izmai" visos tos tariamos šviesos — klystžva-*

V. BERŽINIS-BERŽINSKAS

NEŽINAU

Tyliai ir slapčia paskęsta dainos,
Juodarūbė fėja užmerkia akis,
Palengva kažkas iš kažinkur ateina, —
Ašara lyg perlas... Tu verki. —

Ir nežinau dabar, ar eit tavęs raminti,
Nes kodėl verki, ne man suprast. — — —
Palenkta galva. O slenka slenka mintys;
Juodos tartum naktys, baltos lyg diena.

Taip nueina horizontais dienos,
Daug žmonių ir žvaigždžių naktimis vis krinta. — —
Aš ir vėl kasdien palieku vienas vienas...
Ir vis nežinau, ar eit tavęs raminti?..

---

kės, lyg kokie fakelai, užpildė moderniojo žmogaus gyvenimo gatves — visą jo gyvenimo kelią. Laukujai, atrodo, džiugu, šventadieniška, gražu. Tačiau, pažvelgus giliau, mes matome skurdžią ir nelaimingą dabarties žmogaus būklę. Ir toji būklė, moderniojo žmogaus dvasios būklė, siela, ar negali būt palyginta su Platono minimu ištremtuoju į jūros gilumą dievu Glauku: „Pamatęs ten jį, jokiu būdu nepažins tikros jo esmės. Jo nariai nusitrynę, ir vilnys sunaikino jų buvusią formą, kitos dalys jam naujai išaugę, jis apneštas kiautais, dumblu, akmenimis taip, kad pirmiau panašus į bet kokią baisybę, negu į savo esmę. Į tokią būseną dabar pateko ir siela dėl nesuskaitomų nepalankių įtakų. Jos tikrą esmę mes pažįstame tik tada, kai iškylame iš jūros vandens ir nuimame nuo savęs akmenėlius ir kiautus."

Gyvenimo vilnys apnešė moderniojo žmogaus dvasią visokiais akmenėliais, kiautais, nereikalingais balastais, konservavo jį kaip kokią prekę eksportui, padarė jį marijonete ar net manijaku. Tai tamsos padariniai, iškilę tą valandą, kada pasaulis nusigręžė nuo *Tikrosios Šviesos. Norint išgelbėti pasaulį iš visokeriopos tamsybės, nėra kito kelio, kaip grįžimas į Šviesą, kuri šviečia ir šiandie šių laikų tamsybėse.*

Kristaus gimimo priminimas yra įspėjantysis signalas: *gelbėkis, pasauli!* Bet šis pasaulis ir jo gelbėjimas yra mūsų rankose. Pasaulis buvo išgelbėtas per Kristų, bet Kristus antru kartu jo gelbėti nebeateis. *Šis pasaulis turi būti išgelbėtas per Kristaus nušviestą žmogų, per žmogų, kurs gyvenimo tamsybėse ieško šviesos, šilumos, gyvybės Amžinoje Šviesoje.* Mes esame visi pašaukti griūvantį prarajon pasaulį gelbėti, sulaikyti. Mes esame *Šviesos* vaikai, kurių rankose ir širdyse yra patikėtas žmonijos išganymas.

Ir Kalėdų rytas lai nušviečia mus *Dieviška Šviesa* žengiančius tamsybėse! Lai nušviečia!..

JONAS NAUSĖDA

KALĖDŲ LEGENDA

Aš daugiau jau nieko nebelaukiu,
praeities gailėtis nebgaliu.
M. Lermontovas

Ir tyli, ir ūžia pušynai išbalę,
Ir vėjas po pilkas pusnis vis klajoja . . .
Šią naktį per žemę, per miegantį gojų
Slinks džiaugsmo stebuklas prikelti bedalių.

Varpai šventą gandą neš pievom, šilojais,
Slaptingas jų aidas plauks, liesis po šalį . . . — —
Nurimki, neliūski, klajokli bedali,
Užgims vėlei Kristus širdy tau šaltojoj.

Ir girdi laukai vėją šniokščiant legendą,
Kaip versis dangus ir nušvis ten aušrinė;
O lengvosios snaigės vis krenta, vis skrenda . . . — — —

Ak, džiaukitės, piemens, išgirsite žinią,
Giedos angelai džiaugsmo himną mėlynėj . . .
Ak, džiaukitės, verkit, nuliūdusios minios!

VYTAUTAS ČĖSNA

NEBEŽINAU

Dienų dienas prastoviu uoste . . .
— Ar laukiu ko? — Nebežinau . . .
Būt gera, jei kas nors paguostų:
mane apkeikia per dažnai.

Mašinos sprengsi, žodžiai ūmūs,
keiksmų pritrūko jau seniai . . .
. . . Erdvė praryja juodus dūmus,
ant plaučių gula pelenai.

Motorlaiviai, baidokai, jachta
iš marių grįžta suodina . . .
Vienos iš jų pilnai pakaktų
surasti vasaros dienas.

Baltutė burė tyliai juosta;
sukriokia tingūs milžinai . . .
Dienų dienas prastoviu uoste . . .
— Ar laukiu ko? — Nebežinau . . .

A. ČIPKUS

KALĖDŲ NAKTIES CRESCENDO

Šią tylią naktį aš menu pavasario vidurnaktį,
Sustingusį aistringu aromatu žudančiai šiurpiu.
Jau veriasi į ramią naktį sunkios durys,
Ir senis apsnigtais plaukais jau budina varpus.

Pabudins jus varpų malda. Ar nepabodo miegas?
Vistiek dienų šešėliai jus sekioti nenustos!
Užkris akis, krūtinę obelų žiedais Kalėdų sniegas,
Ir negirdėsi plakančios širdies karštos.

Ir kaukės jau iš karnavalo grįžta.
Išbalęs Pjeras rodo Arlekinui į rytus.
„O mielas drauge, vėl sapnuos pavasaris su Kristum
Ir šypsosis iš mūsų, neapykanta girtų.“

O seniui ant galvos alyvos skleidžias,
Į tamsų sodą grįžta lyg lakštingalos aidai, —
Nerasdami Tavęs pasauly klaidžiosim,
Ir veido šviesą užgesins pavasario žiedai!

O miršta snaigės nuostabiam Andante —
Kaip ašaros ant veido mylimos sutirps ir džius.
Tau skųsis nusidėjėlė akytėm mėlynom, kad ėda metų dantys,
Ir spinduliai Šventos Nakties neprikelia šaltų širdžių.

Tau iš nakties su paskutiniais varpo dūžiais
Aistringa vasaros šviesa pasklis takuos,
Kaip vyno stiklas pasiliejęs ir sudužęs . . .
— —
O snaigės velsis padrikuos plaukuos.

ALB. DAINA

RAMU

Ramu, ramu . . . Giria nutilo.
Užmigo baltas beržas štai . . . —
Naktis ateis per dangų gilų;
Drebės žvaigždutės ten aukštai.

Ir ežeras tylus nurimo,
Tik supas ajerai žali.
Pakrantėse ramunės rymo,
Čiobreliai miega pakely . . .

Tik sudreba maža žvaigždutė,
Suvirpa stiklas ežere . . . — —
Dar neik! — čia gera, gera būti,
Tau laimę čia naktis atneš — — —

J. KAKARIEKA*)

Vilniaus lietuvių moksleivija lenkų okupacijos laikais

Kiekvienas, tur būt, žino, kokiose sąlygose teko gyventi Vilniaus krašto lietuviams lenkų okupacijos laikais. Kokios buvo lietuviams taikomos represijos, kokie suvaržymai — sunku bebūtų visa ir suminėti. Neapsiriksiu gal teigdamas, kad priespauda buvo nemažesnė, negu rusų laikais. Ypač garsi „kuratorių gadynė", kada visos Vilniaus lietuvių draugijos buvo sulaikytos, mokyklos uždarinėjamos, mokytojai tremiami.

Vienintelė mokykla, kuri nebuvo uždaryta ir kuri veikė per visą okupacijos laikotarpį, buvo Vytauto Didžiojo Gimnazija.

Ši gimnazija suvaidino Vilniaus krašte labai didelį vaidmenį. Ji ruošė jaunimą į universitetą, į kunigų seminariją ir į kitas aukštąsias mokyklas; ji ruošė pradžios mokyklų mokytojus ir vadinamuosius liaudies švietėjus; apskritai imant, ji ruošė savo sienose lietuvišką inteligentiją. Vytauto Didžiojo Gimnazija buvo lietuviškumo židinys, švietęs visam Vilniaus kraštui.

Vyt. Didž. Gimnazijos suoluose sėdėjo daugiausia sodiečių vaikai. Miestiečių pasitaikydavo vienas kitas, nes Vilniaus mieste lietuvių buvo neperdaugiausia. Moksleivius globojo Vilniuj Lietuvių Labdarybės Draugija. Čia buvo keli šios dr-jos išlaikomi bendrabučiai, kur ir gyveno mūsų mokiniai. Už bendrabutį mokėdavo, kiek kas galėdamas. Neturtingieji ir gabūs mokiniai būdavo visai nuo mokesčių atleidžiami.

Esant tokioms sąlygoms, galėjo mokslus eiti ir turtingesnis ir mažiau turtingas lietuvis. Tad plaukė jaunimas iš visų Vilniaus krašto užkampių į Vilnių. Keistokai kiek atrodė toji jaunuomenė: ne vienas dėvėjo storą milinį švarką, ne vienas buvo batais apsiavęs; bet tai buvo jaunuoliai sveiki ir fiziškai, ir moraliai, kupini energijos ir entuziazmo.

Darbo mūsų mokinys turėdavo daugiau, negu kiti. Ypač apsunkindavo jį lenkų kalba su savo labai plačia literatūra ir Lenkijos istorija bei mokslas apie Lenkiją. Mokinių padėtis žymiai pasunkėjo, atėmus 1937 metais mūsų gimnazijai valdines teises. Tas labai pasunkindavo baigiamuosius egzaminus. Neturint valdinių teisių, reikėjo laikyti iš visų smulkiausių mokslo dalykų, o kvotė mokytojai, paskirti mokyklų kuratorijos. Visa laimė, kad tie žmonės dažniausiai buvo mūsų gimnazijos mokytojai, nes lenkai kuratorijoj

*) Šio straipsnio autorius yra Vilniaus Vytauto D. gimn. mokinys.

Vilniaus V. D. Gimnazijos VII klasė. Pirmoj eilėj vidury — „Ateities" bendradarbis J. Černiauskas

savų mokančių lietuviškai neturėjo. Jie turėdavo pasitenkinti, atsiuntę tik egzaminų komisijos pirmininką.

Nežiūrint į visus tuos sunkumus, rasdavo mūsų mokinys laiko ir organizaciniam darbui. Per visą 19-kos metų laikotarpį veikė mūsų gimnazijoj keliolika kuopų. Buvo laikotarpių, kada organizuotas gyvenimas žydėte žydėjo, bet buvo ir nežymių dekadanso laikotarpių. Kokie buvo veikimo rezultatai — sunku ką nors tikra pasakyti. Gal jie buvo ir menki. Tačiau reikia pastebėti, kad gerų norų ir pasiaukojimo niekad nestigo.

Pirmoji kuopa, turėjusi nemaža reikšmės gimnazijos gyvenime, buvo Mildos kuopa. Ji įsikūrė 1919 m. dailės mėgėjų pastangomis. Vėliau ji susiskirstė sekcijomis, būtent: literatūros, paišybos, muzikos ir t. t. Šios kuopos gyvavimo laikotarpis buvo, palyginus, neilgas: tik 7 metai.

1926 m. jos vietoje atsiranda Atžalos kuopa. Ši kuopa, kaip ir jos pirmtakūnė, taip pat susiskirstė sekcijomis. Iš jų svarbiausios būtų eucharistininkų ir literatų. Eucharistininkų sekcija nuo 1930 metų pradeda veikti kaip atskira kuopa. 1932 m. iš literatų sekcijos išauga Literatų ir Kraštotyros kuopa. Tuo tarpu pati Atžala turėjo iš viešojo gyvenimo pasitraukti. Šios dvi anksčiau paminėtos kuopos veikia ir dabar. Paskutiniaisiais metais jos parodė labai daug judrumo.

Eucharistininkai, kaip jau iš paties pavadinimo galime spręsti, yra katalikiškoji organizacija. Jos tikslas yra: 1) išauklėti jaunuomenę gerais katalikais ir susipratusiais lietuviais ir 2) stengtis juose pagilinti katalikų tikėjimo tiesų pažinimą. Eucharistininkų kuopa nuo pat pradžios gausi nariais. Kuopos susirinkimai šaukiami kas mėnesį. Susirinkimuose skaitomi referatai, kuriuose nagrinėjamos artimiausios ir aktualiausios problemos. Dėl iliustracijos galiu čia paduoti kelias pernai skaitytų referatų temas: „Krikščionybės nuopelnai mūsų tautai", „Filmos problema meno ir etikos šviesoje", „Popiežius Pijus XI ir Lietuva", „Katalikiškoji akcija ir mes", „Kristaus prisikėlimas istorijos šviesoje" ir kt.

Be to, susirinkimai būna paįvairinami deklamacijomis, laisvąja mokinių kūryba: novelėmis bei eilėraščiais ir pianistų pasirodymais.

Susirinkimai būdavo gausūs ir negausūs. Tai pareidavo nuo susirinkimo programos. Juo įdomesnė programa, juo daugiau susirinkimo dalyvių. Tenka pabrėžti, kad mokiniai labai gausiai lankėsi į tuos susirinkimus, kuriuose būdavo šis tas iš laisvosios kūrybos.

Kitų kuopų susirinkimai vyko tokia pat tvarka, kaip ir eucharistininkų, tik tas vienas skirtumas, kad juose buvo nagrinėjami kitoki klausimai. Kraštotyros ir literatų kuopa stengėsi nagrinėti savo susirinkimuose mūsų literatūrą, istoriją ir įvairius tautinius ir kultūrinius klausimus. Ši kuopa turėjo dar vieną uždavinį: rinkti tautosaką. Valdyboje buvo net tautosakos rinkėjo pareigos. Pradžioje tautosakos buvo renkama labai daug, bet ilgainiui tas rinkimas ėmė smukti, mažėti. Jau 1936-37 m. m. visai nieko nebuvo surinkta. Tad 1938 m. visuotiniam susirinkime tautosakos rinkėjo pareigos buvo panaikintos ir pats kuopos vardas pakeistas. Nuo to laiko ši kuopa vadinasi Vyt. Didž. Gimnazijos mokinių Literatūros kuopa.

Šios kuopos pastangomis buvo surengta vienas literatūros vakaras ir dvi akademijos: Jakštui-Dambrauskui ir Biliūnui paminėti.

Šalia šitų organizacijų, gimnazijoj veikė dar skautai. Juos įkūrė Vilniuj P. Jurgelevičius 1918 m. Neilgai trukus skautų štabas persikėlė iš Vilniaus į Kauną. Vilniškė draugovė, likusi be vadovybės, iširo, bet po penkerių metų Pr. Žižmaro rūpesčiu buvo iš naujo atgaivinta. Šiuo metu Vyt. Didž. Gimnazijoj veikia net 6 skautų draugovės. Vilniaus skautai labai pasižymėjo savo vasaros stovyklomis, kurias jie rengė įvairiose Vilniaus krašto vietovėse. Visus apylinkės žmones jie sužavėdavo gražiomis lietuviškomis dainomis ir savo mandagiu elgesiu.

Nuo 1932 m. mūsų gimnazijoje veikia kooperatininkų kuopa. Jos svarbiausias nuopelnas gimnazijoj krautuvėlės įsteigimas, kurioje mokiniai gali įsigyti visus reikalingiausius sau dalykus.

Nesnaudė mūsiškiai ir sporte: mankštinosi, dalyvavo rungtynėse (nors laimėdavo retai kada). Sportininkai turėjo ir savo atskirą kuopą, kuri įsisteigė 1933 m. Tai buvo vadinamoji Sporto — Dariaus ir Girėno — kuopa.

Veikė dar mūsų gimnazijoj ir visa eilė kitų kuopų. Tai buvo Vytauto, Rambyno, Lavinimosi ir Scenos Mėgėjų kuopos. Dėl vietos ir laiko stokos smulkiau apie jas pakalbėti negalime. Kitą vertus, jos didesnės reikšmės gimnazijos gyvenime neturėjo.

ST. KRASAUSKAS

EUROPA

Esi nusilpusi, pavargus,
Žiauriai nualinta esi.
Paklysta tavo dienos margos
Ginklų triukšmingam žvangesy.

Ištroškusi garbės ir aukso,
Tu viską, viską praradai.
Ir nežinau, ar besulauksi,
Kada žydės nauji žiedai.

Tik kulkų šokis tau patinka,
Granatų sprogstančių daina.
Kerštu ir nuodėmėm pritvinkus,
Žengi į karstą kruvina.

Po kojų verias klampios pelkės,
Baisi bedugnė . . . Taip gilu! —
Gelbėk save, Europa, kelkis,
Iš keršto, žvangesio ginklų! . . .

Vyt. Didž. Gimnazijos mokiniai nebuvo visą laiką užsidarę tik savo kuopų ribose. Jie dažnai savo mintis ir viešai pareikšdavo savo leidžiamuose laikraštėliuose. „Botagas", „Lietuviškos varpos", „Dinamo" ir „Žagrė" — tai buvę mūsų mokinių oficiozai.

Mūsų mokiniai dirbo įvairiose srityse. Daug ko ėmėsi, daug ką pradėdavo, nors ne viską baigdavo. Nežinau, kas dėl to reikėtų kaltinti. Būdavo kartais apsileidimo, o kartais ir jėgų stoka. Mat, paskutiniaisiais laikais mokinių skaičius buvo žymiai sumažėjęs. Tai atsitiko dėl to, kad buvo reikalaujama iš mūsų mokinių tautybės deklaracijų, kurias turėjo tvirtinti valsčiaus viršaičiai. Labai dažnai viršaičiai tokių deklaracijų visai netvirtindavo, nors prašytojas būdavo tikriausias lietuvis. Nepristačius gi deklaracijos, vaikas negalėjo įstoti į V. D. Gimnaziją.

Mes visa tai giliai atjautėm, bet buvom priversti tylėti. Tad ir tylėjom, savo jausmus giliai širdyje paslėpę. Represijos ir persekiojimai ne tik neslopino mūsų dvasios, bet dar žadino mumyse kietą lietuvišką užsispyrimą ir norą nepasiduoti.

Vienintėlė mūsų paguoda anais liūdnaisiais laikais buvo mūsų brolių tautiečių iš „anapus" laimėjimai. Mes atidžiai sekėm Nepriklausomosios Lietuvos gyvenimą ir jautėm, kad esam to paties kūno sąnariai. Laukėm to laiko, kada pagaliau nukris pančiai ir išvysim šviesesnį rytojų; ir sulaukėm . . . ir pasiekėm, ko širdis troško.

JUOZAS ŽEMAITIS

Balta pasaka

Šiandien gavau jos laišką.

Iš voko iškrenta ramunės žiedas. Jis dar nesuvytęs ir baltas, baltas... Atsargiai paimu jį ir pakeliu prie veido. Tikrai! Jame dar gyvena vasara, ir jis taip gardžiai kvepia!

Skaitau eilutes, o iš jų dvelkia liūdesys ir pasiilgimas. Ji vis prisimenanti mane ir su liūdesiu kalba apie anas dienas... Man darosi graudu. Aš noriu bėgti iš kambrio ir eiti toli, toli...

Dieve, aš kartais toks keistas! Laukiu, ilgiuosi jos laiškų; sulaukęs skaitau po keletą kartų ir prašau, kad rašytų ilgesnius... O vėl kartais noriu ją užmiršti, negauti iš jos laiškų ir jai nerašyti. Bet vėl nurimstu ir jaučiu, kad taip negalėčiau padaryti...

Išeinu gatvėn. Tarp mūrų švilpia rudenio vėjas ir gena per dangų tamsius debesius. Liūdna. Neramu. Kažkaip atsiduriu laukuose. Išarti laukai ir nuvytę pievos dvelkia rudenio rimtimi ir melancholija. Toks pat ruduo, kaip anas. Tik dabar nėra jos...

Einu tais pačiais takeliais. Pakraščiuos linguoja pageltę smilgos. Va, ten beržas, po kuriuo mudu tada sėdėjome... Prieinu arčiau ir matau, kaip vėjas plėšo jo lapus ir klosto po mano kojom. Jis dabar toks suvargęs, ir man jo gaila.

Aukštai lekia gervių pulkas. Girdžiu jų sparnų švilpimą ir ilgai lydžiu jas akimis... Aš jaučiuosi toks vienišas. Kaip tas beržas vidury laukų. Žinau, jei ji būtų su manim, ji juoktųsi, kalbėtų ir kalbėtų, ir man nebūtų taip liūdna. Gal tada nepajusčiau šio rudenio niūrumo ir nebūčiau toks vienišas...

Vėjas smelkiasi ligi kaulų, ir aš tik dabar pasijuntu, kad esu be palto ir vienplaukis. Lėtu žingsniu grįžtu namo. Nežinau kodėl — paimu nuo žemės nukritusį beržo lapą, ilgai žiūrinėju jo geltonumą ir paskui atsargiai įsidedu į kišenę. Prieš mano akis iškyla anas praėjęs ruduo — daug gražesnis ir šviesesnis, kaip šis, nes tada galėjau matyti ją ir klausytis jos juoko...

*

* *

Pasibaigė vasara, su ja atostogos, ir vėl susirinkom iš įvairių vietų gimnazijon. Susitikau senus draugus ir susipažinau su naujais. Taip praėjo keletas dienų ir pasijutome, kad pamažu įsitraukėme į darbą. Gyvenimas gimnazijoj ėmė eiti į normalias vėžes.

Aš irgi visas atsidėjau mokslui. Iš kambario mažai išeidavau — ruošdavau pamokas, o atliekamu laiku daug rašinėdavau. Jau turėjau prirašęs storą sąsiuvinį eilėraščių ir novelių. Nekartą mano kambarėly šviesa degdavo ligi vidurnakčio...

Atmenu, tą dieną buvo nepaprastai gražus oras. Toks, koks tik begali būti rudenio metu. Saulutė dar karštokai kepino, ir dangus buvo skaidrus, be jokio debesėlio. Ore lėtai plūduriavo balti, švelnūs voratinkliai, kaip šilkiniai siūlai. Buvo ilgoji pertrauka, ir aš buvau išėjęs į lauką. Aplink skambėjo šūkavimai ir juokai. Kažkur toli girdėjosi lėktuvo dūzgimas...

Ir staiga pamačiau ją... Ji praėjo pro mane tokia liekna ir graži ir kažką linksmai pasakojo savo draugei. Mačiau, kaip jos didelės, mėlynos akys valandėlei sustojo ant mano veido, atidžiai pažiūrėdamos. Dievaž, aš sumišau ir kartu nustebau! Kas ji tokia? Atsigręžęs, dar mačiau jos auksines garbanas, liekną figūrą, kuri greit dingo kiemo užsisukime...

Paskui aš dažnai ją pertraukų metu matydavau. Jos linksmo juoko būdavo pilnas oras, o jos balsas priminė man varpelio skambėjimą. Man smagu būdavo ją stebėti ir liūsdavau, kai jos nematydavau. Pats nežinau, kas su manim buvo... Jaučiau tik, kad ji man darosi vis artimesnė ir brangesnė kaip kitos...

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Stoviu paupyje, atsirėmęs į gluosnį ir žiūriu, kaip mergaitės žaidžia kvadratą. Iš visų tarpo išsiskiria ji — auksiniais garbanotais plaukais ir tokia vikri. Taip, aš širdyje trokštu, kad ta grupė, kurioje ji žaidžia, laimėtų ir džiaugiuosi, kai ji sugauna sviedinį, ar išmuša kurią anos grupės žaidėją. Matau, kaip jos skruostai dega, o garbanos sklaidosi ant pečių. Ji dabar tokia graži...

Staiga krūpteliu. Jos mestas sviedinys netyčia įkrenta į upelį. Matau, kaip ji ir kitos nusigąsta ir bėgioja krantu, nežinodamos, kas daryti. Smarkiais šuoliais pribėgu artyn. Sviedinys plaukia pro upelio vidury iškilusią seklumą. Nelaukęs, šoku ant jos. Sviedinys mano rankose.

— Prašau, — aš duodu jai sviedinį, — Čia srovė stipri ir jį būtų nunešusi...

Jos akyse šviečia nustebimas ir kartu džiaugsmas.

— Ak, labai dėkui... Iš tikrųjų, jei ne jūs, jis būtų nuplaukęs... — ji pažvelgia į mano batus.

— Bet... juk jūs batus sušlapote, — jos veide susirūpinimas. Man smagu, kad ji manim rūpinasi.

— Et, tai tik menkniekis, — numoju ranka. Linkteliu ir pasišalinu.

Ką gi turiu daugiau daryti? Bet esu laimingas ir džiaugiuosi, galėjęs jai nors kiek padėti. Batai? Tiesa, juos buvau netyčia sušlapęs, ir jie dabar einant žliugsi. Bet ką jie reiškia, palyginus su jos meile!

*
* *

Tai buvo pirmas vakaras gimnazijoj po atostogų.

Programa dar neprasidėjusi, tačiau visi mokiniai vietose ir nekantriai laukia jos pradžios.

Mergaičių tarpe matau ją. Ir kai kartą mudviejų žvilgsniai susitinka, man pasirodo, kad ji linkteli galva ir nusišypso.

Programa ilgoka ir kiek nuobodi. Todėl visi apsidžiaugia, kai ji, pagaliau, baigiasi, ir turi prasidėti šokiai.

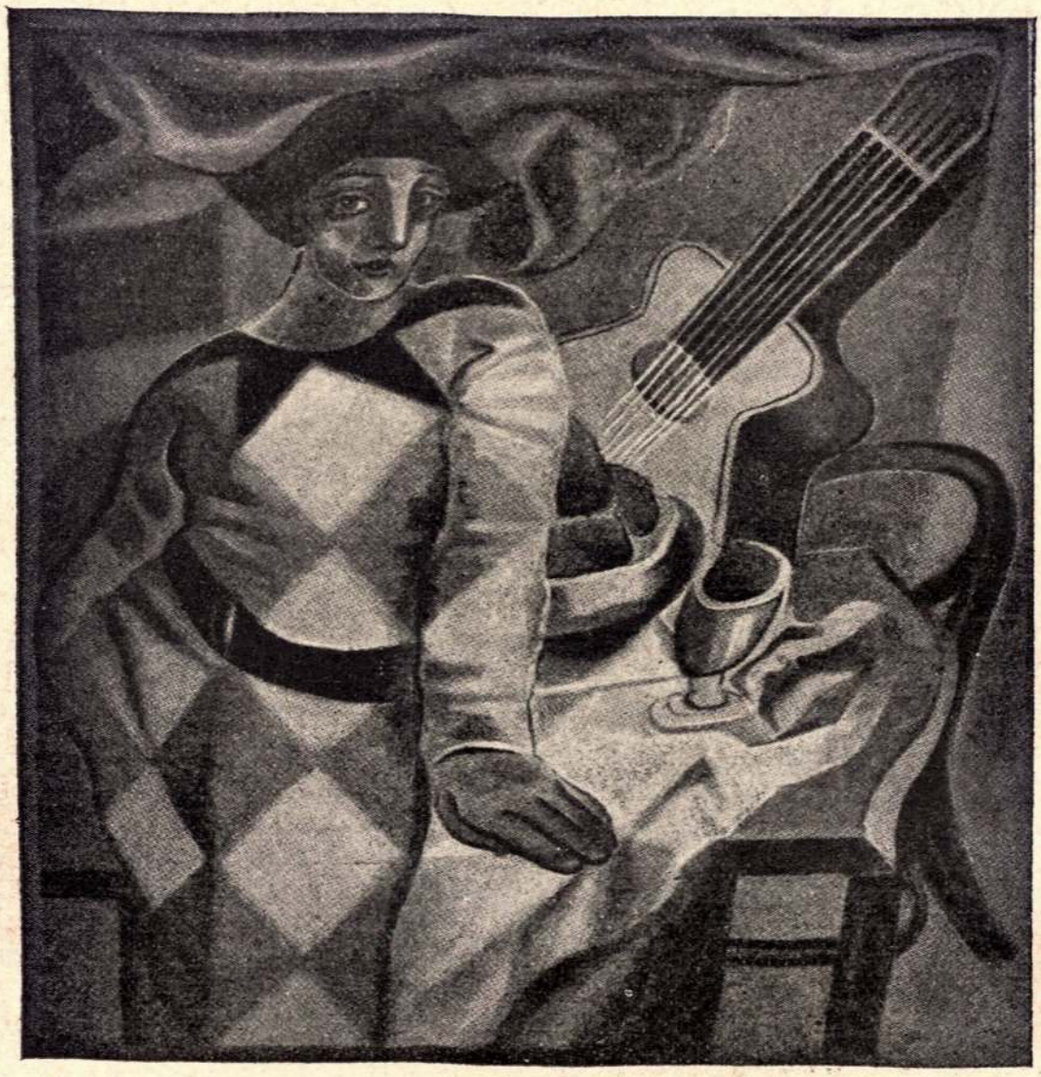

Arlekinas. Kubisto J. Gris pav.
„N. Romuva“

Sutrenkia džaz-bandas, ir išliūliuoja švelnus valsas. Šokėjai susimeta į poras ir įsisuka į vidurį salės. Dairausi. Taip, netoli stovi ji. Prieinu ir iškviečiu šokti . . .

Ir štai ji taip arti! Po savo ranka jaučiu jos liekną liemenį, o jos karštas alsavimas svilina mane. Žiūriu į jos auksines garbanas, į mėlynas akis ir jaučiu, kad ji man brangi ir sava . . .

— Jūs taip puikiai šokat, — ji nusišypso, o tarp rausvų, kaip vyšnios, lūpų sušvyti dvi baltų dantukų eilės . . .

— Argi? O aš visą laiką maniau, kad dar šioj srity nesu kaip reikiant pribrendęs . . . — šypteliu.

Man smagu iš jos tai girdėti ir šiuo momentu visa širdim dėkoju draugui Valentinui, kad jis mane, net pykdamas, anuomet mokė šokti . . .

Ji į mane tiriamai žiūri.

— Juk jau mudu esame beveik pažįstami. Ne tiesa? Manau, prisimenat tą nelemtą sviedinį, — ji švelniai nusijuokia, — o aš buvau taip nusigandusi! . . Maniau, kad iš baimės mirsiu . . .

— Nejaugi? O būtų buvę labai liūdnos laidotuvės...

Abudu tyliai šypsomės. Jaučiu, kad tarp mudviejų darosi vis tvirtesnis ryšys. Staiga kažkaip nesąmoningai paklausiu:

— Jūsų vardas, turbūt, labai gražus?...

Ji šypteli, o jos akyse pasirodo keisti žiburiukai.

— Mano vardas? Kodėl jūs taip manote? Virginija...

— Virginija... — jaučiu, kad šį momentą pasidarom neperskiriami draugai.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Mudu vaikštom paupyje. Naktis šviesi ir šilta, o danguje dega didelės rudenio žvaigždės. Iš gimnazijos rūmų pro langus plaukia liūdna muzika. Pakrantėj tyliai šlama karklai...

...Atsirėmę į gluosnius, žiūrim į čiurlenantį upelio vandenį ir

Berniukas

P. Aleksandravičiaus pav.
„N. Romuva"

matom, kaip bangelės, linksmai šokinėdamos per akmenėlius, prausia dugne gulintį mėnulio veidą... Man gera, ir aš noriu ilgai, ilgai taip stovėti ir klausytis jos alsavimo...

...Ji tyliai klausosi mano žodžių, o aš pasakoju jai apie mergaitę mėlynom akim ir auksinėm garbanom; apie šalį, kur amžinas pavasaris ir toks žydras, žydras dangus...

Ji šypsosi ir švelniai glaudžiasi prie mano peties. Aš girdžiu jos širdies plakimą, o jos plaukų garbana kutena mano skruostą. Tyliai sušlama gluosniai ir per tamsų dangų nukrinta žvaigždė. Aiškiai matyti, kaip įkrinta į toliau miegantį sodą...

— Kažkas mirė... — ji tyliai sušnabžda ir atsidūsta.

— Taip, bet mudu dar ilgai, ilgai gyvensim ir...

Ji man stipriai suspaudžia ranką. O upelis tyliai čiurlena ir prausia dugne gulintį mėnulio veidą...

*

* *

Virginija paima nuo žemės nukritusį beržo lapą ir ilgai į jį žiūri. Matau, kaip rudens vėjelis judina jos garbanas, o saulės spinduliai žaidžia jos veide.

— Lapas jau miręs, — pagaliau tyliu balsu sako ji. — Tik žiūrėk, koks jis geltonas. Jame jau gyvena ruduo...

Ji atsargiai lapą ištaiso ir įdeda knygon.

Plačiu žvilgsniu apjuosia mirštančius laukus ir atsiskyrusį beržą...

— Jis toks vienišas... ir liūdna jam dabar... — gailesys ir užuojauta susikaupia jos veide.

Lėtu žingsniu eina į mišką. Iš čia jis atrodo mėlynas, mėlynas. Ji man pasakoja apie savo tėviškę, rymančią toli, toli nuo čia — ant ežero kranto. Ten dabar irgi ruduo, toks pat, kaip čia, o ežeras rūstus ir banguojąs... Ji taip mėgstanti tada valtim per jį plaukti! Bangos aplink tik ošia, putoja, nori valtį kartu su ja nugramzdinti giliai į dugną, bet ji visada laimingai išplaukianti...

Aš klausausi jos žodžių ir esu patenkintas, kad ji tokia drąsi...

Miške tylu, tik tarpais viršūnėmis nuskrieja vėjas, ir medžiai suošia. Kitas miško kraštas vos matyti, bet mes jį greit pasiekiame. Po mūsų kojomis pakalnė, kurioje raitosi upė. Kitoje jos pusėje vėl miškas.

Mudu atsisėdam ant kranto, o aš jai pasakoju apie upę, kuri pavasarį patvinsta, darosi plati ir pilna verpetų. Ji tada neša dideles lytis, o jos ardo krantą, ir pušys gailiai suvaitoję virsta į upės gelmes. Bet vasarą ji tyki, ir aš dažnai joje žuvauju...

Saulė pamažu slenka pušų viršūnėmis, ir medžiai meta vis ilgesnius šešėlius. Dar pasėdim ir paskui grįžtam atgal. Sausos šakutės treška ir spygliai čeža po kojų. Man smagu taip eiti. Čžžž... čžžž... čžžž... Keistai ir liūdnai skamba ausyse, tartum, laidotuvių melodija...

Staiga pajuntu, kad Virginijos nėra šalia manęs. Buvau užsimąstęs ir nepastebėjau, kur ji dingo. Dairausi, bet niekur jos nematyti.

— Virgiii-ni-ja!.. Ū-ū-ū-!..

— Ū-ū!.. — atsišaukia aidas ir nubėga tolyn į miško gelmes. Klausau. Nieko. Nejaugi negirdi? Gal tyčia neatsiliepia?..

— Virgiii-ni-ja!..

Bet kaip ir pirma tylu. Atsisėdu ant kelmo ir taisausi batą. Neišsiaiškinu, kodėl ji prapuolė.

Staiga pajuntu, kad akis užspaudžia švelnūs pirštai.

— Ak, tu šelme! Kam visa tai?..

Laikau jos rankas savosiose. Ji stovi prieš mane ir nuoširdžiai juokiasi.

— Norėjau truputį tave pagąsdinti...

Juokaudami einame toliau. Kyla vėjas, ir miškas labiau ošia. Aš švelniai spaudžiu jos ranką, o ji tyliu balsu kalba man, kad rudenius dabar visada mylėsianti, nes vieną tokį auksinį rudenį sutikusi mane...

*

* *

Bėga ir bėga dienos, kaip greitakojai žirgai, nubėga ir negrįžta. Jau seniai išsnigus žiema, ir žemė apdengta baltom pasakom...

Šiandie buvau pas Virginiją.

Ji sėdi ant sofos ir kažką skaito. Pamačius mane, sušunka, pribėga, ima prikaišioti:

— Ak, koks tu negeras! Tu man nieko apie tai nesakei. Žinok, kad aš galiu už tai ir supykti... — ji piktai išpučia lūputes ir suraukia kaktą.

Aš nustebęs ir man neaišku, apie ką ji kalba.

— Bet, Virginija, aš nieko nesuprantu...

Ji paima nuo staliuko vieną moksleivių žurnalą, praverčia keletą lapų ir rodo man.

— Žiūrėk.

Pamatau atspaustą savo eilėraštį ir dabar viską suprantu.

— Mat, kaip! O aš maniau, kad tau visai neįdomu mano eilėraščiai.

— Šitaip? Gerai, tad nuo šiol žinok, kad man viskas įdomu, ką tu rašai, — ji timpteli mano smakrą ir nusijuokia skambiu balsu.

Mudu sėdim ant sofos ir kalbamės. Nuo šiol ji irgi pradėsianti rašinėti. Prirašysianti daug, daug — storą sąsiuvinį eilėraščių. Paskui aš turėsiąs juos ištaisyti. Ar aš sutiksiąs? Žinoma, mielu noru! Tik aš bijąs, kad...

— Bijai? — nustemba ji ir slenka arčiau manęs, — Ko gi tu gali bijoti?..

Ko aš galiu bijoti? Žinoma, kad ji nepasidarytų mano konkurentė... Aš juokiuosi. Ji irgi šypsosi. Mat, koks aš! O ji visiškai nemaniusi, kad aš galįs būti toks pavyduolis!..

Mano akys užklysta gitarą. Gal būt, ji mokanti skambinti? O taip! Ji galinti net man ką nors paskambinti. Aš galįs pasirinkti — ar „Vienuolės maldą", ar „Sunkaus gyvenimo drauguži", ar...

— Viską, viską, ką moki!...

Ji skambina, o melodija tokia liūdna, liūdna... Aš klausausi, ir man darosi graudu. Žinau, tokiais atvejais man visada būna liūdna ir paskui ilgai būnu susimąstęs ir tylus. Ne! Aš nenoriu būti liūdnas! Man turi būti linksma ir širdyje ramu!..

— Virginija, užteks šitos! Kitą! Linksmą...
— Kitą? Gerai. „Klajūno daina".
Gitara žaidžia linksmais tonais.
Už lango byra snaigės...

*
* *

Pavasaris! Taip, jis eina mūsų žemėn linksmas, žiedais pasipuošęs, kaip gražus karalaitis, ir vedasi tūkstančius paukščių. Jis išskirstys juos po visus kraštus, o jie turės garbinti jį, giesmes giedodami...

Dažnai su Virginija išeinu į laukus. Nubrendam pievomis toli, toli... Jos jau žalios, ir žolytė tokia minkšta ir švelni, kaip aksomas. Atsistojam kur ant kalniuko ir sekam akimis grįžtančius paukščius. Ji tokia linksma ir jiems ilgai, ilgai moja skarele... Paskui džiaugiasi kviekviena žolyte ir vaiko drugelius. Aš stebiu ją, ir ji atrodo man tokia nerūpestinga ir vaikiška...

Šiandie miške užtikom daug žibučių.

Ji prisiskina jų visą puokštę ir paskui pina vainiką.

— Kaip laukų deivė!.. — sušunku, kai vainiką užsideda ant galvos. Ji juokiasi patenkinta.

— O tu jos išrinktasis... — šelmiškai priduria.

Abudu juokiamės, o vyturėliai groja mėlynėj, ir žemė pavasariu kvepia. Linksma ir gera...

*
* *

Mokslo metai baigėsi, ir visi tuoj išvažinės. Išvažiuos rytoj ir ji...

Mudu sėdim pamiškėje, ant upelio kranto, kojas žemyn nuleidę. Aš susimąstęs žiūriu į tekantį vandenį ir klausausi jos žodžių. Ji jau taip tėviškės išsiilgusi. Ten dabar taip gera, o jos laukai ir sodai žali, žali. Ir ežeras dabar ramus ir lelijom žydįs... Ji vėl tuoj plaukiosianti jo paviršiumi ir skinsianti baltas, baltas lelijas... O ji taip jas mėgstanti! Paskui ji skaitysianti knygas, griebsianti rugius ir surinksianti didelę ir gražią augalų kolekciją. Be to, ji vis prisiminsianti mane...

Staiga ji pažvelgia į mane.

— Ko tu tyli? — ji pakelia mano galvą, — Nebūk kvailutis... Juk aš ne amžiams...

Ji bando nusišypsoti, bet matau, kad ir jai sunku.

— Ne, man nieko... Aš tik taip sau... — nesąmoningai pratariu. Matau, kad ji viską supranta ir be žodžių...

Aš pakylu nuo žemės ir einu...

— Kur?.. — jos akys klausiamai žiūri.

— Einam... Argi ne vistiek kur...

Tylėdami pasukom į pievas. Tolyn ir tolyn. Kiekvienas sau paskendę mintyse ir nekalbam. Po kojom žiedai svyra ir bitutės dūzgia. Kažkur girdisi piemenėlio ragelis... Linksma ir kartu liūdna. Staiga sustoju ir paimu jos ranką. Ji ramiai žiūri į mane.

— Virginija...

PAULIUS JURKUS

DUNOJAUS VALSAS

O užgrokit, girios, mum Dunojaus valsą —
Einam išsiilgę nuostabių krantų.
Slėniuose skardesnis ten jaunystės balsas,
Su tavim svajosim, siausime kartu!

O skambėk, dainele! Te laisvai baltuoja,
Te išeis sesulė mum parnešt vandens,
Tegu mūsų kraujas, gyvasai Dunojus,
Per džiaugsmus ir vargą nenuils, čiurlens!

Tyro vandenėlio mum parneš sesutė,
Ir pagirdę bėrius, dumsime krantais.
Kas neleis jaunystėj mum klajūnais būti,
Kaip vilnim Dunojaus pagyvent laisvai?!

O siūbuok, nerimki, mielasai Dunojau!
Tik laisvųjų kraujas ilgisi Tavęs.
Jei uolon kaip laivas mum suduš rytojus,
Žuvele pavirtę, skrosime gelmes — — —

— ?
— Tu... tikrai neužmirši manęs ir ten... toli?
— Kam dar klausi... — ji tyliai sušnabžda.
Aš spaudžiu jos ranką ir ilgai žiūriu į jos akis...
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ji išvažiavo. Ilgas vieškelis toli, toli ją išvedė. Toli, už žalių sodybų, prie plataus ežero.

O aš paskui vaikščiojau vienas po pievas, žiūrėjau kažkur į tolį ir rinkau didelę ir gražią augalų kolekciją. Norėjau padaryti jai staigmeną...

O sodai ir laukai noko... Iš toli slinko ruduo, su vėjais ir debesimis. Džiaugiausi, nes ji turėjo tada grįžti...

Kiekvieną dieną nueidavau prie vieškelio, bet jis vis buvo tuščias. Laukiau, bet ji negrįžo... Augalų kolekcija liko, ir kam aš ją dabar padovanosiu?..

O gal dar ji grįš? — — —

Kur kas lengviau numirti, negu drąsiai tęsti skaudų gyvenimą.
J. W. Goethe

Valdyti akimirką yra valdyti gyvenimą.
Eschenbach

KAZIMIERAS ŽURYS

Modernusis menas

Visa, kas nauja arba kas atatinka mūsų dienų dvasiai, vadinam moderniška. Net ir apie žmogų taip pasakom. Modernišku žmogum laikom žmogų, prisitaikiusį prie šių dienų papročių, estetikos, civilizacijos ir kitokių reikalavimų.

Atrodo, kad ir modernusis menas turėtų būti prisitaikęs prie šių dienų reikalavimų, papročių ir estetikos. Tačiau taip nėra. Priešingai, modernusis mūsų menas su mūsų žmonių estetine nuomone tiesiog piaunasi. Išvada gali būti dvejopa: arba mūsų modernusis menas mūsų menininkų nėra galutinai moderniškai suprastas, arba visuomenė dar nepriaugusi prie naujojo meno supratimo.

Menas yra perdėm moderniškas nuo pat savo pradžios ir pasiliks moderniškas iki savo pabaigos. Jei menas per visą savo istorinę plėtotę nebūtų vis moderniškas ir moderniškas, jis turėtų sustoti kuriam nors taške ir žlugti arba kartotis. Žmonių dvasios kultūrai būtų padėtas pabaigos taškas. Platesnės dvasios žmogui vieną dainelę padainavus keletą kartų, nusibosta — jis ieško kitos. Jeigu jis yra kūrėjas, jis susikurs sau kitą. Gal naujai sukurtoji bus silpnesnė už aną, tačiau ta silpnesnioji bus lieptas į vis geresnes ir geresnes, kol nebus sukurta gražiausioji iš visų iki šiol buvusių. Įsigilinę į meno istoriją, pamatysime, kad tas menas, kurį mes dabar laikome senuoju ar klasikiniu, tais laikais buvo laikomas modernišku. Po Aleksandro Makedoniečio žygių graikai su savo menu pakyla iki to laipsnio, kurį Europa pasiekė tik XVII-XVIII šimtmečiuose. III amžiuje prieš Kristų graikuose klestįs barokas klasiškam graikui, kuris dar tebesigėrėjo Lisipo, Praxitelio, Fidijaus darbais, buvo dalykas naujas — moderniškas.

Graikų kultūrai žlugus, po keleto šimtmečių prasideda Europoj naujas kultūros kilimo perijodas. Su kultūros kilimu dideliais žingsniais sparčiai žengia į priekį ir menas.

Kuomet Europoje gimęs renesansas dar tik pradeda dėti naujus Europos kultūros pagrindus, menas jau pradeda savo pirmąjį didelį žydėjimą. Be abejo, to laiko Europai jis buvo naujas, nesuprantamas — moderniškas, tačiau šiandie mes juo džiaugiamės, domimės ir gėrimės, kaip didžiausiu menu. Juk mums dar labai brangūs ir žinomi vardai Leonardo da Vinci, Rafaelio Santi, Michel-Angelo Buonaroti, Ticiano Vecellio. Anuo laiku jie visi buvo didžiausi modernistai: po audringo Michel-Angelo Buonaroti, švelnus, subtilus Rafaelio Santi tikrai buvo pasauliui naujiena; po šio savo virtuoziška technika ir koloritu pasirodo Ticiano Vecellio, kuris net atskiram spalviniam tonui duodavo atskirą techniką, kad tas geriau skambėtų.

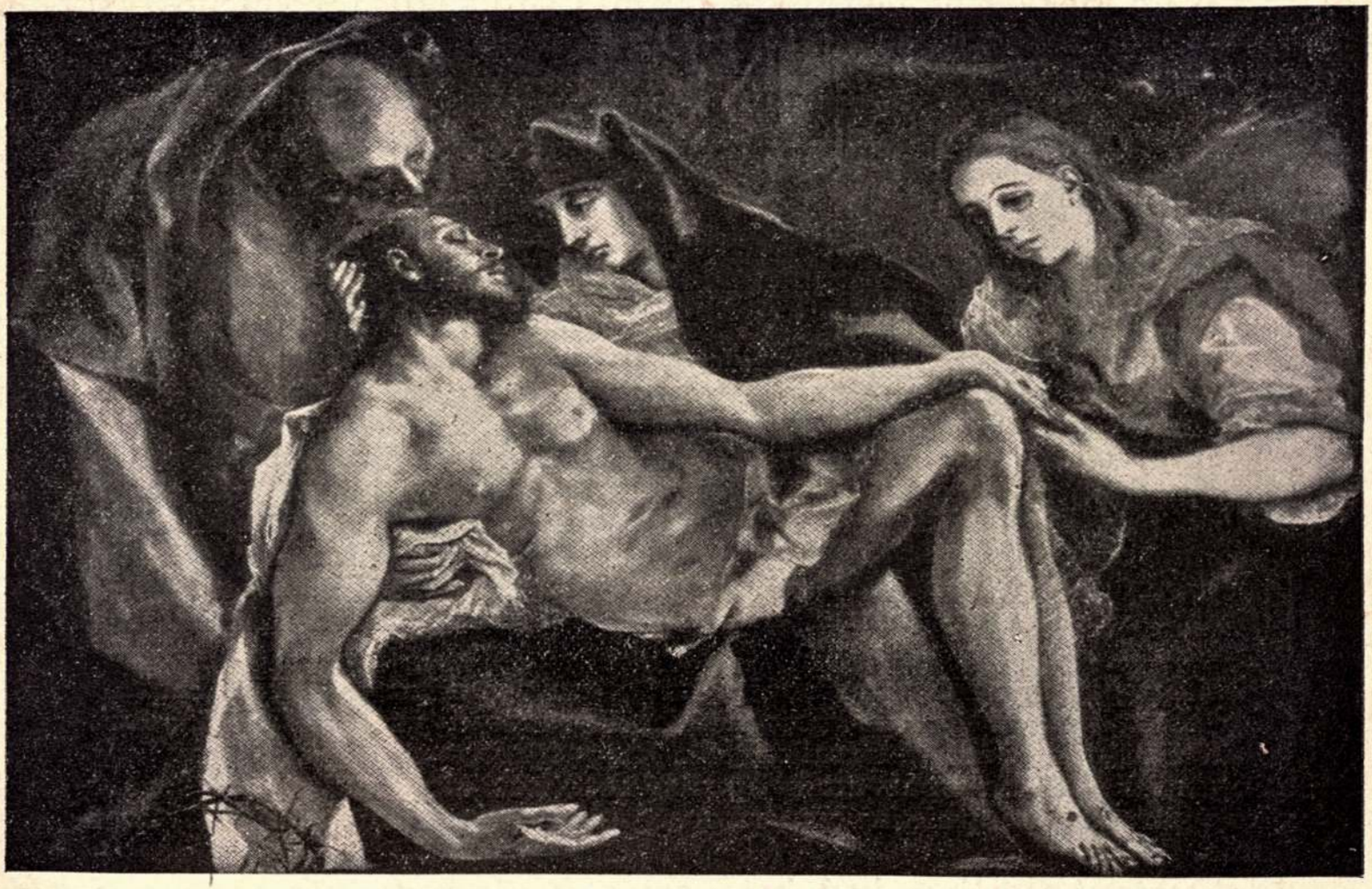

Pieta El Greko pav. „N. Romuva"

Pastarojo mokinys ispanas (kilimo graikas) El Greko su tokia drąsa ir ispanišku karštumu pastūmėja tapybos techniką, kad šiandie yra įdomiausias iš visų šių dienų modernistų, nors jis gyveno apie XVI a. galą. Lengva suprasti, koks didelis modernistas jis buvo tais laikais, jei šiandie jį dar galima pastatyti į pačias pirmąsias pasaulinių modernistų eiles pirmuoju. Drįstu sakyti, kad jis bus dar šimtmetį ar du nušokęs pirma mūsų. Ar tik jo menas nebus tas dabar besiartinąs modernusis klasiškasis menas?

Taip pat ir barokas Flandrijoje (Belgijoje ir Olandijoje), be abejo, buvo tiems laikams naujas ir moderniškas.

Nuo Henriko IV ir Marijos Medici laikų Prancūzijoj prasideda europinės kultūros klestėjimas. Prancūzija pradeda diriguoti ir Europos menui. Liudviko XIII, Henriko ir Marijos Medici sūnaus, dar labiau Liudviko XIV laikais pradedamas girti graikų antikos menas ir jis pamėgdžioti. Tai vadinamasis klasicizmas. Menas iš čechų dirbtuvių pereina į akademijas. Manyta, kad meno galima išmokti kopijuojant antikos graikų arba renesansininkų darbus. Be abejo, tokia kryptim einant, nebuvo galima sukurti tikrojo meno, nes menas nėra kopijavimas (fotografavimas) jau padarytų kūrinių, nepagalvojant kaip tie kūriniai padaryti.

Kaip kiekvienas nelogiškas rėžimas susilaukia revoliucijos, taip ir akademizmas susilaukė didžiulės reakcijos.

Didelė dalis jaunų dailininkų Prancūzijoj XIX a. pradžioje išeina iš Paryžiaus Akademijos, pasivadina save „laukiniais" (fovistais), ir apsigyvenę kaimuose, kuria naują meną tiesiog iš gamtos. Tai teisingiausias kelias. Pati gamta jau savaime yra įdomi, tačiau kiekvieno žmogaus jos atskiras ir savitas supratimas ją dar įdomesnę padaro. Kiekvienas žmogus mato gamtą kitaip, ir tas faktorius įgalina menininką sukurti savitą, originalų kūrinį. Tik šituo keliu eidamas, menas gali kilti, jeigu ne kilti, tai nors kitoks darytis. Be abejo reikia žinoti, kas jau kitų yra padaryta ar pastebėta.

Fovistų pradėtą meno periodą galima vadinti moderninio meno periodu. XIX šimtmetis — tai naujų kelių ieškojimas mene, remiantis tiesioginėm gamtos studijom. Daug pastebėta, daug atrasta.

Impresionistai (impresion — įspūdis) pastebėjo, kad gamtoje esančių daiktų forma ir spalva priklauso nuo šviesos ir tamsos kitimo. Saulėleidis duoda vienus spalvinius tonus, saulėtekis kitus. Taip pat nevienodas spalvinių tonų santykis gamtoje 8 ir 14 val. Miglota diena daiktų kontūrus užtušuoja, o giedri paryškina. Šituos tonų kitimus, šitą spalvų žaismą impresionistai padėjo savo kūrybos papagrindan.

Taip pat daugelis pastebėjo, kad gamtoje nėra to šabloniškumo, kaip mes kartais įsivaizduojame, kad gamtoje yra, vis dėlto, kažkokia linijų ir dėmių ritmika. Ir kaip tik tas linijų ir dėmių ritmingumas įgalina spalvomis atvaizduoti net akustinius tonus (muzikos garsus), ką puikiai yra supratęs ir padaręs mūsų M. K. Čiurlionis.

Kubistai tvirtina, kad bet kokį gamtoje esantį daiktą galima įstatyti į kokią nors geometrinę formą. Tas duoda pagrindą konstruktyviniam piešimui ir tolimesniems tapybinės kompozicijos ieškojimams.

Kiti sako, kad vaizduoti gamtą taip, kaip ji yra, dar nėra menas. Reikia žiūrėti į gamtą pro savo sielos, savo įsitikinimų, savo pajutimų prizmę. Juo žmogus bus turtingesnis savo dvasioje, juo jis įvairiau pažvelgs ir į tą pačią gamtą ar jos reiškinius, juo jo kūryba bus turiningesnė.

Tai vis moderninio meno sprendžiami ir spręsiami uždaviniai.

Taigi, modernusis šių dienų menas nėra koks nors betikslis svaičiojimas, spalvomis drabstymasis, bet ryžtingas ieškojimas naujų kelių prikelti žmogaus naują estetinį skonį ir sukurti naują kultūrą. Meno istorija rodo, kad menas dažnai keliais šimtmečiais nužengia pirmyn. Kas žino, ar po dabartinių socialinių klausimų ir nesantaikos tarp tautų, po dabartinių karų neprasidės Europoje naujo meno ir naujos kultūros plėtotė? Kas žino, ar šitie naujieji keliai neprives meno prie naujo žydėjimo, gražesnio žydėjimo už graikų klasiškąjį ir už renesansą?

ALF. ŠEŠPLAUKIS

Lektūros, arba skaitybos, klausimas

1

Tai itin svarbus klausimas. Gyvenime jis turi didžios reikšmės. Žmogus, gerai susipažinęs su literatūra, kaip sakoma, apsiskaitęs, yra branginamas. Jis turtingas savo viduj.

Bet apsiskaitymas nelygu apsiskaitymui. Kitas ir daug skaitęs, maža teturi. Mat, greičiausia jo nežinota, *kas* skaityti ir *kaip* skaityti. Pamiršta senųjų išmintingasis pasakymas: Non multum, sed multa — nedaug, bet pagrindinai.

Kitas skaito visa, kas tik į rankas pakliūva. Visokios rūšies literatūrą varo per save, kaip per kokią mašiną. Kai nebėra laiko dienomis, sėdi knygas užgulęs net naktimis. Kartais net pamokų metu duodama garo romanams. Lyg veiktų kokia magiška jėga, neleidžianti atsitraukti nuo pradėtos intrygos.

Paklausus, kas ten buvo, dažnai nė nežinoma, kas atsakyti. Vadinas, šūvis pro šalį. Ne tik nežinota, kas pasirinkti skaityti, bet ir nemokėta, kaip skaityti. Čia tas *kaip*, berods, svarbesnis ir už *ką*.

Su tokiu skaitymu, be plano, be sistemos, nieko nebus. Jis prislėgs, lyg balastas. Jis tik apsunkins protavimą, sudirgins nervus. Gal tą valandėlę, lyg apdumtas, ir jausies atkutintas, bet vėliau vis vien bus tuščia.

Už tat, prieš ką nors skaitant, reiktų su išmanančiais, vyresniais pasitarti. Nesigailėsi, jei ir visko neperskaitysi, ką koks uolusis perskaitė. O ir šis visos šių dienų knygų jūros neišsems.

Čia ir noriu duoti keletą patarimų, ką ir kaip turėtume perskaityti, kad įsitikintumėm, ar dar daug laiko lieka skaityti — niekams.

2

Pirmiausia, einant nuoseklumo keliu, reikėtų ypač gerai susipažinti su savąja literatūra. Turima galvoj dailioji literatūra. Ji yra tautos gyvenimo veidrodis. Joje atsispindi visa — krašto gyvenimas, papročiai, tikėjimas. Užtat, pagal naująjį literatūros mokslo metodą, sukurtą prof. Nadlerio, reiktų daugiau atkreipti dėmesio į rašytojo kiltį ir aplinką. Todėl pav. Krėvė, Žemaitė ir Vienuolis vaizduoja kiekvienas skirtingą tautos gyvenimą. Kiekvienas jų yra savos kilties atstovas — dzūkų, žemaičių, aukštaičių.

Jeigu to skirtingumo yra daugiau beletristikoj, prozoj, tai mažiau jo lyrikoj ir dramoj. Todėl Maironio, Putino, Gustaičio lyrika turės būti vertinama kitais atžvilgiais.

Tinkamai apsipažinę su senesniąja, vyresniosios kartos kūryba,

ir niekad ne mažiau, nei viduriniosios mokyklos programa reikalauja, žengiame prie naujesniosios ir pačios naujosios, šių dienų literatūros.

Ir čia remkimės anuo, anksčiau minėtu rašytojo kilties dėsniu. Pamatysim, jog Grušas, Paukštelis, Simonaitytė, Vaičiulaitis turi daug žymių niuansų, o Inčiūra, Miškinis, Kossu-Aleksandravičius, Brazdžionis kuria visai skirtingais motyvais, pav. poetai rytiečiai aukštaičiai su žymia misticizmo priemaiša.

Skaitydami pagal šį metodą, laimėsim daug. Ir visai kitoj šviesoj būsim pažinę savo tautos gyvenimą.

Kiekvienas, vidurinę mokyklą pabaigęs, turėtų būti skaitęs visus ar bent dalį šių senesniųjų rašytojų beletristų: Krėvės, Žemaitės, Vaižganto, Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos, Lazdynų Pelėdos (ir Marijos Lastauskienės), Vienuolio, Biliūno, Šeiniaus, Pietario, Bitės, Vaidilutės; šių vyresniųjų lyrikų ir dramaturgų: Maironio, Putino, Gustaičio, Kiršos, Sruogos, Vaitkaus, Giros, Vydūno, Vaičiūno; šių naujesniųjų rašytojų beletristų: Grušo, Vaičiulaičio, Paukštelio, Simonaitytės, Dovydėno, Katiliaus, Orintaitės, Cvirkos, Rimošiaus-Savicko; šių naujesniųjų lyrikų: Brazdžionio, Kossu-Aleksandravičiaus, Neries, Miškinio, Santvaro, Inčiūros.

Uolesnieji dar ras daug kuo papildyti čia provizoriškai sustatytas vyresniųjų ir jaunesniųjų rašytojų eiles.

Be abejojimo, linkęs į beletristiką, daugiau skaitys šios rūšies raštų, o lyrikos ir dramos mėgėjas bus plačiai apsipažinęs su savo sritimi. Bet lyrinės kūrybos neprivalo apleisti niekas, kas nori tinkamai išugdyti savo estetinius jausmus.

Tiek gausu rašytojų, o dar ir tie patys, tebegyvieji, kuria nuolatos, leidžia naujus raštus, tad kur čia begali likti laiko dar kokiam verstiniam šlamštui, kokiam įkyrios meilės ar šiurpių piratų romaniūkščiui skaityti?

Pasakyk, ką skaitai, ir pasakysiu, kas esi, pasakęs vienas mąstytojas. O kas nenorės būti vis tobulesniu? Ačiū Dievui, jau nei savų romanų, nei novelių nebestinga, kad reiktų imtis nežinomos vertės verstinių. O pagaliau turim jau ir puikios verstinės pasaulinės literatūros!

3

Greta dailiosios literatūros nereikėtų pamiršti ir mokslinės, filosofinės, pedagoginės, religinės.

Savos ir pasaulinės literatūros reiškiniams vertinti labai tinka Jakšto, Mykolaičio-Putino, Ambrazevičiaus, Keliuočio, Griniaus, Dubo, Ereto, Dobilo atitinkami veikalai. Bet jiems jau reikės ir ypatingo atsidėjimo ir pamėgimo.

Savęs auklėjimui labai tinkami veikalai ne mūsų rašytojų: Foersterio, Tótho, Mardeno, Gerlingo. Jie, berods, jaunimo labai mėgia-

mi ir knygų rinkoj jų jau yra pakankamai. *Iš savų autorių, berods, Sušinskas su Tauroniu bus susilaukę ypatingesnio įvertinimo. Minėtina dar Liepinio „Kitų Pėdomis“.*

Bet pirm visų knygų ant kiekvieno stalo turėtų gulėti Knygų Knyga — Šv. Raštas. Jis yra visas ark. Skvirecko išverstas į lietuvių kalbą, bet prieinamas tik Naujasis Testamentas. Linkėtina, kad veikiai pasirodytų visas Šv. Raštas 3—4 knygose, kaip kad yra kitose kalbose. Ir reikėtų jį pigiau paleisti. Nauda būtų neįkainojama.

Kas dar įsigytų *Tomo iš Kempių „Kristaus sekimą“* ir gal dar *šv. Augustino „Išpažinimus“* ir *Solovjovo „Šventraščio Filosofiją“*, tas savo religinę sąmonę būtų stipriai praturtinęs. Vyresniems taipgi tinka *Papinio „Kristaus Istorija“*.

Labai naudinga dar turėti *Šventųjų Gyvenimus.* Nors esamieji 3 tomeliai ir trumpoki, bet, kol nėra paruošto pilnesnio leidinio, reikia pasitenkinti. Tik reiktų pasistengti skaityti kasdien, gerai apsvarstyti ir nors kai ką įgyvendinti, nes tai nėra romantiški skaitymai.

4

Einant prie pasaulinės dailiosios literatūros, atsimintina, kad geriausia būtų skaityti originalus. Bet kadangi šių dienų moksleivija kalbų nedaug temoka, reikės pasitenkinti vertimais.

Pirma apsipažinus su savo tėvynės pasakomis, jaunesniems labai patartina skaityti Anderseno, Perrault (Perro), Hauffo, Grimmų, Wilde pasakos, Amičio, Schmidto, Svensono, Lagerloefos apsakymėliai, Swifto „Gulivero kelionės“, Defoės „Robinzonas Kruzė“, Stowės „Dėdės Tomo trobelė“, Vernes kelionės, Twaino, Gogolio jumoristiniai raštai, Cooperio nuotykių knygos.

Vyresnieji jau gali skaityti lietuvių kalba šiuos prancūzų autorius: Balsac (Tėvas Gorijotas), *Hugo* (Paryžiaus katedra, Vargdieniai), *Mauriac* (Gyvačių lizdas, Jėzaus gyvenimas); šiuos anglų: *Byron* (Manfredas), *Dickens* (Tvistas), *Scott* (Ivanhoe, Kventinas Durvardas), *Shakspaere, Wilde;* šiuos vokiečių: *Goethe* (Jaunojo Verterio kančios, Hermanas ir Dorotėja), *Schiller* (W. Tellis, Orleano Mergelė), *Thomas Mann* (Budenbrooks); šiuos rusų: *Čechov* (Trys seserys, Vyšnių sodas), *Dostojevski* (Nusikaltimas ir bausmė), *Tolstoj* (Karas ir taika), *Turgenev* (Tėvai ir vaikai); švedų *Lagerloef* (Goesta Berling); norvegų: *Hamsun* (Viktorija, Panas), *Ibsen* (Brandas); lenkų: *Mickiewicz* (P. Tadas), *Sienkiewicz* (Quo vadis?), *Radzevičiūtė, Prus, Reymont;* ispanų: *Cervantes* (Don Kišotas); indų: *Tagore* (be literatūrinių, labai šviesūs jo filosofiniai raštai, panašiai kaip *Ernesto Hello).* O iš senųjų autorių neužmiršti *Homero su „Odisėja“ ir „Ilijada“, Virgilijaus su „Eneida“* (Gustaičio išversta tik antroji giesmė) ir *Dantės su „Dieviškąja Komedija“.* Iš atskirų tautų epo — suomių *„Kalevalos“.*

5

Pagaliau žodis apie tai, kaip reikėtų skaityti.

Pirmiausia, nereikėtų iš karto *daug ir greit* skaityti. Kasdien po vieną ar net po du romanus perskaityti, negali išeiti nei dva-

sinėn nei fizinėn sveikaton. Bet ir ištęsti netinka. 200—300 psl. knygą gal reikėtų skaityti ne ilgiau, kaip savaitę. Kitaip pametama pagrindinė mintis, idėja.

O ypač nenorėti vienu ypu perskaityti lyrikos kūrinį! Tai pagrindinė, dažnai daroma klaida. Lyrinis kūrinys yra šventadieninis kūrinys, o kas visas savaitės dienas paverstų šventadieniu, būtų niekadarys. Lyrinė kūryba yra visų kūrybos rūšių kondensuočiausia. Draminė kūryba, berods, mažiausiai tinka skaitymui. Bet Šekspyro, Goethės, Šilerio nepažinsim, neįsigilinę į jų draminę kūrybą (Goethės „Faustas" labiau tinka skaityti nei vaidinti, tai vad. Lesedrama).

Kad perskaityto kūrinio ilgainiui nepamirštumėm, gal būtų gera pasidaryti savo ranka santraukėles, turinius. Bet dar geriau padarysim, jei pasižymėsim skaityto veikalo mintis į kartotekos lapelius arba į tam tyčia skirtą sąsiuvinį, paskirstytą įvairių sričių skyriais. Į atitinkamą skyrių įrašome svarbesnes, charakteringesnes mintis. Skaitymas su pieštuku rankoj yra būtinas, sako prof. Šalkauskis savo „Bendrosios mokslinio darbo metodikos praduose". Tokie pasižymėjimai vėlesniam mūsų gyvenimui teiks gaivesčio, o dirbant mokslinį darbą — net ir paramos.

Kai kurias knygas, kaip filosofines, pedagogines, religines, reikia skaityti su ypatingu atsidėjimu, tam tikromis tinkamos nuotaikos valandomis, pav. šventadieniais, kada tiek žmogaus aplinka, tiek jo vidus ramūs. Toks skaitymas — tikras poilsis.

Kas taupus, ilgainiui pasistengs ir savo paties, kad ir nedidelį, knygynėlį įsigyti. Tikrai naudinga kiekvienam moksleiviui,-vei turėti kad ir pav. bent šias knygas: *Maironio „Pavasario Balsus" su „Jaunąja Lietuva", Putino „Tarp dviejų aušrų", Krėvės „Šiaudinėj Pastogėj" su „Dainavos šalies senų žmonių padavimais", Žemaitės ir Vaižganto apsakymėlius, Vydūno „Amžiną ugnį" su „Prabočių šešėliais"*, iš naujesniųjų gal *Grušo, Vaičiulaičio novelių, Brazdžionio, Kossu-Aleksandravičiaus, Neries lyrikos*, iš pasaulinės literatūros gal *Dantės „Dieviškąją Komediją", Cervantes „Don Kišotą", Goethės „Faustą"*, jaunimo mylimo *Šilerio kūrinių*, šį tą iš *Hugo, Šekspyro, Mickevičiaus*, o ypačiai pedagoginių, filosofinių raštų; šį tą iš *Foersterio, Tótho, Mardeno, Smiles*, greta kurių savo nuosavybėj reikėtų turėti *Šv. Raštą ir Šventųjų Gyvenimus*, nes šias knygas gal tektų ir kasdien pavartyti. Taipgi gera turėti savo žodynų, antologijų arba šiaip rečiau gaunamų knygų.

Tai neįmanoma, tai per sunku, gali atsakyti ne vienas. Bet taip atrodo tada, kai priprantama prie plokščios, paviršutinės lektūros. Svaresnioji tuomet gal ir tampa našta. O jei jau vidurinę mokyklą baigiančiam mano čia suminėti raštai būtų per sunkūs, tegul jis bent dalį jų perskaito su meile, kitą dalį padengdamas ir lengvesniais kūriniais, bet negaišindamas brangaus laiko paskutiniais niekais, kuriais, ypač pastaraisiais laikais, užverčiama knygų rinka.

ALFA SUŠINSKAS

Mūzų išbučiuotinė

(Kūrybiniu moters keliu)

Dievas, moters nesukurdamas, būtų padaręs pirmąją klaidą...

Rimto šposininko mintis

1. Virtuvė, lopšys, ar knyga?

Keistas moters likimas žemėj. Įvairių laikų yra ji išgyvenusi. Ji buvo vergė, vyro, gyvenimo vergė, už nieką, net nepilnu Dievo kūriniu laikoma, kuriam kažko trūksta, gal sielos, gal kitko... Ir vis dėlto vyras, kad ir kaip moterį niekindamas, be moters neišsivertė. Dar daugiau: juo labiau vyras moterį niekindavo, juo labiau, kad ir paniekintos, jos pasigesdavo, juo reikalingesnė ji jam darydavos.

Vėl būta laikų, kada moteris gyvenimo idealu laikoma, stačiai dievinama, statoma ant altoriaus, smilkoma...

Žodžiu, niekas tiek nėra pergyvenęs įvairių pažiūrų ir srovių apie save, kaip moteris.

Dabar vadinamieji kultūros, šviesos laikai. Bet tikros šviesos vardas jiems nelabai tinka. Dabar šviesesnis žmogus apakęs brolių kraujo tvaiku, savo egoizmu, ir tikros šviesos nedaug jis mato, nedaug pats turi.

Kad ir dabarties pažiūros į moterį. Kokios jos įvairios, kokios keistos.

Vieniems moteris tėra virtuvės robotas, tinkąs skanų valgį vyro gomuriui paruošti ir vyrui palinksminti. Šitokių pažiūrų atstovai turi sulipdę tezę:

— Moteris nė kojos iš virtuvės! Ne jai menas, kultūrinis, socialinis gyvenimas. Moteris netinka kūrybiniam gyvenimui! — baigia suvirtuvintos moters globėjai.

Kiti yra „malonesni". Jie moters veiklos darbą praplečia lopšiu. Moteris tik vaikams gimdyti ir jiems prižiūrėti. Daugiau nieko!

Pagaliau prisistato grynieji kultūrininkai. Jų galvojimu, moteriai nesvarbi nei virtuvė, nesvarbus nei kūdikis — jai svarbiausia būti grynąja kūrėja, būti knyginiu, kabinetiniu žmogumi, ar vien veikėja, visuomenininke. Moters vieta nesanti virtuvėje ar prie lopšio.

Čia vis kraštutinės pažiūros į moterį, kuri turi būti ir yra nemažesnė gyvenimo kūrėja už vyrą. Tiesa, kaip vyras neapima visų kūrybinio gyvenimo sričių, taip ir moteris nevisoms kūrybinio gyvenimo sritims suskumba ir tinka.

Kūrėjas yra žmogus, kurs duoda nauja, kurs nauja forma apvelka seną turinį, senoms formoms įdeda naują, savo kurtą turinį; kūrėjas, pagaliau, dažnai yra ir naujos formos ir naujo turinio motina.

Šitokia prasme ir moterį kūrėja tenka imti. Kūrybinei moters galiai pasireikšti, mūsų giliu įsitikinimu, yra trys bazės: šeima, socialinė veikla ir grynai literatūrinė, meninė, mokslinė kūryba.

Tik kūrybinio moters gyvenimo negalima apriboti vien virtuve ar lopšiu. Lygiai negalima jos vien knygai palikti. Moteris pati gali pasirinkti savo kūrybai bazę, kelią ir formą.

Šią problemą nagrinėjame smulkiau ir ieškom kūrybinio moters vidurio. Dažnai moteris net gali suderint šias tris kūrybines veiklos bazes kartu: ji gali būti ir šeimos gyvenimo, ir visuomeninio veikimo, ir grynojo meno, mokslo kūrėja.

2. *Adomas ir Ieva didžiojoj tragedijoj*

Imkim Adomą ir Ievą anoj didžiojoj žmogaus tragedijoj, kurioj jie visą žmoniją pasuka erškėčių keliu.

Adomas, pasaulio šviesą išvydęs, vienas pats be moters dar nėra kūrėjas. Jis tėra stebėtojas. Dievas jam duoda moterį.

Kodėl moteris sukuriama paskiau? Todėl, kad pabrėžtų, jog be moters kūrybinis Adomo gyvenimas neįmanomas. Moteris, ir vėliau gyvenimu alsuot pradėjusi, savo esme nėra menkesnė kūrėja už vyrą:

— Ir Dievas sukūrė žmogų į savo paveikslą; į Dievo paveikslą jį sukūrė; sukūrė juodu, vyriškį ir moteriškę[1]).

Vadinas, moteris lygiai pagal Dievo paveikslą sukurta, ir kūrybinis jos pajėgumas taip pat pagal kūrybinį Dievo paveikslą sukurtas.

Mūsų reikalui labai įdomi žalčio gundymo drama.

Kodėl žaltys pasirenka Ievą? Ar todėl, kad ji būtų silpnesnė savo dvasia, savo valia, pasipriešinimo galia menkesnė už Adomą? Atrodo, ne šitaip. Jei Adomas Ievos paklusta, jis už ją mažiau atsparus pasirodo ir su žalčiu besigrumdamas būtų buvęs dar silpnesnis už Ievą: Adomas iš karto būtų buvęs žalčio likviduotas žymiai lengviau.

Žalčio gundymo problemoj Ieva kūrybinės iniciatyvos ir pajėgumo turi daugiau už Adomą. Ji filosofuoja su žalčiu. Be galvoji-

---

[1]) Gen. 1, 27.

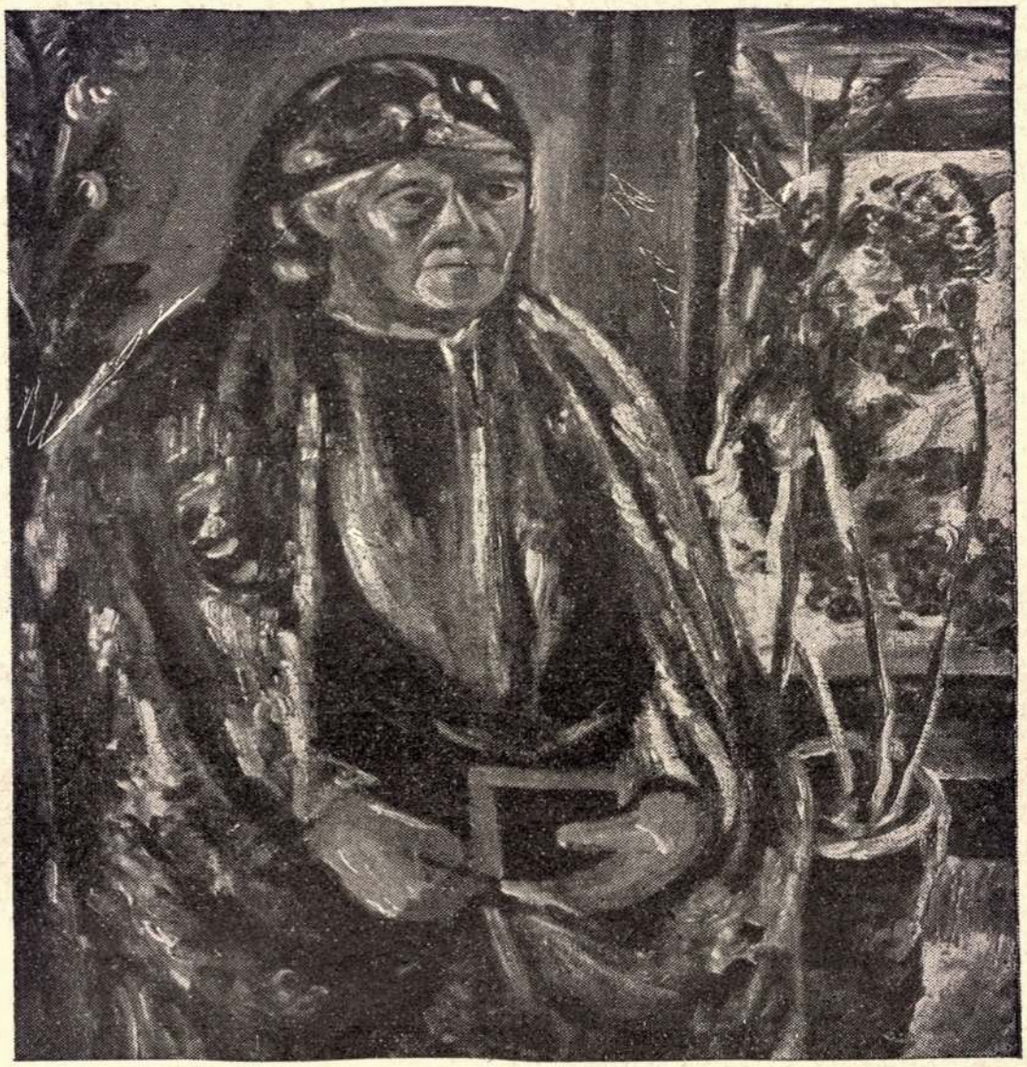

Žemaitė sekmadieny Gudaičio pav. „N. Romuva“

mo, be įsitikinimo ji nepriima iš jo vaisiaus. O pagaliau visoj Ievos nupuolimo tragedijoj figūruoja kūrybinis motyvas, kurio visai nėra Adomo nupuolime.

— Dievas žino, kad tą dieną, kurioje judu iš jo valgysita, atsidarys jųdviejų akys ir būsita kaip dievai, ir žinosita, kas gera ir kas pikta[2]).

Ir Ieva panori viską žinoti, ji panori turėt atvertas akis kūrybiniam gyvenimui. Dar daugiau: Ievą suvilioja gėris, grožis, nors ir tariamas, nuodėmingas:

— Taigi moteriškė matė, kad medis buvo geras valgyti, ir gražus akims, ir meilus pažiūrėti; ir ėmė iš jo vaisių, ir suvalgė, ir davė savo vyrui, ir jis suvalgė[3]).

Taigi Ieva susigundo ne vien dėl materialinio motyvo. Ji, kad ir nusidėdama, čia elgias iš savo kūrybinės iniciatyvos, iš noro daugiau žinoti, daugiau gėrio ir grožio turėti.

---

[2]) Gen. 3, 5.

[3]) Gen. 3, 6.

Tuo tarpu Adomo nupuolimo motyvas materialinis: Ieva pasiūlo, ir jis be galvojimo, be mažiausio paklausimo, vadinas, be kūrybinio prado priima didįjį tragedijos objektą! Bent Šv. Rašte nėra šio jo poelgio kūrybinių motyvų.

Taip pat ir Adomo teisinimasis Dievui yra nekūrybinis ir žemu motyvu:

— Ir Adomas tarė (Dievui): moteriškė, kurią man davei drauge, davė man iš medžio, ir aš suvalgiau[4]).

Vadinas, davė — ir suvalgė! Štai ir viskas. Jis suvalgė tik dėl to, kad jam davė. Gi Ieva Dievui pasiaiškina vis vien daugiau kūrybiniu motyvu, kaip Adomas:

— Ji atsakė (Dievui): žaltys mane apgavo, ir aš valgiau[5]).

Iš biblinės psichologijos eksperimentacijų aiškiai matyt, kad Ieva jau anoje savo laimės ir tragedijos dienoje kūrybinio pajėgumo turėjo daugiau už Adomą.

Be abejojimo, kūrybinė Ievos iniciatyva perėjo su visu vargu, kančia, su visu savo tragizmu ir jos dukterims, mūsų žemės moterims.

Visa nelaimė, kad anoji kūrybinė Ievos iniciatyva pasibaigė baisia katastrofa tiek jai, tiek jos draugui Adomui, tiek ir visai žmonijai.

Šis straipsnis neliečia kūrybinio Ievos pasireiškimo, moraliai jo nevertina šia proga. Tik ima patį kūrybinį sugebėjimą grynai kūrybiniu atžvilgiu.

3. Moteris — šeimos smegenys bei širdis

Natūraliu gamtos dėsniu moteris skirta šeimai. Šeima yra didelė kūrybinė moters veiklumo bazė.

Kas šeimoj daugiau parodo kūrybinio pajėgumo ir kas priverstas daugiau parodyti: vyras ar moteris? Kokia vyro ir moters kūrybinė pozicija šeimoj?

Vyras šeimoj eina materialinio kūrėjo pareigas, o moteris — dvasinio. Vyras šeimoj lyg technikas: jis parūpina, išviršinę šeimos pusę formuoja. Moteris gi čia yra kūrybinė ašis, kuri viską suka aplink šeimos centrą, kuri buria ir jungia. Moteris šeimoj yra vidinė kūrėja.

Adomas be Ievos — joks šeimos kūrėjas (nes tada ir šeimos dar nebuvo). Ievos sulaukęs, šeimyninės kūrybinės galios jis taip pat neparodo, o visą pirmapradę šeimyninę kūrybos iniciatyvą paima ir parodo Ieva.

Ir dabar vyras šeimos gyvenime dalyvauja, gi moteris šeimos gyvenimą kuria. Net ir laiko atžvilgiu vyras šeimoj būvoja trumpesnį metą, negu moteris.

Jei vyras savo šeimoj gyvena mažesnę dalį už moterį, dar pusė bėdos, ir žmonės nesako: nenatūralu; jei gi moteris žiaurių ir netei-

---

4) Gen. 3, 12.

5) Gen. 3, 13.

singų gyvenimo sąlygų priversta didesniąją laiko dalį praleisti ne savo šeimoj, žmonės sako: nenatūralu, kenksminga.

Moteris šeimos kūrėja yra ir vyrui ir savo vaikams. Visa šeimyninė aplinka, visas šeimyninis jaukumas daugių daugiausia eina iš moters.

Moteris šeimoj, kaip moteris — šeimos smegenys ir kaip motina — šeimos širdis.

4. *Moteris — socialinė kūrėja*

Šeima — pirmoji kūrybinė moters bazė. Ji natūrali moters kūrybos sritis.

Bet kaip su visuomenine, socialine, moters kūrybine veikla?

Reikia pasakyt, šeimos moteris iš savo šeimos pasaulio visuomeninį gyvenimą veikia netiesiogiai, nors šitas netiesiogis jos veikimas dažnai didesnis už tiesiogį vyro socialinį veikimą.

Įvairiems žymiems visuomenininkams, gyvenimo reformatoriams, įvairaus žanro vikėjams moteris dažnai yra turėjusi milžiniškos įtakos. Čia vyras neretai tėra firma, o moteris po šios firmos etiketės faktiškoji reformatorė, veikėja ir socialinė kūrėja.

Tiesiogiai į visuomeninį veikimą moteris išeina netiesiogiu savo pašaukimu, bet vis vien reikalingu, būtinu.

Kad moterys neblogesnės, gal, ir geresnės kūrybingos visuomenininkės už vyrus, rodo pats praktinis gyvenimas kad ir mūsų krašte.

Lietuvos moteriškosios organizacijos, jaunimo ir senimo, palyginti, veikia geriau už vyriškąsias. Įvairios karitatyvinės labdaros draugijos patikėtos daugiausia moteriai: vaikų darželiai, prieglaudos — moterų direkcijoj. O kur dar išganingoji gailestingųjų seserų veikla ligoninėse?..

Moteris su vyru negali lenktyniauti tik fiziniu stiprumu, savo atletizmu. Bet fizinis atletizmas yra arčiausiai gyvuliškumo, ir apie dvasinę, kūrybinę jo galią dėl to čia nėra kalbos.

Tiesa, vyro socialinė veikla greičiau atsibaigia revoliucine eksplozija. Moteris staigioms socialinėms revoliucijoms mažiau tinka už vyrą. Tačiau moteris daug rečiau sugriauna, ką pati stato, negu vyras. Moteris žengia lėtesnį socialinį žingsnį, bet patvaresnį ir lankstesnį.

Iš viso, moteris visuomeniniam darbui yra jautresnė už vyrą. Ji puiki socialinė kūrėja.

5. *Moteris — kultūros kūrėja*

Pagaliau prieiname pačią jautriąją vietą: ar moteris gali būti tiesiogė kultūros kūrėja, ar ji gali būti didi žodžio menininkė, šauni literatė, net gili mokslininkė? Ar ji gali būti tikra kultūrinių vertybių kūrėja?

Šis klausimas sukelia dar kitus ankstesnius klausimus.

Pati didžioji kliūtis moteriai į grynąjį kultūros darbą yra fak-

tiškoji jos būklė gyvenime. Ne tik buvusiai, bet ir dabarties moteriai didžiąją jėgų dalį atima virtuvė, lopšys ir gyvenimo apyvoka; ne tik jėgų, bet ir laiko didžiąją dalį sunaikina. Vadinas, pats gyvenimas piktai tormozuoja grynai kūrybinę moters kultūros veiklą.

Negalima nespręsti, ar moteris turi teisę atsisakyt šeimos, socialinės veiklos grynajai kultūros kūrybai.

Šeimyninis gyvenimas yra natūralus žmogaus gyvenimas, bet ne absoliučiai būtinas. Jei katalikų kunigas turi teisę atsisakyt šeimos bažnytiniais motyvais, jei moteris, gryna visuomenininkė, gali atsisakyt šeimyninio gyvenimo, pasiaukodama kenčiančio, nuskriausto, žodžiu, artimo, ar net plačios visuomenės gerovei, jei vyras gali atsiduot vien mokslui ar kuriai vykdomai savo idėjai, irgi atsisakydamas šeimos, tai ir moteris, grynoji kultūros kūrėja, dėl savo kūrybinio sugebėjimo realizavimo, norėdama gali atsisakyti ir šeimyninio gyvenimo, ir socialinio veikimo, ir gyventi tik savajai mūzai.

O moterų, grynųjų kultūros kūrėjų yra daug ir jų kūryba pražysta gražiais kūrybos žiedais.

Argi nėra, ar taip jau maža moterų artisčių, ar jos menkesniais už vyrą artistiniais gabumais? Ar maža moterų poečių, rašytojų, literačių? Argi nėra ir grynojo mokslo atstovių: matematikių, gamtininkių, gydytojų?

Jeigu šių skaičius būtų ir mažesnis už vyrų skaičių, tai ne tiek dėl to, kad jos moterys, kiek dėl nepalankių gyvenimo sąlygų.

Kad moteris kūrybiniai nemažiau pajėgi už vyrą, ypač ryškiai matyti tada, kai ji su vyrais atsiduria vienodose sąlygose. Tokios vienodos sąlygos yra mokykloj. Ir čia mergaitės mokosi nė kiek neblogiau už berniukus, ir už juos protiniai nėra menkesnės. Pirmųjų mokinių berniukų nedaugiau už pirmąsias mokines mergaites, Vadinas, kur nėra gyvenimo prikaišiotų kliūčių, mergaitės išlaiko kūrybinę konkurenciją prieš berniukus. Tik kai ima jos gyvent nebe mokyklinį gyvenimą ir atsiduria kliūtyse, paties gyvenimo parengtose, aišku, joms jau mažiau bėra progos grynai kultūriniai, kūrybiniai pasireikšti.

Iš viso, grynosios kultūros pasauliui ir moteris yra davusi didelę dalį.

Taigi moteris nėra vien įkvėpėja vyrui kūrėjui; ji ir pati gali būti kultūrinių vertybių kūrėja. O ir galia, sugebėjimas kitam įkvėpti kūrybinį veiklumą taip pat savo laipsnio kūrybinis pajėgumas.

6. Istorija apie šventąjį Antaną ir vieną moterį

Su labai keistu prašymu, su priekaištavimu dangui pas kunigą ateina viena moteris. Labai nelaiminga esanti ji, gyvent nebenorinti. Viską ji padariusi, visas maldas į šventąjį Antaną iškalbėjusi, o tas šventas Antanas vis vien jos neišklausęs. Dabar Liurdan su savo prašymu važiuosianti ir jei jau ten nieko — tikrai bedieve tampsianti.

O jos prašymas, jos malda į šventąjį Antaną buvo nei šiokia, nei tokia: stebuklingąja savo galia šventas Antanas į berniuką, į vyriškį ją pakeist turėjęs, o jis nepakeitęs, maldos neišklausęs.

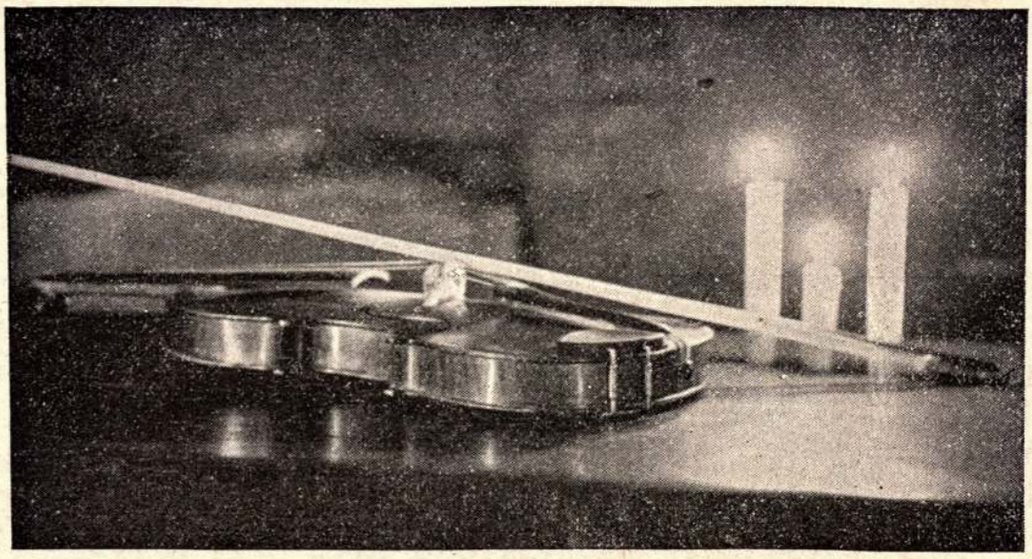

Smuikas A. Paškevičiaus nuot. „N. Romuva"

Nusijuokė kunigas iš šitokio prašymo, likt kuo esanti ir dangų šiuo prašymu nebeatakuoti jai patarė.

Ši graudžiai juokinga istorija ar anekdotas moters gyvenime neretai iškyla konkrečiai, kaip liūdna neapykanta savai moteriškai lyčiai. Moteris neapkenčia savęs tik dėl to, kad ji moteris, ne vyras. Šitokios pesimistės visai užmiršta, kad jos ir sau gyvenimą laime gali nukloti ir kitam laimę gali sukurti.

Ši moters laimė, gyvenimo įprasminimas yra jos kūrybinis gyvenimas.

Kai moteris suras naujų formų, naujų būdų ir priemonių šeimos laimei, kai ji kurs šeimos laimę, ji ir pati bus laiminga. Kai visuomeniniu darbu moteris kurs visuomenės gerovę, ji ir pati bus laiminga bent tuo, kad kiti dėl jos laimingi. Kai moteris save menui, mokslui atiduos, ir ji bus laiminga, nes ji bus kūrėja.

Kiekviena moteris kūrėja yra aukos moteris. Ši auka gali būti sukrauta altoriui, šeimai, visuomenei, menui, mokslui . . .

Tik ta moteris ne kūrėja, kuri nėra aukos moteris, nesiaukoja kitam, o tas kitas yra labai platus, įvairus pasaulis su visokiausiom savo bazėm, su įvairiausiais reikalais, rūpesčiais ir siekiais.

Moteris, kuri nenori ir nemoka aukotis, nėra kūrėja, ir dėl to ji nelaiminga. Bet moteriai lyg ir įgimta aukotis: moters dvasia — aukos dvasia. Moters be aukos, be pasiaukojimo lyg ir negalėtų būti. Tik pats aukos objektas įvairus, įvairi pasiaukojimo sritis, įvairus ir moters kūrybinis pasireiškimas, įvairi kūrybinė bazė.

Moteris kuria ne vien protu, bet ir širdim. Kūrybinis moters sugebėjimas yra jos proto ir širdies kūrybinė harmonija. Kam moters kūryboj pirmoji vieta: protui, ar širdžiai — sunku pasakyti, nes moters protas neatskiriamas nuo širdies kūrybiniam jos gyvenime.

Moteris tikra mūzų išbučiuotinė, jų siųsta aukotis bekuriant ir besiaukojant kurti.

Z. PUNDZIŪTĖ

Kambarinė

Aš esu tik kambarinė ir mano negražūs plaukai. Todėl aš visad ryšiu balta skarele, kuri man neblogai pritinka. Su ja aš atrodau ružavesnė ir akys labiau mėlynos.

Šiandien aš pamiršau palaistyti saliono gėles. Jau vakaras.

Iš ten plaukia muzika ir šūkavimai. Ten, gal būt, svečių yra. Mąstau: juk aš ne baili. Ir ryžtuos eiti. Juk gėlės laukia vandens, joms niekas nė vieno lašo šiandien neužpylė. Kas man tie svečiai?.. Aš nebijau!

Durys greitai verias ir nė kiek negirgžda. Ak, kiek čia šviesos, kaip saulei tekant! Cigarų smilkaluos ponas ir svečiai.

O aš taip pamažu, taip tyliai sustojau ties gėlėmis; pilu vandenį ir girdžiu jų linksmą šneką. Žiūriu į gėles ir klausaus, (kaip vagilė) tvirtai suspaudus rankose puodelį vandens.

Jie pasiėmė smuiką, gitarą, mandoliną ir grieš. Mano viena veido pusė atsigręžė į juos; jie mato mano ružavus skruostus.

Aš žiūriu į vazoninių gėlių lapelius ir visa paskęstu muzikoje. Jie griežia mano smuiku, (Smuikas yra mano tėvo. — Pasidėjau jį pas poną). O Viešpatie, kaip puikiai griežia! — Manęs stygos neklauso, nė pirštai neklauso, gal, kad ne tokie dailūs, kaip jų. Nežinau, iš kur mokėjo mano tėvas griežti smuiku.

O! Jie pamatė, kad aš perilgai čia stoviu.

— Eik šen, prie stalo — kviečia mane.

Nustebus ir susigėdinus žiūriu į juos. Juk aš esu tik kambarinė su vandens puodeliu rankose.

— Eikš, eikš, nebijok!

Nedrąsiai, degančiais skruostais, prisiartinau ir ant kėdės kraštelio atsisėdau, — juk mano kasdieninė suknelė ir plaukuose gėlių nėra, aš ryšiu visad skarele.

Taip žiba ant stalo visos taurės, ir jose raudonas vynas.

Aš bijau pasijudinti, bijau pasukti galvą į šalis, kad nepamatyčiau juos žiūrint į mane, kad nepaklaustų ko, — juk nemokėsiu atsakyti.

Ponas pasakė man patarnauti: įdėti svečiams virtų rožių.

Lengvai pašokau ir dedu į jų lėkšteles.

Ties jais pasklinda rožių kvaptis. O mano pirštai tokie nerangūs, ir jie, gal būt, juokiasi iš manęs.

Aš nuleidau galvą ir atsisėdau savo vieton.

Šalia sėdintis ponas atsigręžia į mane ir sako vakar matęs žai-

bus. Aš gi netikiu ir purtau jam galvą. O jis tvirtina, ir jo akys žaibais blykčioja. O, kokie aštrūs, kaip perveria tie žaibai!

Aš nuolat nuleidžiu savo akis ir jaučiuos vis nedrąsesnė. Mano skruostai neįkaito, jie tebėr ružavi.

Tas ponas, kurs šalia manęs, vis pildo taures ir kelia tostus. Aš matau, jis pats jauniausias iš visų. Matau, kaip blykčioja po kambarį žaibai.

Ak, ir kam jis lenkiasi ties manimi ir ragina gerti... Mano taurė vos paliesta.

Juk aš esu tik kambarinė, ir nemoku nė nusijuokti, kaip juokiasi panelės. Mano nusišypsojimas tylus su nedrąsiai nuleidžiama galva.

Nemoku ir nežinau, kaip atsikelti nuo stalo ir išeiti. Bėgčiau į gatvę. Ten šluoja sniegus šviesiaplaukis gatvių šlavėjas. Jis toks paprastas, kaip ir aš. Jo tylios, geros akys. Matydavau jį kas vakarą. Gal tebėra ten.

Ilgai ryžtuos, kol išdrįstu:

— Pone, aš turiu darbo — tyliai, maldaujančiai sakau.

— Gerai, gerai, — jis moja ranka.

O svečiai juokiasi, mato, kad noriu išeiti ir bijau. Aš pasikėliau nuo kėdės ir jaučiuos, lyg pagauta, lyg niekad tuose namuose nebuvus. Jie mato, kad aš sumišus.

Tada atsistojo tas jauniausias ponas ir pripylė mano stiklus vyno ir alaus.

— Tavo taurės pilnos! Išgerk! — ir vėl žaibai, aštrūs, verianti žaibai.

— Ne, ne, ne, aš negaliu... — sakau jiems greit, nesąmoningai, vos girdimai ir su juoku.

Jis pakėlė taurę ir įspaudė mano rankon.

— Gerai! — sušukau ir pakėliau už... už visus.

O sau pasakiau: už sniegu nuklotas gatves ir už šviesųjį šlavėją.

Laisvai pakelta mano taurė, lyg aš būčiau jiems lygi viešnia, lyg mano ranka būtų daili, lyg šilkine suknele vilkėčiau.

— Iki galo! Iki galo! — jie šaukia ir juokiasi.

Taip, iki galo!

Ir manęs pas juos nebėr. Pati nejutau, kaip išgėrus taurę išbėgau pro duris.

Gal jie pasijuokė iš manęs paskutinę minutę...

Ten salone dar girdėt muzika ir juokas, o aš gniaužau pati savo rankas ir drebu.

Ak, jie yra ponai...

Išbėgau į lauką. Tokios tylios gatvės. Jo seniai nėra. Tik mėnulio žaros tiesiasi, tiesiasi blankiais ruožais. Bailiai šešėliai slankioja, juda. Mano kasdieninė suknelė kvepia cigarais, o pirštai vynu. Aš žinau, kad tamsėja mano ružavi skruostai...

Ak, jie yra ponai, o aš tik kambarinė.

J. STANEVIČIŪTĖ

Ieškančiam žmogui

„Mes visi taip nueinam, nusiplukam,
Per gyvenimo kruviną grindinį,
Tokį didelį sielvartą nešamės,
Tokią juokingą laimę atrandame...".
(Pr. Aukštikalnytė)

Gatvė. Žmonės. Eini — ir praeini. Praeini savu gyvenimu gyvendamas, praeini net negalvodamas, kad kiekvienas iš sutiktų žmonių turi savąjį „aš", kad kiekvienas savo rūpestėlius junta, kad kiekvieno širdis jaučia lygiai taip, kaip ir tavoji... O tu gi, krauju išaugęs, motinos kančia prasiveržęs gyveniman. Ir pirmas žingsnis — jau kančia... Ir toji kančia visą gyvenimą jį lydi, ji lyg tylusis angelas, jo širdį skardina, bet ji ne kartą — piktas demonas, įžiebiąs jo širdin piktas ir apgaulingas mintis...

— Kentėjimas tai ir yra gyvenimas. Be skausmo koks būtų malonumas gyventi? — prasmingai taria F. M. Dostojevskis.

Ir kas priverčia žmogaus širdį kančiai, kas ją sujudina, kad ji taip greitai, lyg styga, suvirpa?..

Žiūrėk — mažytis kūdikėlis. Juk, rodos, — jo gyvenimas — vien laimė! O kaip dažnai girdi jį graudžiai verkiantį, mažytes rankutes į žmogų tiesiantį! Ir jo širdyje eidamas nieko nepamatai, eini ir jauti save, tiktai save... Kiti gal tau atrodo šešėliai... O tu gi kas? Ar tu kitų akyse — ne toksai pat šešėlis?.. Praeisi — bus lyg negyventa. Juk kapinynuos tiek daug kapų, tiek daug žmonių kadais gyveno, o tu apie juos nieko nežinai, žinot, gal būt, nenori, tiktai eini ir praeini... — „Gyvenimas už mirtį galingesnis", — R. M. Rilke. Gyvenimas kovoja su mirtim — pridurt norėtųs, gyvenimas dažnai pabėgti nuo mirties norėtų, pamiršti ją, bet ta mirtis baisioji savo tyliąja, bet taip šiurpia galia pasaulį valdo, ir jis — jos rankose...

Ir štai šitan pasaulin žmogus ateina. Ateina jis mažytis, menkas, motinos kančios sėkla dygsta... Žiūrėk — prieis prie jo žmogus, paims jį į rankas — jo griaudus balsas tilsta, šypsena veidelį puošia — jis vėl laimingas...

Ir taip, nuo lopšio ligi grabo, žmogus ieško žmogaus — draugystės. Jam vienam gyvent perdaug sunku, jis draugo trokšta, nes „pasidalintas skausmas — pusė skausmo, pasidalintas džiaugsmas — dvigubas džiaugsmas", — (vokiečių priežodis). Nerasdamas gi jo, jis blaškosi, verkia, pradeda nekęsti žmonių, juos niekint ima, keikti...

Ir sakyki, žmogau, ar tu, žmogaus ieškodamas, esi patsai tokiu, kokį sutikt norėtumei gyvenime savajam?..

Tu tyli, rausti... Žinok, — gal būt, kiti, lygiai taip, kaip tu, to tikrojo žmogaus ieško, ieškodami — paklysta ir, tave sutikę, lygiai taip, kaip tu kitais, tavim nusivilia ir nueina, keikdami gyvenimą ir žmones, kaip ir tu. — Ir šaukia tada visi — gyvenimas baisus! Visiems atrodys, kad kiti nuo jų skausmo bėga, lyg ir bijodami, kad jų dilginąs sielvartas ramių širdžių baisiais kančios raupsais neužkrėstų...

Ir ima šaukt tada žmogus:

— Vienatvės! Duokit man nors vienumą, jei gyvenimo viltį pražudėt! Dabar iš kelio niekingieji žmonės, nesupratę manęs, mano skundus ir mano sielvartą savo purvinom kojom sutrypę! Aš norėjau jums pasiguosti, aš tikėjau jumis, o, žmonės, bet jūs mane pavarėt, užtrenkėt duris man prieš akis į savo širdis. — Dabar — tik bėgti, bėgt! — —

„Aš dar niekam nesu pasiguodęs,
Aš dar niekam, o niekam — girdi!“ —

L. Narbuto žodžiais gal ne vienas taip šaukia pasauliui.

Bet, žmogeli, žmogeli! Bėgi! Bėgi tu nuo žmonių, o ar žinai, nuo ko pabėgt tau reikia? Tau reikia nuo savęs pabėgt, nuo savo „aš“, egoizme paskendusio! Juk kur tu būsi, kur nubėgsi — visur tave tas negailestingas „aš“ atvys, jis grauš tave, tave blaškys. Tu būsi lyg tas paukštis, baisioje audroj pasiklydęs dykumoj, kur nėr užuovėjos, kur nėra medžio, galinčio pridengti jį nuo vėtros smūgių. Ir tu, kaip tas paukštelis nelaimingas, greit pražūsi, tavo įsivaizduojamos nelaimės, tavo vargas, apie kurį vienatvėj kas minutę vis galvosi, augs ir augs, užguls tave ir tu — nepasikelsi jau niekad gražesniam gyvenimui...

Tu teisinsies:

— Bet žmonės gi tikrai manęs suprasti nenorėjo! —

O sakyki, — ar tu klauseis nors vieno, kai jisai tau savu vargu norėjo guostis? Tu tyli vėl, nes tu visad tik savo sielvartą širdy nešiojais, tu niekad negalvojai, kad yr žmonių, gal būt, daugiau už tave kenčiančių, labiau paguodos reikalaujančių, ne tu! Tu į kitus žiūrėjai su panieka, kelis žodžius iš jų išgirdęs, jau įtarei, savoj širdy, gal būt, ir pasmerkei... Už ką? Argi už tai, kad jie, tavų kančios litanijų ligi galo nesiklausę, nuėjo, kad nepatiko tau jų gestai, žodžiai, veido išraiška, o, gal būt, ir pats veidas?.. Tu nieko nežinai, kas jo širdy, tu nematei net gi, matyt nenori kas jame yr gera, tu ieškai blogo, knisies, rausies iki randi kokį niekelį, tu prikimbi prie jo ir imi pust. Ir puti tolei, kol jis išauga didelis ir apgaubia tą žmogų — ir jis tavo akyse — pasmerktas...

— Kam bristi į purvyną, jei palangėje gėlių darželis, — ypač gražiai pastebi Šatrijos Ragana. Kam ieškot pikto žmoguje, kodėl nekreipt akies į tai, kas gera ir gražu yra jame? O jei tavy pradės kas ieškoti ydų?.. Sakyk, — ar visiems jau taip patiksi, ar esi tiek tobulas, kad tavyje blogio — nė krislelio. Dažniausiai — tu pastebi kitame krislą, o savyj rąsto nematai.

ALDONA ČEPAITĖ

PRIEŠ REQUIEM

Mane atsiveja, žiūrėkite, atsiveja, —
Pajuodus šmėkla lekia įkandin,
Akyse pragaras, ugnis, o Viešpatie,
Nutvers mane ir smaugs . . . ir nukankins . . .

Argi sapnuoju?. . Nepajėgiu . . . Kojos pinasi . . .
Kur bėgti? Štai atsiveria juoda naktis — —
O jau girdžiu — atažvanga, jau atskubėjo
Ir jau kalena dantimis — — —

Pagavo! Rankos tartum geležys . . .
Ir čiulpia kraują jau sustingusį,
O tokios šlykščios lūpos prisiliečia pabučiuoti
Ir į ausis šnabždėti: „Dingusi".

Aš dingusi! Tai leiskit mirti!
Juk jau nei skausmas, anei žaizdos neišgis,
. . . O ji neleidžia, ji kvatojas ir kankina,
Ji baisi šmėkla — praeitis . . .

Ir štai gyvenimo tragedija: visi nori rast, visi ieško, bet nė vienas (arba labai retas), stengias duot.

Savo nerimasčio valandose tu pagalvoki apie tuos, kurie, gal būt, yra labiau už tave nelaimingi, tu nesistenk įpiršti savo rūpestėlių kiekvienam, tu nenorėk, kad visi kiti būtų tavim susidomėję, negalvok tiktai apie save ir nemanyk stovįs gyvenimo centre ir jį vairuojąs. Juk tame, didžiuliame pasauly tiek daug žmonių! Visi jie kenčia! „Argi yra kur nors pasauly neįžeista siela?", — M. Gorkio žodžio. Ar mokytas, ar prastas, ar gimnazistas pirmaklasis, ar jau profesorius — visų širdyse kančios sėkla įbesta yra. Vienų širdys' ta skausmo sėkla dar tik dygsta, kitų — jau gal išaugusi, o gal ir žydi . . . Ir tas, tavo akyse pasmerktas žmogus, gal daug daugiau yra kentėjęs už tave, gal jis ir savo klaidą sava vidaus kančia yra atpirkęs? Kaip drįsi tu jo kraują bėgantį sielos užuterštu dumblu vadint?. . O tu į jį rengeis jau akmeniu paleist . . .

Nesmerki nieko, tad gerai dar nepažinęs, pats stenkis būti tikru žmogum, suprasti kitą, nemesti akmenio į tą, kurį kiti gal žmonės ir blogu vadina; nes „nėra žmonių blogų — yra tik nelaimingi". . .

Kaunas, 1939.XII.11.

AGNĖ LUKŠYTĖ

Sidabrinis debesis

1.

Sėdime: brolis ir aš. Nesikalbame. Užvertęs galvą žiopsau į baltus, lyg pieno putas, debesis. Pasiutusiai stiprus, bet ir malonus vėjas velia plaukus, ūžauja laukuose ir gailiai verkia, paklydęs tarp miestelio trobų. Mėnulis lekia, lekia... Papurtau galvą ir užsižiūriu į vieną didelį, spindintį lyg sidabras — debesį.

— Kaip tau atrodo, nieko malūnininkaitė, a?..

Net krūptelėjau staigaus brolio balso pažadintas iš susimąstymo. Ak, malūnininkaitė! Ar buvau ją užmiršęs? Ne, ji tai tie baltieji debesys, į kuriuos tegaliu žiūrėti tik užvertęs galvą, uždaręs gėrėjimąsi krūtinėj.

Broliui atsakydamas stengiuos padaryt kuo abejingesnį balsą:

— A... ji nieko. Išdidi panaitė ir tiek.

Paskutiniai žodžiai mano ausyse skamba nenuoširdžiai.

— Ji labai į tave pažiūrėjo, kai malūnininkas su mumis tarėsi — atplaukia per tamsą tingūs brolio žodžiai. Kraujas siūbtelėja į veidą... skruostai dega...

— Nu, ką tu... — sumikčioju. Brolis garsiai nusižiovauja, girdžiu jo raivymąsi. Nueina, matyt, gult. Lieku vienas. Nebesugaudau savo minčių, nebežinau ką beveikt. Vėl žiūriu į dangų. Debesys, lyg apipešioti drobės gabalai keliauja ranka rankon su vėju. Svajonės negirdimai atskrenda ir rezga ką tai sunkiai suvokiamą. Po kiek laiko sugaunu save bemąstantį: — O kad taip būtų ji tuo sidabriniu debesimi, o aš vėju, tai lėktumėm mudu, tai lėktumėm... Toli, toli...

2.

Darbas virte verda mūsų rankose. Dedam plytą virš plytos... Pastatas auga.

Ateina storulis malūnininkas ir žiūri į mus užvertęs galvą. Jo plikė blizga saulės atokaitoj; balta kepure dengia akis nuo aštrių saulės spindulių ir plepa, juokauja su mumis. Retkarčiais stovi šalia jo, lyg nebylė, duktė. Žiūri į mus įsmeigus akis ir pradeda man nebesisekt darbas, nes saulė negailestingai svilina ir prakaitas stambiais lašais liejas nuo veido. Ak, koks biaurus turiu jai atrodyt, jai, tokiai blyškiai.

Kiek paklausius aibės tėvo šnekų eina upės link. Darbas ir dabar nesiseka, nes visą laiką neišleidžiu jos iš akių. Aplieta saulės spindulių slenka gelsvuoju vieškeliu lėtai lėtai. Pažvelgiu į dedamą plytą... Iškyla jos veidas. Klausiu savęs, kokios mintys sle-

pias po ta sniegine, aukšta kakta? Ko ji taip nejudomai žvelgia į mus?

Dabar ji jau mažytis taškelis, vos baltuojąs pilkšvam vieškelio geltonume. Dingsta už kažkokios sodybos. Kasdien keliauja tuo pačiu keliu.

Silpnas malūno ūžesys be paliovos vingiuoja . . .

Visos mano dienos praslenka pilnos mąstymų apie ją: Ką dabar veikia? Ko anąsyk, brolis sakė žvelgusią į mane?

Užslenka keletas lietingų dienų. Dangus pilkas, niūrus. Mano siela tokia pat. Kai kurie parvažiavo namo.

— Ko neriedi pas Eleną? — pašaipiai įdilgina brolis.

Piktai nusigręžiu nuo jo. Sukiojuos malūne. Miltuoti žmonės rėkia vienas kitam, mirkčioja miltinėmis blakstienomis . . . Miltų dulkės sninga ir sninga.

Pusę dienos pariogsau. Iššaukia į kiemą. Prieš mane stovi malūnininkaitė ir Elena. Malūnininkaitės pilkšvos, nuostabiai gražios akys minutėlę žvelgia į mane. Sidabrinis jų spindėjimas priverčia mane sumirkčioti ir nurausti. Bet, tai tik akimirka. Jos akių nebėra. Seku tolstantį liemenį.

Elena vos neverkia. Ale, aš ją pamiršęs, žiūrįs į malūnininkaitę lyg praryt norėdamas. Negalėjęs atlankyt, jie visi ten manę, kad susirgęs. Pykina tas jos plepėjimas. Klausiu, ką su panele kalbėjusios.

Nuleidus galvą murmteli po žodelytį: — A . . . padėjo tave rast . . .

Tas jos balsas taip liūdnai skamba, kad daugiau nieko neklausiu. Dulkinu miltuotą švarką ir nuogąstauju: — Ir tokį malūnininkaitė matė?. .

Elena vėl maloniai šneka, klausia ar gerai valgyt duodą . . . gal galįs parvažiuot . . .

Pykina tas jos plepėjimas.

Noris sušukt jai — Elena, kaip aš važiuosiu, jei čia yra malūnininkaitė?!

Bet . . . ar Elenai tai suprasti? O, kokie menki Elenos žodžiai palyginus su malūnininkaitės tylėjimu!

3.

Pralekia vasara, lyg debesys pavėjuje . . . Pralekia visos vienodos dienos: pilnos nuovargio ir svajonių. Voratinkliai, lyg lininiai siūlai žvilga saulėje ir draikos po laukus. Tuoj baigsiu mūryt. Belieka savaitė. Paskutinį sekmadienį visi liekam: norisi apsižiūrinėt, nes čia gal ir nebeteks užklyst.

Vienų apsižvalgymas baigiasi smuklėj, kitų vėl kur nors . . .

Pasivaikštau po miestelį be tikslo. Pavakary slenku vieškeliu. Noris nueit kažkur . . . toli . . . Dangus ūkanotai melsvas, lyg kokios miglos temdytų jį. Dar taip šilta, kad norėtųsi tikėt vasaros pavakarį esant. Ugninis saulės rutulys vakaruose leidžia blankius, pla-

čius spindulius, kurie sunkiai plėšia tą pilką mėlynę ir nudažo vakarus purvinu rausvumu.

Atsikvošėjęs pastebiu besiartinąs prie upės. Taip... taip... Mano akys taip puikiai žiną tą kelią, kad dabar instinktyviai juo atkeliauju. Išplėtęs akis apžiūriu kiekvieną krūmelį, kiekvieną lankos įdubimą... Man atrodo, esu čia kada nors buvęs, nes į mane dvelkia didingumas, jaunumas, šaltumas, visai taip, kaip jau kažkada jausta. Įtempiu mintis ir jau pradedu atsimint...

— O, svečių pas mus! — išgirstu šūktelėjimą.

Sumaišo mano mintis ir jaučiu nebeatsiminsiąs greit to, ką buvau pradėjęs atsimint. Apsižvalgau su apmaudu. Besėdįs ant didžiulio akmens malūnininkas su kitu vyriškiu. Pasiūlo papirosą. Sėdim. Rūkom. Jie kalba ir kalba be paliovos. Aš negaliu sukaupt savo minčių. Vakaras kas kart tamsesne skraiste supas. Girdžiu malūnininką sakantį:

— Nagi, tuoj reiks ir eit. Ryt vešiu dukterį pats į stotį... Žinai, pašnekėt rodu. Žiemą važiuos užsienin...

Mano mintys visai iškrinka... Užsižiopsau į baltuojantį nosinės galiuką, išlindusį iš malūnininko kišenės. Noriu atitraukt mintis ir akis kitur, bet nevyksta. Žiūriu ir žiūriu į tą švytintį kampuką.

Malūnininkas atsistoja. Nebematau nosinės galiuko ir susivokiu. Širdį tyliai, pamažu, bet vis sunkiau gniaužia. Einu kartu su jais. Ten, vakaruose, dangaus rausvumas maišosi su pilka tamsa. Kažkoks niaurus jausmas vyniojas su ilgesinga sutema ir raizgo sielą.

— Ko tu čia, ko? — klausiu to pikto jausmo.

Paskui, nei iš šio, nei iš to atsistoja mintyse beviltiškas sakinys. Kiekviena raidė lyg išdeginta: — Kas iš to, kad ji kadais žvelgė į mane, kas iš to?

Taip visa kvaila ką mąstau, bet negaliu atsikratyti lyg nuo kokio lipnaus skysčio.

Pridedu ranką prie kaktos. Ji dega. Užverčiu galvą ir žiūriu į pilką dangų. Prieš mane pakyla ramus, didingas ir blyškus malūnininkaitės veidas su pilkomis, šaltai spindinčiomis akimis. Tos akys spindi sidabru... jos plečias, plečias... jau bematau didžiulį, sidabrinį plaukiantį debesį. Jis lekia, skrieja. Nors spindi taip šaltai ir ledu dvelkia, bet mano siela veržias lėkti kartu.

— Nu, ką tu čia... būčiau užlipęs — niukteli brolis.

Tik akimirką mano akys buvo atsitraukę nuo to debesio, bet tuo momentu jis dingo. Ilgai ieškau jo danguje. Tamsu, pilka ir tuščia. Galvoj spengia ir ūžia kažkas... Atsišlieju namo kertės.

Prisimenu aną debesuotą vakarą... Anąsyk debesys lėkė, lėkė į mane ir buvo gera, šviesu. Dabar niauru, tamsu, nes sidabrinis debesis nulėkė, nuskrido nesugrąžinamai. Nei pavyti, nei sulaikyti — perdaug aukštai jo kelias eina.

M. DAUNYTĖ

Gimnazistė, išgraužtas suolas, inicialai

Tu kasdien sėdi tam pačiam suole pasipuošus uniforma ir džiaugies gimnazistės vardu. Gimnazistė! Ir jaunystė, ir džiaugsmas, ir gyvybė, ir kažkas romantiškai gražaus šiam varde. Ant suolo išbraižyta didelė širdis ir išgraužti inicialai. Tai faktas — gimnazistė menininkė ir darbininkė. Savotiška simbolika — meilė išgraužtiems inicialams. O menininkės žvilgsnis, sustingęs klasės kampe, vaizduoja jos rūpestingumą ir rimtį; veide niūri melancholija, kuri palanki ašarai. Dėstytojo žodžiai paklysta tuščiuose kampuose, išgirsti tik pirmųjų mokinių: linksmuolė užimta šposais, menininkė — naujos širdies raižymu, kita — svajonėmis ar sultingų minčių rinkimu iš naujausio romano.

Pamoka praeina. Ji nusineša valandą, tik vieną valandą viso gyvenimo — juk taip maža.

— Ech, kiek dar bus tokių nuobodžių valandų, — tu susirūpini ir, trenkus į suolą knygą, taip norėtum pagriebus atestatą išlėkt iš gimnazijos ir... negrįžt. Ten... laisvė ir visas gyvenimas!

Bet... atestato tu norėtum. Už ką? Už juoką, šposus ir nuobodžių valandų glėbį? Ne! Gimnazistės vardas tuo neišperkamas! Tiesa, šiandien gimnazistė laikoma perdaug lengva, laikoma kažkokių svajonių pundeliu, nerūpestinga, net... romantiška. Kas čia kaltas? Jaunystė, nerami jauna širdis, gal pats gyvenimas, toks apgaulingas ir viliojąs? Juokinga būtų taip galvoti: atrodytų, kad negali būti nei vieno jauno, mokančio nugalėt save, įsakančio jaunai širdžiai — gana ir valdančio gyvenimą. *Gimnazistė privalo būti atsakinga už kuriamas gimnazistės tradicijas, todėl neturi leisti kitiems žeminti savo vardą.* Deja, ne ta yra menininkė ar darbininkė, kuri suole širdį ir inicialus moka išraižyti, ne ta rūpestinga, kurios žvilgsnis pastyręs klasės kampe iššaukia glėbį svajonių ir atitraukia dėmesį nuo dėstomojo dalyko, ne ta linksma, kuri pamokų metu moka juoktis ir pasišaipyti. Juk taip lengva tapti nerūpestinga ir žaisti minutėmis, o ne — valandomis, net... dienomis. Juk pati jaunystė ir laiko — marios, tad, kodėl nežaist?!

Bet, pagaliau, gimnazistė turėtų suprasti, kad ji — mergaitė, kuriai nepakanka formulių, svetimų žodžių kalimo, t. y., nepakanka to tiesioginio pamokų paruošimo, bet reikia pažinti ir patį gyvenimą, gyvenimą, kuriam ruošiasi. Petras Babickas savo „Eladoje“ rašo: „Nesuprantami mums gyvenimo keliai, ir užuot stengęsi juos pažint, mes tai paliekame kitiems, o patys, akli ir bevaliai, stovime gyvenimo vieškely, kur kiekvienas audros įlingis mus lamdo, kaip nendrę, kol, pagaliau, lyg lapus, nusviedžia į šalį pūti“ (164 pslp.). Tikrai, mes dažnai esame tiek silpnos, kad dėl poros žodžių, dėl menko pažado pasiduodame kitų įtakai. O prieš minią eiti nemokame.

V. INČIŪRAITĖ

KALĖDŲ VARPAI

Aidi ir aidi Kalėdų varpai
Visas pasaulis pabunda...
Saulės troškimas sukyla širdy
Nyksta juodoji pagunda...

*

Mažutė, kukli bažnytėlė
Su vėjo išgirgždintom durim.
Pasaulį iš purvo pakėlė
Žmonių milijonus subūrė.

Ir linksta galvų milijonai
Nužemintai rankas sunėrę
Į Dievą, kurs myli ir žmogų,
Ir lauko siūbuojančią svėrę. —

*

Aidi ir aidi Kalėdų varpai
Visas pasaulis pabunda...
Saulės troškimas sukyla širdy
Nyksta juodoji pagunda...

...Ir taip gyvenimo būname sulamdomos. Imkime paprastą pavyzdį: juk kaip lengva pasiduot klasės nuotaikai — dūkti pamokų metu su dūkstančiais, ir kaip sunku klausyti, kada kiti dūksta. Todėl kartoju: atminkime, kad kiekviena minutė atima gyvenimo dalį. užtat jos visos privalo būti sunaudojamos produktingai. Mergaitei per maža laiko, kad jį galėtų leisti nerūpestingai. Visokios svajonės su raižiniais ir meile gimnazijoj per anksti! Viso to pasekmė būna — apgadintas valstybės turtas (suolas) ir sugautas dvejetukas. Mergaitė turi jaust aukštesnę savo paskirtį ir jai ruoštis: ugdyti charakterį, užsidegt idėjos darbu, šviestis mergaitės skirta literatūra. Bet kažkodėl dėmesys ląbiau nukreipiamas į šukuoseną, į madas, kas gimnazistei visiškai neturėtų rūpėti, nes uniforma visad „madna". Kuklumas — gimnazistės aštuonerių metų (jei jie neprasiilgina) gyvenimo pagrindas. Sąmoningumu, darbštumu, kuklumu, nuoširdumu gimnazistė turi sužavėt savąjį kaimą ir įrodyt jam, kad neveltui jis jos daliai skriaudžiamas. Tačiau kiek kartų būna ne taip.

Artėja Kalėdos, atostogos. Važiuosi į kaimą, gal bažnytkaimį ar miestelį. Nuvežk ten paprastumą ir meilę kaimiečiui, atiduok visą širdį jam, tik neparodyk miesčioniškų manierų — jos tuščios. Po to vėl grįžk gimnazijon darbšti, rūpestinga, grįžk, kaip tikrojo gyvenimo menininkė, ryžtinga, mokanti eiti ir prieš minią. Tada tu būsi gimnazistė!

Apžvalga

Vilniaus lietuvybės kankinių martyrologija

„Ateities" redaktorius prof. Pr. Dovydaitis laikraščiuose iškėlė sumanymą surinkti visų už lietuvybę baustųjų vilniečių atsiminimus ir prašo pačius baustuosius ir visus, ką nors žinančius apie nubaustus ar nukankintus už lietuvybę, siųsti medžiagą ir kankinių atvaizdus šiuo adresu: Prof. Pr. Dovydaičiui, Kaunas, Astronomijos g. 9. Tarp kitko prof. Dovydaitis rašo:

„Juk jų iškentėtos kančios, jų ašaros ir kraujas atidarė mums kelią į laisvąją mūsų sostinę, sakyčiau netgi, **išpirko Vilniui laisvę.**

Dėl to visa tai, ką jie iškentėjo, neturi palikt žinoma tik Dievui, jiems patiems ir jų buvusiems kankintojams; apie tai turi žinot visa Lietuva, visos kartų kartos, kad iš šios karžygių praeities galėtų semtis stiprybės visa mūsų ateitis. Šitai turi būti užfiksuota amžiams, turi palikt kaip medžiaga mūsų tautos istorijai".

Vilniaus lenkų universitetas

dirbs tik iki gruodžio 15 d. Nuo tada jis numatomas likviduoti ir pertvarkyti pagal Lietuvos įstatymus. Vilniaus universiteto valdytoju paskirtas prof. Ign. Končius.

Perimtos gimnazijos

Lapkričio 30 d. naujai paskirtieji direktoriai perėmė Vilniaus lenkų gimnazijas. Su dėstomąja lietuvių kalba bus 2 gimnazijos: Vytauto Didžiojo 8 klasių berniukų ir Kunigaikštienės Birutės 4 klasių mergaičių. Su lenkų dėstomąja kalba bus 4 gimnazijos.

Atgaivinamas „Vaidilos" teatras

Vilniuj atgaivintas anksčiau veikęs lietuvių teatras „Vaidila". Teatrą atidarant pastatyta Vaičiūno „Sudrumstoji ramybė". Dabar teatras važinėja po Vilniaus kraštą ir vaidina miesteliuose.

Lietuviškos pamaldos

Lietuviškos pamaldos kasdien laikomos Aušros Vartuose rytais 7 val. ir kas sekmadienį šv. Jono bažnyčioj 10 val. Per pamaldas gieda Pedagoginio Instituto choras. Lenkams valdant lietuviškos pamaldos tebuvo laikomos tik mažutėj šv. Mikalojaus bažnytėlėj.

„Naujoji Romuva" į Vilnių

Žurnalas „Naujoji Romuva" nuo Naujųjų Metų keliasi į Vilnių. (KSB).

Naujas dienraštis

Spalių 28 d. Vilniuje pradėjo eiti dienraštis „Vilniaus Balsas", skiriamas Vilniui ir Vilniaus kraštui. Vyr. redaktorius Vilniaus lietuvis žurnalistas ir rašytojas Rap. Mackevičius.

Atgijo „Pavasaris"

Išėjo pirmas jaunimo organo „Pavasario" numeris.

5000 numerių

Neseniai „Lietuvos Aidas" išleido 5000-tąjį numerį.

Korespondentų ir spaud. platintojų

suvažiavimas, kurs tęsėsi dvi dieni Kaune, praėjo sėkmingai. Suvažiavime dalyvavo ir vyskupas Staugaitis. Keliose paskaitose buvo pavaizduota, kaip pasiruošti spaudos darbui, kaip rašyti korespondencijas, reportažus, pasikalbėjimus, kaip pravesti spaudos dieną provincijos bažnytkaimy. Į suvažiavimą buvo atvykusių net iš tolimų Lietuvos kampų. Panašūs suvažiavimai numatoma šaukti kasmet. (KSB).

Lituanistikos Instituto darbai

Lituanistikos Institutas numatęs išleisti visą eilę mokslinių darbų. Vienas iš svarbiausių yra „Lietuvių kalbos žodynas", kurio bus 8 tomai. Taip pat ruošiama spaudai „Lietuvių patarlių ir priežodžių antologija" ir „Lietuvos liaudies sakinių" pirmasis tomas. Numatyta iš-

leisti ir praktinį bendrinės kalbos žodyną.

Paroda provincijoj

Dailininkų Sąjunga gruodžio 3 d. suruošė pirmą meno parodą Šiauliuose. Vėliau ruoš parodas Telšiuose ir kituose apskrities miestuose.

Teatras

— Gruodžio 3 d. sukako lygiai vieneri metai nuo žymaus V. Dramos aktoriaus ir režisieriaus K. Glinskio mirties. K. Glinskis daug nusipelnė lietuviškojo teatro įkūrimui ir plėtojimuisi.

— Gruodžio 1 d. buvo statoma žymaus graikų dramaturgo Sofoklio tragedija „Oidipas Kolone".

— Valst. Šiaulių Teatras XI.4 pastatė čekų dramaturgo Vilhelmo Vernerio 3 veiksmų pjesę „Žmonės ant ledo". Pjesėje vaizduojamos dabartinio gyvenimo ydos. Ypač paliečiami tėvų ir vaikų santykiai.

Literatūros naujienos

— **Faustas Kirša** paruošė savo eilėraščių rinkinį, pavadintą **„Piligrimai"**. Išleido „Žinija".

— **Nelė Mazalaitė** ruošia spaudai du novelių rinkinius.

— **Jonas Marcinkevičius** parašė romaną **„Nemunas patvino"** ...

— **A. Venclovos** novelių rinkinys **„Naktis"** jau išėjo iš spaudos.

— **Jonas Šiožinys**, kurio eilėraštį šiam numery spausdinam, parašė romaną **„Žvaigždėta naktis"**.

— „Ateities" uolus bendradarbis Eug. Matuzevičius parašė eiliuotą pasaką vaikams „Karalaitės girnos".

— **Priv. doc. dr. Antanas Maceina** parašė naują veikalą **„Kapitalizmo žlugimas"**, kuris išeis kitų metų pradžioje.

— **„Gimtosios Kalbos"** priedas **„Kalbos Patarėjas"** išeis gruodžio mėnesį.

— **Dr. Zenonas Ivinskis** rašo mokslinę studiją apie medžių kultą lietuvių senojoj religijoj.

— **O. Labanauskaitė** išvertė iš prancūzų kalbos **Kristaus sekimą.**

— Šiais mokslo metais vidurinės mokyklos padaugėjo 4 gimnazijomis ir sumažėjo 3 progimnazijomis. Mokinių padaugėjo 2579 ir dabar yra 23674, klasių padaugėjo 73 ir dabar yra 750. Naujų mokytojų paskirta 139.

— Praėjusiais metais buvo išleisti 1299 vienkartiniai leidiniai, jų tarpe 1211 lietuvių kalba. Visi leidiniai sudaro 15677 psl.

— Į teol.-filosofijos fakultetą šiemet įstojo 112 naujų studentų.

— Lietuvoj įregistruota 3223 nebyliai ir 3129 aklieji. 1000 gyv. tenka po 1-2.

Vilniaus mokslo turtai

Su Vilnium grįžo Lietuvai ir daugybė mokslo turtų, kurie iki šiol Lietuvos mokslininkams buvo neprieinami. Didžiausia Vilniaus brangenybė — Universiteto biblioteka. Ji turi per 400000 tomų knygų ir 15000 rankraščių: 154 knygos yra iš XV amžiaus, 2417 — iš XVI amžiaus, jų tarpe kelios iš karaliaus Žigimanto Augusto bibliotekos. Ypač brangus Joakimo Lelevelio rinkinys. Šiam rinkiny yra 7232 tomai, 316 žemėlapių atlasų, jų tarpe Ptolomėjaus, Merkatoriaus ir kt. veikalų.

Kita labai turtinga Valstybinė Vrublevskio vardo biblioteka turi apie 180000 t., apie 40000 albumų, žemėlapių, rankraščių ir t.t. Tik jos didelę dalį išvežė rusai.

Vilniaus Valstybinis archyvas su pačia brangiausia Lietuvos istorijai medžiaga taip pat rusų išvežtas.

Lietuvių Mokslo Draugija, taip smarkiai lenkų persekiota, turi daug brangių lietuvių praeities dokumentų. Be kitko, joje yra Daukanto, Valančiaus, Poškos, Baranausko rankraščiai ir visas Basanavičiaus archyvas. (Židinys, 11 nr.).

Grįžusio Vilniaus poezija

Devyniolika Vilniaus nelaisvės metų Vilniaus vardas mūsų poezijoj buvo gyvas. Nuo didžiausio mūsų poeto Maironio ir Vilniaus himno autoriaus Petro Vaičiūno — visi jie dainavo negęstančią Vilniaus meilę ir jo būsimą laisvę. Dabar vėl pasipylė poetų kūriniai apie laisvą Vilnių. Pirmasis eilėraštis atgautajam Vilniui buvo išspausdintas vaikų laikrašty „Vytury", išėjusiam X.11 d., Vytės Nemunėlio „Broliams lietuviams". Toliau įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose vienas po kito mūsų poetai ėmė džiaugtis grįžusi Vilnium: Petras Vaičiūnas, K. Zupka, V. Mykolaitis-Putinas, K. Pr. Inčiūra, St. Santvaras, Faustas Kirša; Antanas Miškinis ir daugybė kitų. (Dienovidis, 4 nr.).

VILNIUS

Vytauto Didžiojo gimnazija

— Iki šiol mūsų gimnazijoje veikė eucharistininkų, skautų, literatų, sportininkų ir kooperatininkų organizacijos. Anksčiau visos rodė nemaža veiklumo, bet šįmet nežinia kodėl aptingo, o gal dar „ilsisi", kad vėliau iš karto kalnus nuverstų?

Metinį susirinkimą padarė tik eucharistininkai (XI.12).

Valdybon pateko: Julius Kakarieka — pirm., S. Narkeliūnaitė — vicepirm., J. Kazlauskas — sekr., J. Šalna — ižd., Alg. Gutauskas — knyg.

— Skautų buvo dvi draugovės: D. L. K. Gedimino ir Vytauto Didžiojo. Pirmajai vadovavo Ant. Suraučius, antrajai — Balys Dragūnas. Dabar abidvi draugovės suskilo pusiau: į sausumos ir jūros skautus. Vienam skautų jūreivių laivui vadovauja Jonas Tamulevičius, kitam — B. Dragūnas. D. L. K. Gedimino draugovės sausumos skautų draugininkas Ant. Suraučius, o Vytauto Didžiojo—Kazys Jurkėnas. Sausumos skautų yra 60, jūros skautų — 37.

— Š. m. lapkričio 11 d. įsisteigė berniukų šaulių būrys. Į steigiamąjį susirinkimą atvyko Šaulių S-gos atstovas ats. ltn. p. Tumas. Susirinkimą atidarė mokyt. p. Horodničius. Informacinio turinio kalbą pasakė p. Tumas. Jis pabrėžė, kad **mūsų, Sostinės moksleivių šaulių, pareigos sunkios, bet garbingos. Mes turim tol dirbti, kol nebus užgydytos per 19 metų lenkų padarytos Vilniui žaizdos.**

Į būrio tarybą išrinkta: Jonas Tamulevičius — pirm., J. Černiauskas — sekr., S. Barauskas — ižd., A. Juknevičius — šviet. reik. vedėjas.

Susirinkimas užbaigtas Tautos Himnu. Mūsų būrio vadu paskirtas ats. ltn. p. Žebrauskas, jo pavadutoju — mokyt. p. Horodničius. Šiuo metu šaulių yra 72.

— Tą pačią dieną, t. y. XI. 11 d. įsisteigė ir mergaičių šaulių būrys. Jų yra 34. Tarybon įeina: S. Narkeliūnaitė — pirm., Vl. Matkevičiūtė — sekr., Mel. Bielinytė — ižd., Monika Čibinskaitė — švietimo reikalų vedėja. Mergaičių būrio vadė — mokyt. p. Kraužlienė.

— Reikia pabrėžti, kad „Trimito" redakcija, niekieno neprašoma, nutarė nemokamai siuntinėti mums „Trimitą" po 150 egz. kiekvieno numerio. Šauliai „Trimito" redakcijai yra labai dėkingi.

(Sveikiname vilniečius, pirmąkart pasirodžiusius „Ateities" skiltyse. **Red.**).

Moksleivis

ALYTUS

Gimnazija

— Šaulių būrys sėkmingai ir gražiai dirba. Įsteigtas atskiras šaulių choras, kuris kariuomenės šventės proga gražiai pasirodė. Linkime būriui ir toliau sėkmingo darbo.

— Literatai kruta. Jau buvo visa eilė susirinkimų. Žada išleisti ir savo organą — laikraštėlį. Būrelio globėjas p. mok. Barzdukas. V. Maknickas iškeltas į Vilnių.

Dzūkelis

Amatų mokykla

Šaulių būriui vadovauti paskirtas ats. j. ltn. Lingys. Būrio tarybon įeina: L. Misikas, Pr. Juozapavičius, Pr. Stempožeckas, ir A. Želionis. Revizijos komisija: Pov. Genevičius, J. Jatkonis ir J. Balutis.

Būrys atlieka teorines pamokas ir lauko pratimus.

— Lapkričio mėn. 25 d. įsisteigė mūsų mokykloje religinis būrelis, globojamas kunigo J. Navicko. Įstojo 67 nariai. Būrelio valdyba: A. Stančiauskas, Pov. Genevičius ir J. Balutis. Būrelis paskirstytas, į vyresniųjų ir jaunesniųjų būrelius. Vyresniųjų būreliui vadovauja Pr. Juozapavičius, jaunesniųjų A. Rinkevičius.

Pr. J. Skiedra

JONIŠKIS

Mokinio teismas

Religinio būrelio iniciatyva suruoštas moksleivio,-ės teismas. Teismo pirmin. buvo mokyt. J. Tininis, nariai: mokyt. Masilionis ir mokyt. Kuzavinis. Moksleivis buvo kaltinamas religiniu atžvil-

giu Skrupskelio (VII), kultūriniu — Jasaičio (VI) ir visuomeniniu — Kazlausko (VII). Gynėjai: Skablauskaitė (VII), Avižienis (VIII) ir Norutis (VIII). Teismas vyko gana linksmai. Vieni liudininkai moksleivį peikė, kiti — gyrė. Teismas, apklausinėjęs liudininkus, vis dėl to rado moksleivį kaltą, bet, atsižvelgdamas į jo jauną amžių ir dabartinio gyvenimo audringumą, jį nubaudė lygtinai, jei nenusikals, iki išeis į savarankų gyvenimą. ir vykdys šias sąlygas:

1. Religiniu atžvilgiu: tapti sąmoningu ir giliai tikinčiu moksleiviu, skaityti religinę literatūrą ir neapleidinėti religinės praktikos.

2. Kultūiriniu: — kad nepasikartotų senieji nusikaltimai, būtent: netvarkingumas, nesąžiningumas, nesavarankiškumas ir nedarbštumas.

3. Visuomeniniu: — kad auklėtų visuomenines savybes ir vėliau galėtų tapti tauriu katalikiškosios Lietuvos visuomenės veikėju.

Po teismo linksmoji dalis: „bausmė puspadžiams". **J. Ex.**

KAIŠIADORYS

I trimestro apžvalga

— Vyr. religininkai padarė „net" vieną susirinkimą, kuris, jei ne A. Subačiūtės (VII) ir P. Kvietkausko (VIII) rašiniai ir naujos valdybos sudarymas, būtų labai neįdomus. Tačiau Kristaus Karaliaus ir Misijų Dienos minėjimas buvo „all right". Vienu žodžiu, naujam pirmininkui A. Leonavičiui (VII), tenka palinkėti ir daugiau tokių gražių minėjimų.

— Literatūrininkai rudens darganose gerokai „apšalo". Tuo tarpu tik du kart pasirodė. Surengė 8 rugsėjo šventę ir paminėjo Biliūną. Aišku, Tautos šventės minėjimas skambėjo gražiais žodžiais ir pasižadėjimais. Nebuvo blogas ir Biliūno minėjimas. J. Petrulis (VIII) ir P. Kvietkauskas (VIII) panagrinėjo kūrybą, A. Velička (VII) ir A. Leonavičius (VII) paskaitė savo kūrybos eilių. Dar keletas dalykėlių buvo paskaityta iš Biliūno kūrybos. Literatūrininkų vardu šneka pirm. A. Velička (VII) ir žada daug veikti.

— „Thracia" — vienas iš lėčiausių ir mažiausių būrelių. Tačiau ką daro, gerai padaro. Padarė tris susirinkimus. Trakų atgavimo proga padarė iškilmingą aktą, į kurį atsilankė baigę gimnaziją tracininkai. Būrelis turi savo ženkliuką. Būrelis siekia Trakų krašte atgaivinti Kęstučio ir Birutės dvasią. Pirmininkauja H. Polukordas (VIII).

— Matematikai-fizikai kaip ir perniai lėti ir aikštėn neišeina. Dirba sau ramiai K. Karčiausko (VII) vadovaujami.

— Sportininkai, išrinkę valdybą, kurios pirm. A. Cekanauskas (VII), „kiša" sau krepšin ir daužo ping-pog, tačiau su kitais susiremti, atrodo, prisibijo. Tarpklasinėse krepšinio rungtynėse pirmą vietą turi VII kl., antrą — III kl., trečią — VIa kl. Stalo tenise iš berniukų pirmą turi M. Šatas (VIa), antrą — A. Cekanauskas (VII); iš mergaičių pirmą turi E. Davidavičiūtė (IV).

— Raudonkryžininkai perrinko valdybą, kurios pirm. A. Velička (VII), ir surengė vakarėlį. Tenka palinkėti smagesnio veikimo. Atrodo, į linkėjimą bus atkreipta domė, ir tada būrelis sukrus. vai sukrus!

Apskritai, būreliai per daug buvo susirūpinę vakarėliais. **Strėvūnas**

KAUNAS

„Aušros" bern. gimnazija

— XI.12 prasidėjo gimnazijos stalo teniso turnyras. I-mą vietą laimėjo Paškauskas (VIIIb), II-rą — V. Lukavičius (VIb) ir III-čią vietą B. Garunkštis (VIb).

— XI.18 Latvijos nepriklausomybės minėjimas. Pradžioje išklausėme trumpą gimn. direktoriaus M. Krikščiūno kalbą, po kurios buvo pagroti Latvijos ir Lietuvos himnai. Toliau mok. L. Kuodys apžvelgė bendrą Lietuvos ir Latvijos tautų praeitį, paragino mūsų moksleiviją kuo daugiausia bendrauti su Latvijos moksleivija. Pabaigoj klausėme latviškų dainų.

— XI.23 kariuomenės 21 m. sukaktuvių minėjimas. Jį atidarė direkt. M. Krikščiūnas savo trumpa kalba, kurioje sveikino mūsų karius. Po direktoriaus generalinio štabo majoras Jonaitis vaizdžiai papasakojo kariuomenės įsikūrimą, jos žygius ir žymesnius laimėjimus, kovojant su gausiais priešais. Toliau gimnazijos šaulių chorelis, vadovaujamas VII kl. mok. Budrevičiaus, padainavo tris daineles. Minėjimo pabaigoje klausėme deklamavimo, ir septintokas Rimas paskaitė nuotaikingą savo vaizdelį iš kariuomenės gyvenimo.

— XI.27 įvyko pirmas šiais metais aviacijos būrelio susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba: pirmininkas J. Statkevičius ir vicepirm. V. Vaitkus. Aviacininkai nutarė šiais metais daug aktyviau veikti negu pernai. Numatyta greitu laiku suruošti vakarą ir modelių parodą. Dabar būrelis turi 25 narius.

Valerijus

T. T. Jėzuitų gimnazija

Žygis į Vilnių

Jūs manot, kad šeštadienį (XII.2) mes „šklenkavojom"? Oi ne! Už Merkio buvom brolių aplankyt. Žinoma ne su tuščiom rankom... Šį tą ir nusivežėm. Nedaug, tik 120 litukų, gimnazijos dešimtmetį, trimetį, pasveikinimą ir 50 adresų. Kukli dovanėlė, bet nuoširdi. Tai mūsų draugams Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos V klasei. (Mat, jų V kl. atatinka mūsų VI kl.). Užmezgėm ir santykius. Na ir plauks dabar laiškai į sostinę, nes adresų parsivežėm pilnas kišenes... Gal būt, tuoj ir krepšį sulupsim su Vilnijos sūnumis. Ir orinį... Sergančio direktoriaus pareigas einąs inspektorius nuoširdžiai padėkojo, kad jų neužmirštam. **Už pinigus bus nupirkta knygų ar drabužių neturtingiems mokiniams.** Delegacija buvo iš šeštokų: Pr. Gudaičio, S. Nenortos ir J. Repšio.

Padarėm vizitą — laukiam revizito!

Klausius

XII.5 įvyko vyresniųjų sodalių susmas. Dr. Vl. Viliamas kalbėjo apie grįžusį Lietuvai Vilniaus kraštą. ‚Be Vilniaus mes buvome naujakuriai..." pareiškė p. Viliamas. Jo žodžiai buvo palydėti triukšmingom ovacijom. XII.8. įvyksta tradicinė T. T. Jėzuitų g. Marijos sodalicijos agapė. Į agapę bus kviečiami ir kitų gimnazijų sodalicijos atstovai. Taip pat tą dieną į Marijos Sodaliciją bus priimami nauji nariai. Nutarta, kad sodalių susirinkimus praves ne prefektas, bet patys nariai.

Šį susirinkimą pravedė Pr. Gudaitis (VI). **X²**

Aukštesnioji Technikos Mokykla

— XI.11 choras suruošė vakarą. Scenoje mokyklos choras vykusiai padainavo keletą dainelių. Chorui atsidėjęs dirba mokytojas p. Norvaiša.

— XI.12 prof. St. Kolupaila skaitė paskaitą apie Vilniaus kraštą, paskaitą pailiustruodamas rodomais per epidiaskopą paveikslais iš Vilniaus srities.

— XI.18 literatai surengė pasilinksminimą. Programoj mūsų literatai su savo kūryba. Ypač pažymėtini iš vyrų S. Stankevičius, Ketvirtis, Pranskietis, o iš moterų — Z. Nevinskaitė ir Leok. Germavičiūtė.

— XI.23 mokyklos salėje įvyko kariuomenės minėjimas. Šventės proga žodį į būsimus technikus tarė direktorius inž. J. Graurogkas, plačiai nušviesdamas tikrąjį patriotizmą. Meninę dalį atliko šaulių būrio orkestras, mokyklos choras ir literatai su savo kūryba. Ta pačia proga šauliai kandidatai buvo pakelti į tikruosius šaulius ir prisiekė. Vakare mokyklos vėliavos dalyvavo apeigose prie Nežinomo Kareivio kapo.

— XI.25 puikiai pavyko šaulių būrio vakaras. Programoje pasirodė šaulių saloninis orkestrėlis, duetas (Tamoševičius ir Šapavičius), armonika rodė savo gabumus Žukas ir kt.

— Pedagogų Tarybos nutarimu žemesniesiems kursams uždrausta rūkyti, nes pedagogai čia įžiūrėjo ne įpratimą, bet norą pamėgdžioti suaugusius vyrus ir, žinoma, pačiam skaitytis „vyru"! O kas negalės ištverti nerūkęs, turės pristatyti tėvų leidimą. **Giliau apsvarsčius mokinių ekonominę būklę, šis pedagogų žygis tikrai sveikintinas, nes daug mokinių rūko tėvams nežinant ir tuo leidžia pinigą dūmais.**

— XII.4 **dalis šaulių susėdo į penkis vežimus ir išvyko padėti žiemos pagalbos rinkliavą įvykdyti.** **Jozė**

KELMĖ

— XI.27 įvyko R.A.B. susirinkimas. Susirinkimą atidarė pirm. N. Radavičius (VII). Pirmiausia žodį tarė svetys mokyt. D. Petrauskas, o po jo globėjas kap. kun. K. Statkevičius. Programą atliko Em. Stumbrytė (VII), I. Nilijošytė (VI), Br. Pociūtė (III), Žadeikis (III) ir A. Zikas (II). Susirinkimas baigtas Marijos giesme.

— XI.30 pasirodė literatūrininkų laikraštėlis „Žvilgsnis į gyvenimą". Laikraštėlis 16 psl. didelio formato. Laikraštėlį redaguoja Stefa Baldauskaitė (VII).

Netrukus ketina išeiti religininkų „Kelmės Atžalynas" ir lotynistų „Solatium Animi". Reikia pastebėti, kad „Solatium Animi" yra vien tik lotyniškai parašytas laikraštėlis. Tai bene vienintelis ir pirmas Lietuvos gimnazijose. Jį redaguoja B. Kvietelaitis (VII).

— **Gimnazijoje labai uoliai renkamos aukos vilniečiams. Vien tik septintoji klasė suaukojo 27 lt.**

— XII.2. septintoji klasė surengė įdomų prieškalėdinį pasilinksminimą. Iš pradžių buvo turininga ir įdomi literatūrinė bei meninė dalis. Pirmiausia tarė žodį VII kl. auklėtojas p. D. Petrauskas. Em. Stumbrytė skaitė referatą „Branginkime jaunystės dienas". And. Sartotius solo labai gražiai padainavo. Eilėraščius padeklamavo V. Žygaitė ir J. Jankauskaitė. Noveles skaitė: Stefa Baldauskaitė ir Eug. Merkys. F. Kelcaitė, Eug. Čyžaitė ir J. Jankauskaitė padainavo 3 daine-

les, o jom gitara pritarė V. Žygaitė. Gale L. Karpis ir V. Tamošauskas atliko labai juokingą dialogą „Kelionė į Ameriką". **Gautą pelną paskyrė vilniečiams.**

— I.21 ketina įvykti gimnazijos atidarymas. Jam jau pradėta ruoštis. Tikimasi sulaukti aukštų svečių iš ministerijos.

..Robė

KĖDAINIAI

Jau retai bepasirodo vitrinoje puošnūs ar paprastesni būrelių susirinkimų skelbimai. Tai dar nieko blogo. Jau kiek liūdniau, kai susirinkime pamatai labai skystą susirinkusiųjų būrelį. Ir visai nejaukiai pasijunti, kai, iškilus kuriam klausimui, visi bijo, o gal nenori pasisakyti savo nuomonę tuo klausimu. Tada programą užpildo vien pirmininkas ir būrelio globėjas.

— XI.25 energingo mok. p. Makricko vedami jaunesnieji pasirodė „Prancūzų vakare". Publikai labai patiko gražiai padainuotos prancūziškos dainelės.

K.

Iškilmingai paminėta lapkričio 23-čioji

Minėjimą atidarė gimn. direktorius A. Tylenis, pabrėždamas kariuomenės reikšmę šiais neramiais laikais. Po to Alg. Vanagas (VIII) skaitė referatą: „Vilnius XIX-likos metų nelaisvėj". Liubomirskis padeklamavo eilėraštį, o jaunesniųjų klasių orkestrėlis pagriežė porą liaudies dainelių. Daugiausia susidomėjimo susilaukė St. Saliamonavičiaus (VIII) vedamas šaulių berniukų choras, kuris padainavo porą dainų. Po to pasirodė kariai, pademonstruodami moderniuosius ginklus ir jų aptarnavimą, padeklamavo įspūdingai porą eilėraščių, o pulko orkestras palinksmino, pagriežda mas keletą dalykų.

— Sporte gimnazija neatsilieka. Iš klasių krepšinyje stipriausios yra aštuntoji ir šeštoji. Kuri iš jų pirmą vietą turės gimnazijoj, dar neaišku. Tinklinyje stipriausia yra šeštoji klasė.

Mergaitės krepšiniu irgi daugiau yra susidomėjusios, negu kada nors. Treniruotis šaukiasi berniukų pagelbos, kurie Kėdainių apylinkėje neturi sau lygios komandos.

— XII.2 gimnazijos fiziškojo lavinimo kuopa surengė priešadventinį viešą vakarą, kurio programą sudarė berniukai ir mergaitės. Berniukai žaidė parodomąsias rungtynes tinklinio su kultūrtechnikų ir geodezijos mokyklos mokiniais, kur gimnazija pasirodė esanti pranašesnė. Po to berniukai darė pratimus su šautuvais ir mankštos dalykėlius.

Mergaitės pademonstravo sudėtingus mankštos pratimus ir pašoko tautinių šokių. Ypač didelio susidomėjimo susilaukė jaunesniųjų klasių berniukų „Jaučių" šokis.

Stebėtojas

KRETINGA

Pranciškonų g-ja

— XI.19 įvyko jaunųjų liter. sus. Kalbą sakė mok. Kirtiklis. Po kalbos Kundrotas pasidalino mintimis apie grįžusį Vilnių. St. Masionis paskaitė referatą „Vilnius mūsų poezijoje". A. Šilkinis novelę „Nerado laimės" (visi III). Po to P. Butrimas ir vyr. lit. globėjas nuoširdžiai pakalbėjo, nurodydami naują darbo barą. Toliau linksmoji dalis. Žutautas (III) pasakė anekdotą. Skruibys ir Saulevičius (II) padeklamavo eilėraščių apie Vilnių.

— XI.30 pasklido gimnazijoje žinia, kad iškeliamas į Vilnių lietuvių kl. mok. P. Butrimas. Tą pačią naktį p. mok. išvažiavo. Mokytojo išleisti susirinko daug mokinių, nes p. mokytoją labai mylėjo. P. Butrimas buvo viso literatūrinio veikimo centras.

— XII.2 Tėvų komitetas surengė vakarą. Programoje mokinių vaidinimai ir eilėraščiai. Be to, labai gražiai pasirodė gimnazijos mišrus ir berniukų chorai, vadovaujami p. Dragūno. Per vakarą buvo ir loterija, kurios pelnas skiriamas neturtingiems moksleiviams.

A. P.

KUPIŠKIS

Minėjimai

— XI.23 minėjome mūsų šauniosios kariuomenės šventę. Pamaldas atlaikė ir pamokslą pasakė kap. kun. J. Ragauskas. Kar. pareng. mok. ltn. Bulota kalbėjo apie mūsų kariuomenės sukūrimą.

Mok. J. Šalkauskas pasipasakojo savo įspūdžius iš pirmųjų mūsų kariuomenės gyvavimo dienų. Gimnazijos choras padainavo keletą dainų, tarp kurių ir kupiškėnišką dainelę. Mokiniai padeklamavo tai dienai pritaikytų eilėraščių. Gale sugiedojome Tautos Himną.

— XI.18 įvyko Latvijos nepriklausomybės minėjimas. Atidarydamas minėjimą, gimnazijos direktorius T. Blinstrubas tarė žodį apie latvių tautą. Mok. M. Stonys pakalbėjo apie latvių kultūrą. Minėjimas buvo baigtas Lietuvos Himnu.

Būreliai

— XI.26 įvyko religininkų susirinkimas. J. Kireilis (VIII) skaitė referatą apie erelio akis ir jaunystės dienas. Globėjas kun. kap. J. Ragauskas savo žody-

je kalbėjo apie artimo meilę. Bausytė (VII) paskaitė ištrauką iš Vaižganto Raštų apie Aleksiuką ir jo meilę motinai. A. Mazūrevičiūtė (VII) taip pat paskaitė jumoristišką ištrauką iš T. Tilvyčio „Dičiaus". Meninėje dalyje C. Vaičikonis (VII) smuiku pagrojo „Ave Maria" ir Šuberto „Ständchen". Nutarta įvesti nario mokestį.

— XI.26 literatūrininkai padarė linksmą iškilą — ekskursiją Kupos pakrantėmis. Keliose vietose nusifotografavome.

— Jaunieji literatai nesnaudžia! XI.24 suruošėme susirinkimą. Pradžioje skaitėme savos kūrybos: F. Jončys (III) skaitė novelę „Jonuko špargalka", o A. Baltrūnas (II) taip pat novelę — „Jokūbo malūnas". Gerb. globėja mok. O. Zupkienė kalbėjo apie knygų skaitymą, paliesdama šiuos klausimus: 1) kokias knygas reikia skaityti, 2) koks laikas pasirinkti joms skaityti, 3) kaip reikia knygas skaityti ir 4) ką, skaitant knygą, padaryti, kad būtų iš to skaitymo nauda. Visur davė gražių pavyzdžių, palyginimų. Toliau L. Kadžiulis (III) paskaitė ištrauką iš J. Marcinkevičiaus „Kražių skerdynių", A. Vaitiekūnas (II) padeklamavo L. Matuzevičiaus eilėraštį „Mūsų pasiryžimas", A. Baltrūno (II) — „Rudens vakaras" ir Reginos Bakevičiūtės „Neklausk". Vyresniųjų literatūrininkų globėjas mok. M. Stonys pasigrožėjo mūsų veikimu ir davė gerų patarimų.

Pakvietė dalyvauti vyresniųjų „rašytojų" rengiamame tautosakos vakare.

Vaidybos valandėlėje buvo padaryta keletas vaidybinių pratimų. Ji visiems labai patiko. Valandėlę pravedė globėja.

Vikruolis

LINKUVA

— XI.27 įvyko šaulių būrio susirinkimas. Referatą skaitė V. Stanevičius. Būrio nariai apsidėjo mokesčiu po 1 lt. Susirinkimus nutarė daryti kas pirmadienį. **Susirinkimuose pačių narių iš eilės referatai.**

— XI.29 literatūros mėgėjų būrelio susirinkimas. Savos kūrybos skaito A. Serva (VII) ir J. Pečeliūnas (VI). A. Pupinis pasakoja padavimą apie Linkuvos bažnyčios praeitį, o mok. p. J. Vadeikis taria nuoširdų žodį. A. Baltramiejūnas skaito ištrauką iš J. Biliūno raštų.

— XII.2 šaulių pasilinksminimas. Programoj savoji kūryba, dainos, monologas etc.

Draugas

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija

— XI.23 5-tos ir 6-tos pamokų metu įvyko gimnazijos salėje, šaulių iniciatyva suruoštas, garbingosios mūsų kariuomenės įsikūrimo minėjimas. Nuotaikingą įžangos žodį tarė gimn. insp. kun. L. Povilonis. Gerb. būrio vadas ats. ltn. J. Bazilevičius savo paskaitoje nušvietė mūsų kariuomenės kūrimosi eigą. Apie atskiras laisvės kovų fazes ir mūsų kariuomenę nuoširdžių žodžių pabėrė šauliai: J. Dogelis, J. Jakaitis, J. Pikūnas ir St. Urmanavičius. Gyvojo žodžio — deklamacijos dalykėlių davė šaul. J. Dogelis ir šaul. V. Zagorskas. Savos kūrybos — Matulevičius — nuotaikingą novelę ir Romanas — eilėraštį. Be to, gimnazijos šaulių choras padainavo tris šventei pritaikintus dalykėlius. Minėjimą baigėme Tautos Himnu.

— XII.3 vyresniųjų religininkų susirinkimas. Programoj — kap. kun. J. Sakevičiaus „...Darbo, darbo"..., J. Dusevičiaus referatas „Rasizmas ir jo santykiai su religija" ir meninė dalis. Meninėn dalin po individualią plytelę įnešė: V. Zagorskas, V. Laibinis ir P. Glemža.

— XI.19 įvyko literatų „kiaurabačių" sekcijos sugūžėjimas. Kaip iš visa ko atrodo, žurnalistai pasiryžę šįmet smarkiai veikti, žinoma, prisitaikindami prie sąlygų... Na, o kad ligi šiol maža tenuveikta, tai tik dėl oro... Matot, jau pats pavadinimas — „kiaurabačiai" tai pateisina... O ruduo šįmet mūsų adresu — gan nevykęs...

Programoj — gerb. sekcijos glob. kun. L. Povilonio žurnalistiška tema žodis, Akelaičio ir Dusevičiaus novelės, Matulevičiaus, Keidošiaus ir Ramono eilėraščiai ir karšta sparnuotųjų žodžių kova...

Žurnalistas

R. J. Bern. gimnazija

Mūsų gimnazijoje darbas eina, sportišku terminu sakant, dideliu tempu. Būreliai veikia, susirinkimus šaukia, kuriuose kyla jaunosios jėgos, ryškėja talentai, žada daug savo kraštui ateityje pasidarbuoti. Ligi šiol veikliausi buvo šie būreliai: religinio lavinimosi, literatūros ir fizinio auklėjimosi.

Religinis būrelis, globojamas kun. J. Petrikos, jau buvo sušaukęs vieną susirinkimą, kuriame buvo išrinkta valdyba, paskaityta referatas, novelė, nustatyta šių metų darbo gairės ir daug k. dalykų.

Literatūros būrelis taip pat neatsilieka. Vadovaujamas sumanaus lietuvių k. mkt. Bernoto (čia kalbu apie IV, V, VIa ir VIIa kl; kitų klasių dar negirdėti), surengė du susirinkimus, kuriuose buvo išrinkta valdyba, skaityta referatų, naujųjų knygų recenzijų. Literatūros būrelis žada surengti literatūrinį vakarą.

— XI.23, po keturių pamokų, visi susirinkome į salę, kur buvo iškilmingai

paminėta kariuomenės sukaktis. Ta proga kpt. Baniulis skaitė paskaitą. Paskaitininkas pabrėžė, kad „šią dvidešimt vienerių metų sukaktį švenčiame ypatingiau nei kitados, nes mūsų sostinė Vilnius, kariuomenės įkūrimo vieta, laisvas, Gedimino kalne jau plevėsuoja vėjo šiurenama mūsų trispalvė" ... Po paskaitos V. Matulevičius (VII) ir Rinkevičius (II) padeklamavo progai pritaikintų eilėraščių, o mokinių choras, vedamas muzikos mkt. Kamaičio, padainavo entuziastingu dainelių.

Tegyvuoja mūsų laisvės gynėjai — kariai!

Liūtas

Marijampolės mokytojų seminarija

— Įsteigtas literatūros mėgėjų būrelis. Trumpu laiku veiklios valdybos dėka jau padaryti trys susirinkimai. Priešpaskutiniame A. Dambrauskas (IIIa) skaitė išsamų ref. apie „Aušrą", kurį koreferavo J. V. Rauba (IIIa). Ypač susirinkimą sudomino tarp referento ir koreferento kilusios diskusijos.

Paskutiniame, įvykusiame XI.22, pasirodė su savo kūryba V. Eidukaitis (IVa), paskaitęs du linksmos nuotaikos eilėraščius. ir A. Čėplaitis (IVa), Ramanauskaitė (IVb) trumpu referatu supažindino su Turgenevo žmonėmis. Po to buvo svarstyta literatūros vakaro ir būrelio laikraštėlio leidimo klausimai. Vakaras nutarta daryti po Kalėdų. Laikraštėlis taip pat nutarta leisti. Tam reikalui išrinkta redakcinė komisija: J. Vyt. Rauba (IIIa), V. Eidukaitis (IVa), Ramanauskaitė (IVb) ir G. Sirutytė (IVb).

— XI.23 gimnazijos patalpose mok. seminarijos iniciatyva buvo suruoštas Lietuvos kariuomenės 21 metų sukakties paminėjimas. Minėjimą atidarė sem. direkt. J. Mičiulis. Šios šventės tema kalbėjo karinio parengimo mok. j. ltn. Sviderskis. Tai dienai pritaikintą savos kūrybos eilėraštį skaitė V. Eidukaitis (IVa). Taip pat buvo padeklamuota keletas Fausto Kiršos ir Putino eilėraščių. Užbaigiant minėjimą, padainavo gr. šaulio Kavaliausko vadovaujamas šaulių choras keletą dainelių.

Vyt. Vytėnas

MAŽEIKIAI

— XI.14 — jaunesniųjų literatų susirinkimas. Jonušas (III) recenzavo Ign. Šeiniaus „Tėviškės padangėje". Kūrybos skaitė Paulauskaitė (II), Valantinaitė (I), Švažas (I), Stanelytė (II). Po to kritika net ligi barnių (Reikia daugiau šalto kraujo! **Red.).** Grybauskas (VII), jaunesniųjų literatų įsteigėjas, išvažiuodamas į Marijampolės gimnaziją, atsisveikino su būreliu.

— XI.15 buvo pirmas šiais mokslo metais jaunesniųjų ir vyresniųjų berniukų religininkų sus-mas (vyresniųjų religininkų būrelio nebuvo keletą mokslo metų). Kun. kapelionas kalbėjo apie religininkus gimnazijoje, Pundzius (VII) skaitė referatą apie Prancūzijos Katalikų Jaunimo Sąjungą, Sudimtas (VI) paskaitė savos kūrybos (eilėraštį), Jonušas (III) kalbėjo apie religijos reikšmę žmogaus gyvenime. Vyresniųjų religininkų pirmininku išrinktas Pundzius (VII), jaunesniųjų — Jonušas (III).

— XI.19 vyresniųjų literatų sus-mas. Paltarokaitė (VII) skaitė dienoraštį, Pukevičiūtė (VII) — platų referatą „Mykolas Lermontovas", Opulskytė (IV) padeklamavo Lermontovo „Būrinį laivelį", Stelingis (VI) — referatą apie Lermontovo poeziją, Ruika (VIII) (expromtu) „Lermontovo kova su metais". Referatai labai gerai parašyti ir įdomūs. Būrelio pirmininkė Švažaitė (VII) įteikia išvažiuojančiam iš Mažeikių praeitų mokslo metų literatų pirmininkui Grybauskui (VII) medinę skulptūrėlę „Kaimo muzikantas". Grybauskas atsisveikina su literatais. Būrelio globėjas mokt. Žižys irgi ta proga pasakė savo minčių.

— XI.23 gimnazijos šaulių būrys surengė kariuomenės šventės minėjimą. Ltn. Plura kalbėjo apie Lietuvos kariuomenę, gimnazistai padeklamavo eilėraščių, mergaitės pašoko su klumpėm.

Iks

Ž. NAUMIESTIS

— Mes, nauji „Ateities" skaitytojai, tiesiame rankas į platųjį pasaulį. Nuo šių m.m. čia įsteigta valstybinė progimnazija, kur visas inventorius ir daugumas mokytojų atkelta iš buvusios Šilutės lietuvių gimnazijos. Taip pat ir mokinių didesnioji dalis šilutiškiai. (Sveikiname naujakurius! **Red.).**

— Veikliausias progimnazijos elementas — sportininkai, ypatingai krepšininkai. Jau sužaista keletas rungtynių. Bendras krepšių santykis 38:33 mūsų naudai. XI.14 buvo sužaista su Švėkšnos „Saulės" gimnazijos „a klasės" krepšininkais: 22:13 mūsiškių naudai. Pavasarį krepšininkai žada padaryti nemaža gastrolinių rungtynių su kaimyninėmis gimnazijoms.

— Stipriai veikia ir religininkai, ypač Maldos Apašt. būrelis, **kurie kas mėnesį eina išpažinties taip, kad kiekviena dieną eina po du: berniukas ir mergaitė.**

Mūsų kapelionas kun. kleb. St. Ma-

žeika, tai antras Alf. Sušinskas, kuris jaučia jaunųjų dvasią ir moka ją aukštyn kelti.

Pavasarį religininkai nutarė suruošti ekskursiją į Vilnių. Jau dabar ruošiamasi: mokosi visi choru patarnauti mišioms, kad prie Aušros Vartų įspūdingai pasimelstų.

— **Šelpiame neturtingus moksleivius vilniečius.** Kiekviena klasė, viena kitą konkuruodama, deda aukas pinigais ir knygomis.

Feliksas Žemaitis

PALANGA

Jaunesnieji literatūrininkai pradeda savo veikimą. XII.3 įvyko susirinkimas. Jį atidarė K. Šilgalis, pakeldamas visų nuotaiką įžanginiu žodžiu. Be to, visa eilė paskaitė savo rašinių ir padeklamavo. Rašinių skaitė: Armonaitė (III), Butkevičius (III), Venskus (III) ir Šilgalis (III). Vykusiai padeklamavo Pakalniškis (III) ir Tamošauskaitė (II).

Buvo nutarta tuoj po Kalėdų atostogų suruošti Žemaičių meno ir literatūros vakarą, pakviečiant ir kitų gimn. literatūrines menines jėgas. Jaun. literatai pralenks vyresniuosius. (Bravo vyrai! **Red.**).

Nezyzia

PANEVĖŽYS

Bern. ir merg. gimnazijos Literatai

Įpusėjus rudeniui, sukruto literatai. Kun. J. Lindės-Dobilo Meno Kuopos globėjo pareigas perėmė iš mok. P. Juodelio mok. K. Barauskas, kurio globojama Meno Kuopa rodo užsimojimų kūrybiškam darbui.

— X. 29 Meno Kuopa išsirinko naują valdybą. Valdybon įeina: Al. Petkevičius (VII), M. Margytė (VII), A. Ignatavičiūtė (VI), M. Balčikonytė (VI) ir J. Abromaitis (VII).

Al. Petkevičius, kalbėdamas naujosios valdybos vardu, pabrėžė ypatingą susiklausymo, vieningo darbo ir kūrybiško nusiteikimo svarbą. Atrodo, kad Meno Kuopa šiuo keliu ir eina.

— XI.26 M. K. suruošė literatūros ir muzikos vakarą, kuriame pasirodė žymesnės panevėžiečių literatūrinės jėgos. Nuotaikingą muzikalinę dalį užpildė M. K. muzikos sekcijos nariai. Visus žavėjo J. Stasiūno (VIII) laki daina.

Muzikos sekciją globoja mok. M. Karka.

— XII.3 Meno Kuopa minėjo savo buvusio globėjo ir auklėtojo a. a. kun. J. Lindės-Dobilo penkerių metų mirties sukaktuves. Minėjimą pradėjo glob. K. Barauskas. Pradžioje bern. gimn. direktorius J. Elisonas papasakojo apie Dobilą, skatino moksleivius kiek galima rimčiau žiūrėti į darbą ir kuo plačiausiai pažinti literatūrą. M. K. kūrėjas M. Grigonis vaizdžiai nupiešė Dobilo humaniškumą ir darbą Meno Kuopoj. Buvo perskaityta Dobilo biografija, jo kūrybos nagrinėjimas ir jam skirti pačių moksleivių eilėraščiai. Gale muzikos sekcijos nariai skambino fortepionu ir grojo smuiku. Minėjimą užbaigė vyrų gimn. choras, sugiedodamas „Libera" už mirusiojo vėlę.

Ceyx

Bern. gimnazija

— XI.31 literatūros sekcijos susirinkimas. Laisvos kūrybos skaitė Margytė, A. Ignatavičiūtė ir J. Abromaitis. Eilėraščiai truputį perkratomi per kritikos sietą. Po to Petkevičius paskaitė lengvos nuotaikos vaizdelį „Lūžusią kartį".

— XI.31 išvyko į Vilnių buvęs Meno Kuopos globėjas mok. Juodelis. Tai gana skaudus smūgis gimnazijai ir ypač literatams, nes mokytojas savo žmoniškumu ir pedagogiškumu visus imponuodavo.

Šauliai

Šauliai neatsilieka nuo menininkų. Dar praėjusiais mokslo metais karinis būrelis persiorganizavo į šaulių kuopą. Šiais mokslo metais šauliai jau surengė vieną vakarą.

XI.23 kariuomenės šventės minėjimas. Būrininkas J. Januškevičius (VII) raportuoja. Po kuopos globėjo p. ltn. Libesio įžangos žodžio kalba p. direktorius, iškeldamas šaulių uždavinius dabartiniu momentu. Toliau A. Jasmausko (VII) nuotaikingas referatas „Mūsų kariuomenės žygis į Vilnių", J. Abromaičio (VII) eil. „Savanorių takais" ir šiltai atliktas p. mokyt. Būtėno reportažas iš Vilniaus miesto gyvenimo. Choras kariškomis dainomis minėjimą užbaigia.

— XI.26 šauliai dalyvavo iškilmingame parade. **Savas orkestras priešaky trenkė maršus, žengiant į pamaldas ir grįžtant.**

Išrinkta taryba: A. Jasnauskas (VII), A. Laurenčikas (VII), A. Kanišauskas (VII) ir S. Velminskas (VII). Revizijos komisija: J. Stasiūnas (VII), Sideravičius (VIII) ir Birulis (VIII).

— XII.2 gimnazijos rinktinė laimėjo krepšinį prieš alytiškius gimnazistus 18:11. Taigi nesnaudžia ir sportininkai, nesnaudžia ir kiti būreliai, tik kūklūs — nemėgsta garsintis.

Nuliukas

Amatų-technikos mokykla

Religininkai

— Gruodžio 3 d. sušaukė po mokinių pamaldų susirinkimą. Susirinkimą atidarė P. Gužas, pakviesdamas pirmininkauti A. Meilutį, sekr. J. Gudonį. P. Žuklys paskaitytame referate vaizdžiai apibūdino šias audringas dienas ir pirmo advento sekmadienio reikšmę. Vicedirekt. J. Barisas savo žodyje puikiai atvaizdavo kataliko amatininko tipą. Po to nurodė religininkų daromas klaidas ir ragino narius, kad nuo šio susirinkimo visi griežtai vykdytų nutarimus. B. Šatas paskaitė savo kūrybos. Visus pradžiugino monologiškai nusiteikęs Juška su savo balseliu. St. Dobauskas paskaitė eilėraštį „Marija". Šiame susirinkime nutarta:

1. **Vilniaus ir Aušros Vartų atgavimo proga pastatyti mokyklos kieme lietuvišką kryžių.**
2. Per pamaldas visi nariai stovi prie altoriaus.
3. Susitarę su kitomis mokyklomis (mergaičių ir vyrų gimnazija, bei ruošos m-kla), **kiekvieną sekmadienį vykdo religinę praktiką.**

Taigi religininkai pasiryžę šiais metais daug nuveikti. Linkime jiems ir toliau gero veikimo.

Šauliai

— Lapkričio 18 d. įvyko šaulių būrio susirinkimas. Susirinkimą atidarė ats. j. ltn. Suraučius. Įžangos žodyje nurodė šaulių tikslą, privalumus ir pareigas. Po to raštvedys K. Vilsonas paskaitė aplinkraštį iš Centro ir Šaulių Sąjungos statutą. Vicedirekt J. Barisas ragino šaulius prisidėti prie tautinių ir karinių švenčių rengimo. Be to, palinkėjo šauliams sėkmingo ir našaus darbo. Nutarta po Kalėdų atostogų surengti vakarą.

— X.23 šauliai surengė kariuomenės šventės minėjimą. Atidarant minėjimą ats. j. ltn. B. Lungys pasakė įspūdingą kalbą. Direkt. J. Gegžna nušvietė sunkias mūsų kariuomenės pirmąsias kūrimosi dienas ir jos kovas dėl Nepriklausomybės. Kalbos metu tylos minute buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę. J. Kugys paskaitė J. Kriaučiuko rašinėlį „Laukų sūnus — tėvynės karžygys". Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu.

Sportininkai

— Lapkričio 2 d. mūsų mokyklos krepšinio rinktinė žaidė draugiškas rungtynes su Ped. Institutu. Po gražios ir jaudinančios kovos laimėjo Ped. Institutas 31:24.

— Elektros taupymas trukdo treniruotis stalo teniso žaidikams.

Aukos vilniečiams

Kariuomenės į Vilnių įžengimo progą, **mokytojai ir mokiniai vilniečiams sušelpti paaukojo Lt 672,14 pinigais ir įvairaus turinio knygų 385 egz.** Šiuos pinigus ir knygas XI.25 d. mokytojai ir mokiniai — klasių atstovai nuvežė į Vilnių. Atstovai būdami Vilniuje apžiūrėjo įdomesnes vietas. XII.2 mokyklos Ramovėje papasakojo kelionės įspūdžius. Gaila, kad šį kartą į Ramovę susirinko labai mažas mokinių skaičius, gal būt, dėl to, kad buvo vienoj mokykloj pasilinksminimas.

Alfas Liepa

PASVALYS

Šauliai

— Šauliai, griežtai laikydamiesi nustatytos veikimo programos, **sus-mus daro kas pirmadienis.**

— XI.13 įvyko šaulių sus-mas, kur būrio vadas ats. j. ltn. Ig. Juknevičius aiškino šaulių uždavinius ir S-gos statutą. Be to, dar buvo paskaityta pora straipsnių iš „Trimito".

— XI.20 vėl įvyko šaulių sus-mas, kur būrio vado pavaduotojas Jon. Linkevičius perskaitė iš rinktinės gautus įsakymus ir vieną straipsnį iš „Trimito". Skyriai užsiėmimus padarė atskirai.

— XI.27 įvykusiame šaulių sus-me būrio vadas ats. j. ltn. Ig. Juknevičius papasakojo apie karišką drausmę ir pabaudų rūšis. Vado pavad. Jon. Linkevičius perskaitė įsakymą iš rinktinės.

— XII.4 įvykusiame sus-me būrio vadas ats. j. ltn. Ig. Juknevičius papasakojo apie lėktuvų veiklą karo metu ir priešlėktuvinę apsaugą. Šaulys A. Lipštas skaitė referatą: „Partizanų kovos su bermontininkais". Vado pavaduotojas perskaitė ištraukas iš įsakymo.

— XI.29 į Vilnių išvyko literatūros ir lietuvių k. mok. Vl. Kulbokas. Į stotį palydėti susirinko apie 200 mokinių. Atsisveikinimo žodį pasakė literatų būrelio pirm. Jon. Linkevičius, pažymėdamas neabejotinai didelius mokyt. Vl. Kulboko nuopelnus literatų būreliui, gimnazijai ir net visuomenės organizacijoms. Atsakydamas mokyt. Vl. Kulbokas palinkėjo visiems: „Dirbkite kitiems, dirbkite Tėvynei ir Bažnyčiai". VIII klasės auklėtinių vardu atsisveikino Pr. Grinskis.

Mokyt. Vl. Kulbokas buvo visų mokinių mylimas ir gerbiamas. Pasvalie-

čiai moksleiviai linki mylimam mokytojui mūsų amžinoje sostinėje gydyti per 19 metų svetimų padarytas žaizdas.

— XII.4. įvyko literatų būrelio narių sus-mas, kur P. Navazelskis skaitė referatą „Humaniškumo idėja J. Biliūno raštuos". J. Giedraitis iškėlė kai kuriuos netikslumus ir trūkumus. Be to, dar kalbėjo mok. Ig. Serapinas. Jon. Linkevičius perskaitė K. Bradūno str. „Tikrovė poetų lūpose".

— XI.18 pirmokės suruošė pasilinksminimą. Programoje savoji kūryba (pažymėtinas E. Lapienytės geresnis eil.), klasių charakteristika, įscenizacija ir kitoki numeriai.

— XI.26 gimnazija paminėjo mūsų garbingos kariuomenės sukakti. Po pamaldų gimn. salėje įvyko minėjimas, kurio programoje buvo: dir. Vl. Klusio atidaromoji kalba ats. j. ltn. Ig. Jukneviičiaus paskaita „Mūsų žygiai į Vilnių". ir choro gražus pasirodymas su kariškomis dainomis ir deklamacijos.

— XII.1 įvyko generalinė gimnazijos vakaro repeticija. Dalyvvo beveik visi mokiniai.

— XII.2 **Tėvų Komitetas surengė tradicinį vakarą, kurio pelnas paskirtas neturtingų mokinių šelpimui.** Vaidinta B. Sruogos 1 v. pjesė „Algirdas Izborske". Choras padainavo 5 daineles, mergaitės pašoko gražų baletą. Vakaro metu buvo loterija ir bufetas. **Griežė gimnazijos stygų orkestras.**

— XII.3 R. A. Būrelis ėjo išpažinties.

— XII.3 gimnazijos salėj K.V.C. surengė spaudos dienos minėjimą, kur atsilankė keli mokytojai, daug moksleivių ir šiaip visuomenės. Paskaitą apie spaudą laikė gimn. mokyt. Pr. Povilaitis. Po to suvaidintas vaizdelis apie spaudą ir įscenizuotas skaitytojų sus-mas. Meninę dalį atliko moksleiviai.

— XII.5 gimnazijos salėj buvo rodyta filma.

Gegužis

PLUNGĖ

— XI.26 literatūrininkai surengė susirinkimą-pasilinksminimą, kuris buvo pravestas iki šiol neįprasta tvarka, būtent, programa buvo atliekama darant pertraukas, kurių metu ėjo šokiai. Iš programos punktų paminėtina M. Stroputės beletristikos ir J. Jučio eilėraščių — savos kūrybos — skaitymas, III—IV kl. mergaičių choras, Jurčiaus ir Antanavičiaus, P. Balsevičiui akomponuojant, duetas, I. Kaveckaitės piano muzika, „linksmieji broliai" ir kt. Apskritai, dalyviai šį kartą pavykusia programa buvo labiau patenkinti, kaip šokiais (mat, muzika nepuikiausia tebuvo).

— XI.27 įvyko mergaičių šaulių steigiamasis sus-mas. Būrio vade yra paskirta mok. p. Vaičienė; valdybon išrinkta: būrio vicevade Morta Stroputė, šviet. vadove A. Grikšaitė, sekret. St. Domarkaitė, ižd. Gerasimavičiūtė.

— Šaulių vyrų būrys jau seniau yra įsisteigęs ir neblogiausiai veikia.

— Religininkai ruošiasi iškilmingai atšvęsti šv. Marijos Nek. Prasidėjimo šventę.

Laslia

PRIENAI

„Atžalynas" gimnazijoj

Aštuntoji klasė surengė tradicinį vakarą. Vaidino K. Binkio pjesės keturis veiksmus. Būdingas sutapimas, kad maždaug tuo pačiu laiku šis veikalas buvo pastatytas ir Valstybės Teatre. Nors daugelis artistų scenoje pasirodė pirmą kartą, tačiau vaidino neperblogiausiai. Vaidinimo pasisekimui daug nusipelnė p. mok. E. Bujokaitė, kuri šį veikalą režisavo. Ji, negailėdama triūso ir vargo, su dideliais sunkumais pasiekė gautuosius rezultatus. Už rūpestį ir paaukotą darbą aštuntoji klasė p-lei mokytojai nuoširdžiai dėkoja.

Kiek pajamų gavo, aštuntokai nesisako. Anot jų, dabar neramūs laikai, tad pinigais girtis neverta, tačiau viena ausimi teko nugirsti, kad suma šokinėja tarp trijų ir keturių šimtų. Ką su pinigais veiks, taip pat nesigiria, **tačiau populiariausias Vilniaus vardas.**

Reikia pabrėžti, kad vakaro rengime daug pasidarbavo ir šios klasės auklėtojas p. Žagrakalys. Jis šią klasę veda nuo pirmosios pakopos ir šįmet didesnę dalį rengiasi išstumti į gyvenimą.

Bastuolis

RASEINIAI

— XI.13 susirinko istorininkai. Š. Jofė skaitė įdomų referatą, A. Bacerskas padeklamavo, ir globėjas mok. St. Lipnickas labai įdomiai papasakojo kelionės įspūdžius po Vilniaus kraštą.

— XI.18 muzikos būrelis suruošė įdomų pasilinksminimą. Programą atliko muzikantai, choristai ir solistai, St. Klimaitė su J. Čižaite. Taip pat padainavo Abramčikas. Būrelb veda mok. Piešina.

— XI.19 gimnazijos sporto salėj tarp gimnazijos šaulių ir Raseinių rinktinės įvyko krepšinio rungtynės rezultatu 76: 25 gimnazijos šaulių naudai.

— XI.22 susirinko gamtininkai. Čia dalyvauja tik jaunieji moksleiviai. Būrelį globoja mokyt. Žvyronaitė.

— XI.24 įvyko steigiamasis fizikų-matematikų būrelio susirinkimas. Valantinas paskaitė įdomų referatą, ir išsirinkome valdybą: pirm. J. Kubilius (VIII), vicep. V. Valantinas (VII) ir sekret. K. Špukas (VI). Būrelį globoja mokyt. B. Ketarauskas.

— XI.25 jaunesnieji literatūrininkai labai įdomiai paminėjo Vinco Kudirkos 40-ties metų mirties sukaktį.

— XI.25 gimnazijos sporto gražiojoje salėje įvyko „nabagų dvoikininkų" ir „bedvoikininkų" krepšinio rungtynės, kurias laimėjo vis dėlto „nabagai dvoikininkai" rezultatu 70:20.

— XI.25 septintokai suruošė be galo įdomų pasilinksminimą. Programoj: inspektoriaus Matulionio įdomi kalba, mokinių trumpas vaidinimėlis, D. Rozmanaitės skambinimas, Vl. Čepo eilėraštis, Iz. Keparučio deklamacija, Lukšytės ir Rozmanaitės pašokinėjimas ir Ignatavičiaus su Damijonaičiu dialogas.

— XI.28 vėl susirinko istorininkai. Šiemetinis istorininkų veikimas daug gyvesnis ir įdomesnis. Šį kartą Kostelnickas paskaitė pusantro sąsiuvinio didumo įdomų referatą. Referatas geniališkai nušviečia Eglėkalnio mūšio garbingas dienas. Ir globėjas moka sudominti auditoriją savo puikiomis kalbomis.

— XI.30 įvyko jau antras geografijos būrelio susirinkimas. Šiemet geografininkai daug gyvesni, nes vadovauja geografijos žinovas ir rašytojas mok. S. Tarvydas.

— XII.1 susirinko jaunesnieji literatūrininkai. Charakteringa, kad jie veikia silpniau negu pernai. Kas kaltas? (Vyrai, sukruskit! **Red.**).

Vl. Č.

Literatūros ir muzikos popietė

Literatų būrelis XII.3 surengė įdomią literatūros ir muzikos popietę, kurios programą atliko geriausios gimnazijos literatūros ir muzikos pajėgos. Popietė buvo skirta mūsų moderniajai poezijai. Tai buvo graži literatūros šventė mūsų gimnazijoje! Stasys Stropus įdomiai ir gyvai kalbėjo apie mūsų moderniąją poeziją po Didžiojo karo ligi 1930 m. Kalba buvo iliustruota pritaikintomis deklamacijomis: Sal. Šemerio ir Kaz. Binkio eilėraščius deklamavo Br. Radavičiūtė, B. Gužauskaitė, M. Ig.natavičius ir J. Jocius. Po kalbos išeina K. Kavaliauskaitė ir skambina gitara. J. Kubilius nuoširdžiai ir išsamiai nušviečia mūsų poeziją ir jos kelią nuo 1930 m. ligi šių dienų. Kalba taip pat iliustruota eilėraščiais: Putino, Brazdžionio, Neries, Kossu-Aleksandriškio, Miškinio, Sirijos Giros, Radausko eilėraščius įdomiai deklamavo Iz. Mikalauskaitė, V. Grybas. J. Čižaitė, Br. Radavičiūtė, A. Gužauskaitė, Žvirblytė ir Girdžiūtė. Visus puikiai nuteikė S. Kostelnickas, pagrodamas akordeonu keletą dalykėlių. Toliau pasirodė mūsų „plunksnos graužikai". Iz. Palūkėnaitė skaitė novelę, o V. Čepas, J. Daugirdaitė, V. Dumskis ir Ben. Siliūnas eilėraščius. Popietė praėjo nuotaikingai, dalyvavo apie 100 mokinių. Be to, atsilankė gimn. insp. J. Matulionis ir keletas mokytojų.

— Šiemet mūsų literatai pasirodo ne tik savo susirinkimuose, bet dažnai su sava kūryba ir deklamacijomis dalyvauja minėjimuose bei vakaruose. Štai, kariuomenės šventėje (XI.23) Iz. Lukšytė, St. Stropus. Iz. Mikalauskaitė, A. Gužauskaitė deklamavo patriotinių motyvų eilėraščius, o Ben. Siliūnas skaitė savo eil. „Vilniaus pasaką". Gi gruodžio 2 d. Iz. Keparutis Tėvų komiteto surengtame vakare deklamavo K. Inčiūros „Misteriją.

— Sausio 20 d. rengiamas literatūros ir muzikos vakaras, į kurį kviečiami mūsų rašytojai iš Kauno. Vakare taip pat dalyvauja kelių artimesnių gimnazijų literatai.

Moksleivė

SKUODAS

Gruodžio 3 d. vyresniųjų literatūrininkų iniciatyva kartu su jaunesniaisiais literatūrininkais buvo suruoštas visuomenei literatūrinis vakaras. Šis malonumas labai gausiai atsilankiusiai visuomenei buvo padarytas visai veltui. Sveikintinas dalykas!

Vos tik pirmininkui atidarius šį vakarą, visus sužavėjo skambus, meniškas G. Stanaitytės (VIII) balsas. Ne vienas pasakė: čia tai bent padainavo! Akompanavo Bernšteinas (III).

Toliau pasirodo jaunesniųjų literatūrininkų pirmininkė A. Girdenytė (IV) su novele. Jeigu ne tas užkimęs balsas, ką galėtum prikišti?

Dar toliau — vyresn. literatūrininkų pirmininkas J. Narmontas publiką nuteikia savo „švariais" eilėraščiais. Tuoj ir A. Vaitkutė (IV) su savo „Ir ji turėjo dukterį" (novelė) išžygiuoja prieš visų akis. Eina kaip peilis per sviestą. Netikėtai ir ketvirtokių kvartetas nepagaili savo balselių. O po minutės vėl ketvirtokės A. Girdenytė ir A. Vaitkutė su savo dialogu palinksmina susirinkusius. Bernšteinas parodo savo gabumus, gražiai paskambindamas du Šopeno kūrinius. J. Vareika (VII) artistiškai nupasakoja Moljero „Šykštuolio" turinį. Po pertraukos publikai prisistato XVII amžiaus gy-

ventojai: puikioj scenoj su puikiais rūbais ir dar puikesniu pasisekimu suvaidina „Šykštuolio" II veiksmą. Būtų pikta nepaminėjus taip puikiai pasirodžiusių artistų. Štai jie: Z. Bilevičius (VII) — Harpagonas, G. Stanaitytė (VIII) — Marijona, J. Narmantas (VII) — Kleantas, Pakalniškytė, Kazopolenskaitė, Jonutis (VI), St. Vaitkutė, J. Knieža, J. Laurinkus (VII).

Literatūrininkai labai dėkingi šio veikalo režisieriui mok. p. Moisiejevui.

Apie kitus būrelius ir įvykius kitą sykį. **Ašpats**

ŠAKIAI

— XI.22 sušauktas vyresniųjų eucharistininkų susirinkimas. Pradžioje savo žodį tarė būrelio globėjas kun. kapelionas B. Čepulis, pasiūlydamas **adventuose surengti religinį koncertą,** o po Kalėdų — pavyzdingą vakarą. Pasiūlymas priimtas. V. Račiukaitis (VII) skaitė referatą „Religija ir dora", Z. Pusdešrytė (VI) — rašinį „Prie Marijos kojų", P. Stanaitis (VI) — įdomų ir tikrai aktualų feljetoną „Modernus katalikas moksleivis". A. Adomaitytė (VI) padeklamavo nežinomo autoriaus eilėraštį. Pasirodžius, jog turima šiokių tokių literatinių pajėgų, susirinkime nutarta leisti būrelio laikraštėlį.

— XI.25 septintokai suruošė šaunų pasilinksminimą, kuris pasižymėjo puikia programa (Tas pas mus retai atsitinka). Ypač daug expresijos sukėlė sensacingo turinio kupletai, kurie puikiai nuteikė ne tik trimestro naštos prislėgtus mokinius, bet ir pedagogus.

— XI.29 įvyko vyresniųjų literatūrininkų susirinkimas. V. Račiukaitis (VII) skaitė Giovanni Papini „Kančios liudininkų" recenziją, A. Domeikaitė (III) — nuotaikingą rašinėlį ir Z. Grybinas (VI) padeklamavo Z. Pusdešrytės (VI) eilėraštį. Susirinkimas išėjo labai nuobodus ir neįdomus. Kelta įvairių sumanymų, bet nieko gero nenutarta. Nors šiam kartui dar pavyko sudaryti šiokia tokia žiovulį sukelianti programa, tačiau, jei ir toliau taip seksis, teks literatūrininkams palinkėti „saldžių sapnų". Reikia atminti, jog seniau tai buvo veikliausias būrelis.

— Gimnazijos salėje išklausėme prof. J. Ereto paskaitą labai aktualia tema „Būsimasis Lietuvos inteligentas". Čia gerbiamasis prelegentas puikiai nušvietė jaunosios kartos uždavinius ir atsakomybę, kartu ir nurodydamas vyresniųjų ydas, kurių jai reikia vengti. Mokiniai šia paskaita yra labai patenkinti. **Slapukas**

ŠIAULIAI

Valstybinė Prekybos Mokykla

— XI.23 jaunųjų prekybininkų būrelis surengė kariuomenės šventės minėjimą, į kurį atsilankė visas mokyklos pedagoginis personalas ir visa moksleivija. Pirmininkaujančio V. Puzino (I) pakviestas, įžanginį žodį tarė mok. p. A. Kazlauskas, nupasakodamas mūsų šauniosios kariuomenės kryžiaus ir triumfo kelius ir ragindamas mus eiti jos pramintais keliais. F. Kopas (I) skaitė referatą „Mūsų kariuomenė" ir K. Kazlauskas (I) rašinį „Mintys, kariuomenės dainoms ir maršams aidint". Po jų gražiai pasirodė padeklamuodamos eilėraščius, A. Paulauskaitė ir L. Ravytė (abi III) ir J. Kukanauza (I), paskaitydamas savo sukurtą novelę.

Minėjimas baigtas iš moksleivių krūtinių spontaniškai išsiveržusiu Tautos Himnu.

— XI.24 aplankėme iki pietų Frenkelio, linų apdirbimo ir „Rūtos" fabrikus, o po pietų, vadovaujami mok. p. p. Balčiūnaitės, Kazlausko ir Narvydo, dainoms ir juokui skambant, sėdome į „lietuvišku" punktualumu pasivėlinusį traukinį ir išvažiavome atlankyti Pavenčių cukraus fabriko, iš kurio grįžome atgal tik 21 val.

— XI.25 turėjo įdomų susirinkimą literatai, mok. p. Daunytės vadovaujami. Jų susirinkime gyvas diskusijas sukėlė K. Kazlausko (I) recenzuojamos „Baltosios vergės". Taip pat gana vykusiai pasirodė savo kūryba ir mūsų jaunieji literatai.

— XI.26 sušaukė gana skaitlingą susirinkimą vos prieš 3 savaites įsisteigęs religininkų būrelis, globojamas mūsų myl. kap. kun. K. Sirūno.

Energingą būrelio valdybą sudaro: J. Kukanauza (I) — pirm., J. Balčiūnaitė (III) — vicepirm., V. Puzaraitė (II) — sekr., Z. Žukauskas (II) — ižd., K. Speičytė (III), K. Dagytė (I) ir A. Pinas (I) — kand.

Susirinkimas pradėtas malda. V-bos pirm. pakviesti, gražiai programą pravedė pirmininkaujantis V. Bitinas (I) ir sekretoriaujanti R. Gedrimaitė (III).

Gerbiamasis globėjas paaiškino blogų knygų skaitymo moksleivijai žalą, o K. Kazlauskas (I) paskaitė kruopščiai parašytą referatą „Kristaus asmenybė". V-bos pirm. pasiūlius, vienbalsiai **nutarta per adventą suruošti girtuokliavimo teismą.**

Meninėje dalyje pasirodė Jokymavičiūtė (I), padeklamuodama eilėraštį, E. Karnauskaitė (III), gyvai pasakydama

monologą „Kelionė į Kauną", Z. Nazaraitė (II), paskaitydama savo sukurtą apysakaitę „Vincuko malda", ir A. Muižė, paskaitydamas savo eilėraštį „Kristui".

Pabaigoje visus linksmai nuteikė Z. Žukausko (II) ir J. Kukanauzos (I) paskaitytos linksmos radijo naujienos iš mokyklos gyvenimo. Susirinkimas baigtas giesme „Marija, Marija".

Kuklutis

ŠILALĖ

— Lapkričio 23 d. Šilalę aplankė Pupų Dėdukas. Jį gavome ir mes pamatyti ir išgirsti jo „nusiskundimų". Girdėjome ir apie „Vargonų Dėdę" ir apie „pilvo slogas". Pamatėme jo „mainus", kuriuos, manau, visi žinot.

— Na, ir trečią dieną po „Dėduko" buvo kita pramoga. Tai trečiokų pasilinksminimas. Eitutytė padeklamavo vieną eilėraštuką apie baltą litą. Misevičius „aukštu tonu" prabilo apie mokslų dalykus: ir apie „Linqua Latina", ir apie do-re-mi-re-fa-mi-do-re su diezais ir bemoliais, ir istoriją, kuri pankina nevieną ir apie kitus „sūdnus" dalykus. O paskiau „Savas Dėdukas" su „dėdžiukėmis" apie visus iš eilės. Be to, reikia nepamiršti ir „Magdžių", kurias išpildė Tallat-Kelpša, Jonas ir Ed. Misevičius. O paskui šokiai.

— Lapkričio 30 d. religinis būrelis sušaukė susirinkimą. Čia jau kitas dalykas — ir juokas, ir „ašaros" ir susikaupimas. Susirinkimą pradėjo būr. pirm. A. Rupšlaukis, pakviesdamas prezidiuman Vyt. Radžių ir Gedeikytę. Kun. kap. L. Šarkauskas papasakojo religiniu atžvilgiu Binkio „Atžalyną", pažymėdamas, kad toks būtų kiekvienas mokinys, kaip Keraitis, ir kad juo turėtų būti visa moksleivija. Dalyviai kapelionui nepagailėjo delnų, plojo kiek galėjo. Kėdavičius su novele pasirodė gana vykusiai, iškeldamas berniuko santykius su mergaite ir jų patriotizmą. Misevičius referatu iškėlė žmogaus menkystę ir amžinybės slenkstį-mirtį. Toliau Feliksas Stanevičius visus „pravirkdė" iki ašarų. Be to, **kapelionas prižadėjo premijuoti tris moksleivius, daugiausia religinių veikalų perskaičiusius.** Pradžioj ir pabaigoj — Marija... Marija...

Nihil

ŠVĖKŠNA

„Saulės" gimnazijai 20 metų!

Šių metų pabaigoj sueina lygiai 20 metų, kaip Švėkšnoje įsteigta progimnazija, kuri vėliau išaugo į gimnaziją. Šią progimnaziją įkūrė prel. Julijonas Maciejauskas. Stilingi „Saulės" gimnazijos rūmai, kuriais dabar visa Švėkšna didžiuojasi, pastatyti irgi prel. J. Maciejausko iniciatyva. Jie pašventinti 1928 m. liepos 25 d. Pašventinimo iškilmėse dalyvavo J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona, tuolaikinis švietimo ministras K. Šakenis ir dar daug aukštų svečių. Ši gimnazija išugdė ne vieną visuomenėj plačiai žinomą asmenį ir visos apylinkės švietimo darbui daug kuo nusipelnė. Be to, reikia pridurti, kad ši švietimo įstaiga turi visai katalikišką, pavyzdingą mokytojų personalą.

Iš mūsų veiklos

— Latvijos nepriklausomybės 21-rių metų sukaktį atšventėm labai iškilmingai.

— Istorijos mokytojo p. Pov. Spudo globojami kraštotyrininkai ruošiasi plačiai paminėti istoriką Teodorą Narbutą, 75 m. nuo jo mirties sukakties proga.

— **Tradiciniu papročiu geriausiai trimestrą baigusiai klasei, skiriama dovana** — Vytauto priesaikos paveikslas. Pirmas trimestras tais laurais apvainikavo IV kl. (Neapsileiskit, ketvirtokai, ir kitam trimestre! **Red.**).

— Šeštokai suruošė gerai pavykusį vakarą. Pelnas skiriamas pavasarį ruošiamai kelionei į Vilnių.

Svajotojas

TAURAGĖ

Paskutiniu laiku itin suintensyvėjo literatūrininkų veikimas. X.18 įvyko Maironio 7 metų mirties sukaktuvių minėjimas. Tos šventės ilgai buvo laukta, daug apie ją iš anksto kalbėta, tačiau pats minėjimas pranešė ir gražiausias viltis.

Mok. seminarijos kapelionas kun. J. Butkus kalbėjo tema „Maironis — kūrėjas", o rašytojas p. Paulius Jurkus „Maironis liaudyje". Abu svečiai tarsi prikėlė Maironį iš numirusių ir pastatė prieš mus visoj jo didybėj. Tikrai, tokios gražios kalbos, taip rūpestingai paruoštos paskaitos daugiau visus supažindino su Maironiu ir jo kūryba, negu mokiniai su juo susipažįsta per pamokas. Jiems tūkstantis dėkui už tai!

Likusią programos dalį atliko Tauragės Mokytojų Seminarijos mokiniai — dainomis ir gimnazistai — deklamacijomis.

Tenka tik džiaugtis, kad Maironio meno kuopa turi tokių bičiulių, kaip kun. J. Butkus, kurs mums visad ir visur padeda, rašytojas P. Jurkus (deja, jis jau mus paliko: išvyko į Kauną), p. p. gimnazijos mokytojai ir kt.

Per Maironio minėjimą pasirodė hek-

togratuotas literatūrininkų laikraštėlis „Mūsų Mintys", kurio daugybė egzempliorių buvo čia pat ir išplatinta. Jo redaktorė — Aldona Čepaitė (VII).

— XII.3 įvyko antrasis šiais mokslo metais jaunesniųjų literatūrininkų susirinkimas. Atsilankė net keturi mokytojai: p. p. Pažereckas, Viščiulis, Černiauskas ir Andriulis, ir 95 mokiniai. Susirgus jaunųjų „tetai" E. Bičiūnaitei (VII), ją pavadavo A. Skamarakaitė (VII), perskaičiusi ir įdomų referatą, — „Žvilgsnis į aplinką". Tokių iš auklėjimo srities rašinėlių reiktų ir daugiau. Starkutis (III) skaitė praeito susirinkimo protokolą, gražiu deklamavimu žavėjo E. Kazanskytė (III) ir Žiūraitytė (II). Savos kūrybos skaitė Kakta, Separaitė, Kaktaitė ir Stonytė (visi II), o Urbutis (IV) skaitė rašinėlį apie draugystę ir draugus. Kupletus dainavo Baranauskas (III), Šargalis (II) ir Uginčius (IV). Po to p. mok. Andriulis savo žodyje pabrėžė, **kad mokslas ir kiti dalykai, nors jie ir sunkūs būtų, turi tarnauti žmogaus tobulinimui, turi rengti žmogų menui, o tauta be meno, be poetų — tai kanklės be stygų.** P. mok. Pažereckas pasidžiaugė jaunųjų veiklumu ir pasakė, kad tuo tarpu, kai mes čia džiaugiamės, kaimyninių valstybių jaunimas neturi ramybės, negali atsidėti kūrybai. Paskui „teta" Skamarakaitė trumpai padėkojo atsilankiusiems ir perskaitė jaunųjų valdybos sąstatą. Jis toks: Urbutytė (IV) — pirm., Kakta (II) — vicep., Starkutis (III) — sekr., o Stonytė (II) ir Šargalis (II) — nariai.

— XII.10 gimnazijoj įvyks tauragiečio moksleivio teismas. Kaltins: Drevinis (VI), Bičkus (VI) ir Paliokas (VIII); gins: Skamarakaitė (VII), Nejus (VIII) ir Čepaitė (VII). Visi nekantriai to teismo laukia ir spėlioja, ar gynėjai pajėgs apginti jų manymu nenusikaltusį mokinį.

— Tuojau po Kalėdų atostogų literatūrininkai ruošia didžiulį literatūrinį vakarą, į kurį žada kviesti pačius žymesniuosius mūsų rašytojus.

— Iš kitų pažymėtini šaulės-iai, kurie XI.25 suruošė šaulių salėje vakarą. Programą užpildė Mok. Seminarijos ir Valst. Gimnazijos šauliai. Ypatingai visus nuteikė seminarijos choras, vadovaujamas p. mok. Vacbergo. Gimnazijos mergaitės gražiai pašoko kelis šokius.

— XI.24 šaulių iniciatyva gimnazijoj buvo suruoštas minėjimas kariuomenės šventės proga. Gaila tik, kad programa nebuvo labai rūpestingai paruošta. Reiktų daugiau į panašius minėjimus kreipti dėmesio.

— Šiais metais nebuvo net tradicinio Latvijos nepriklausomybės minėjimo. Kažin kodėl?

— **Mokiniai labai daug suaukojo vadovėlių ir įvairių mokslo priemonių broliams vilniečiams.** Daugiausiai aukojo žemesnės klasės ir VII mergaičių kl.

A.

TELŠIAI

Vysk. Valančiaus gimnazija

— Įsisteigę šiais mokslo metais, šauliai labai aktingai veikia. Būryje yra per 60 šaulių, kurie susiskirstę į penkis skyrius, daro kas savaitę susirinkimus, mokosi statutus ir pratinasi vartoti ginklą. Būriui vadovauja ats. j. ltn. Juodikis.

— XI.23 gimnazijos salėje įvyko gražus mokinių kariuomenės šventės minėjimas. Į minėjimą buvo atsilankęs Telšių įgulos virš. gen. št. plk. ltn. Listopadskis, kuris tarė labai gražų žodį apie nepriklausomybės kovas, Telšių ap. virš. Šalkauskis, miesto burm. Mylimas ir kit. Minėjimą surengė gimnazijos šauliai ir choras, vedamas mok. Andrulio.

— XI.25 ir 26 į Telšius buvo atvykusi Karo Mokyklos krepšinio komanda, kuri rungėsi su KSS ir gimnazijos krepšinio komandomis. Karo Mokykla nugalėjo KSS 41:16 ir gimnaziją 33:21. Šiomis rungtynėmis Telšių visuomenė buvo labai sudominta, ir rungtynių metu pilnas salės balkonas buvo žiūrovų.

— Iš dalykinių būrelių geriausiai veikia literatūrininkai, nors ir jų jėgos šiais mokslo metais nepergeriausios (laukiama naujų talentų). Paskutiniajame būrelio susirinkime būrelio globėjas mok. Kudirka susirinkusiems pranešė apie pedagogų sumanymą **turėti Telšių v. V. v. gimnazijai savo himną.** H mnas turėtų būti parašytas buvusio ar tebesančio gimnazijos auklėtinio. Tam tikslui paskelbtas konkursas.

— Lapkričio mėnesio religininkų valdybos posėdy nutarta leisti religinio turinio kuopos laikraštėlį. Laikraštėlio leidimui išrinkta redakcinė komisija, kuri energingai snaudžia.

Sprind.

Amatų mokykla

— XI.23 iškilmingai kartu su 6 p. pulku ir šauliais minėjom kariuomenės dieną. Po pamaldų iš katedros aikštės Prez. Smetonos g-ve paradui išsitiesė darnios kariuomenės, šaulių ir mūsų mokyklos šaulių bei mokinių gretos. Paradą priėmė batalijono vadas, komendantas ir kiti aukšti pareigūnai. 2 val. „Šatrijos" kino salėje kariuomenei ir šauliams buvo paskaita. Po paskaitos kariuomenės choras dainavo keletą dainelių. Pabai-

gal pasirodė mūsų mokyklos choras, vedamas muz. Jesenausko. Gerai nuteikė karius ir šaulius skambiom kariškom dainom, kurių kitas teko kartoti.

— Šiemet daugiausia kruta religininkai. Padarytas jau trečias susirinkimas, kurs praėjo gera nuotaika. Iš programos labiausiai patiko paskaita apie P. J. Frasoti, kurią dar pailiustravo epidiaskopiniais paveikslais.

— XII.17 **mokykla eis bendros adventinės išpažinties.** Dabar kas sekmadienį turim pamaldas kartu su kariuomene, per kurias gieda mokyklos choro dalyviai.

— XI.26 choras dalyvavo tradiciniam šaulių-katedros choro koncerte. Mūsiškiai panašiam koncerte dainavo pirmą kartą, bet pasirodė neblogai ir susilaukė iš publikos karštų katučių. Choras yra naujai susiorganizavęs ir ateity žada daugiau rodytis. Chorą veda gerai žinomas muz. Jesenauskas. Už daromas pastangas mūsų chorą suaktyvinti savo mokytojui būsim dėkingi.

Kiti būreliai dabar lyg ir ilsis, tik šauliai dukart į savaitę turi pamokas, per kurias narsto įvairius ginklus, aiškinant 6 p. pulko kariams. Kuopa dėl narių gausumo suskirstyta į du būrius.

Prie pat Mąsčio

UKMERGĖ

A. Smetonos gimnazija

— XI.20 šaulių būrio susirinkimas. Būrio vadas ats. ltn. J. Jasinevičius taria keletą žodžių apie antisemitinę kovą. Būrys susiskirsto į 5 skyrius ir išrenka skyrininkus.

— XI.18 Latvijos nepriklausomybės minėjimas. Įžanginį žodį tarė direktorius J. Švoba. Išsamesnę paskaitą apie Latvijos kultūrinius bei ekonominius laimėjimus per 21 nepriklausomo gyvenimo metus skaitė istorijos mok. Kapliauskaitė. Minėjimas baigtas Latvijos ir Lietuvos himnais.

— XI.22 gimnazijos kapelionas kun. Pr. Mačys skaitė gilią ir įdomią paskaitą apie sąžiningumą. Tik deja, dalis klausytojų, nesuprasdami paskaitos vertingumo ir neturėdami valios keliasde šimt minučių ramiai pasiklausyti, nuolatiniu ūžimu sklaidė dėmesį norintiems pasinaudoti teikiamomis mintimis.

— XI.23 švenčiame kariuomenės šventę. 8 val. gimnazija su savo vėliava žygiuoja į Dariaus ir Girėno sodą prie Nepriklausomybės paminklo vėliavos pakelti. Nuo paminklo tiesiog į bažnyčią. Pamaldas laikė ir pamokslą sakė klebonas kun. St. Telksnys. Už kritusius karius buvo atgiedota Libera. Grįžę iš bažnyčios, renkamės į salę; minėjimą praveda šaulių būrys. Po įdomios būrio vado paskaitos, šauliai sudainuoja keletą žygio dainelių, padeklamuoja, ir galingi Himno garsai jungia mus su gražiąja mūsų kariuomene laisvame Vilniuje. Linksmoji kariuomenės minėjimo dalis buvo šeštadienį (XI.25).

— Yra žmonių, kurių ilgai negalima užmiršti. Vienas iš tokių buvo ir J. Jasinevičius, kurį XI.29 išlydėjome į Vilnių. Tokiu būdu gimnazija neteko literatūros ir filosofijos dėstytojo, VIIIb kl. — auklėtojo, šaulių būrys — vado, literatūrininkai — globėjo. Už poros dienų į Vilnių išlydėjome ir vokiečių kalbos mokytoją Malinauskaitę-Vengrienę.

— XII.3 religininkai sušaukė susirinkimą. Šiame susirinkime buvo nagrinėjamas klausimas „Ar Bažnyčia turi dar ateitį?"

— Šiais metais gimnazijos „arenoje" matome tik religininkus, literatus ir aviatorius. Kur daugiau?...

— XII.3 sulaukėme Dzūkijos meisterio Alytaus gimnazijos krepšinio ekipos. Alytiškiai pas mus turėjo keletą rungtynių. Pirmiausia išėjo Ukmergės gimnazijos rinktinė. Kova baigėsi ukmergiškių laimėjimu (33:29). Kadangi Alytaus komandą sudaro aštuntokai, tai buvo sužaistos draugiškos ir su Ukmergės gimnazijos aštuntokais, kurios baigėsi ukmergiškių laimėjimu 12:2. Prieš išvykdami Alytaus gimnazijos sportininkai turėjo dar rungtynes su Ukmergės Mok. Seminarijos krepšininkais. Rungtynės baigėsi Alytaus gimnazijos laimėjimu (12:11). Sucementuotas seminaristų penketukas prieš Dzūkijos meisterį neišlaikė.

— XII.4 Mokytojų Seminarijos religininkai suruošė religinę valandėlę Marijonų bažnyčioje. Valandėlę pravedė Alf. Sušinskas.

Paparčio žiedas

UTENA

Meno vakaras

— XII.3 **įvyko meno vakaras, į kurį atsilankė Pasvalio, Mažeikių, Ukmergės ir Zarasų meninės jėgos.** Globėjui p. mok. J. Lebedžiui atidarius, scenoje pasirodė Zarasų gimnazija.

Balys Švalkus savo gražiais eilėraščiais ir skambiu skaitymu gražiai nuteikė klausytojus. Juozas Būga paskaitė ištrauką iš poemėlės apie užburtą karalaitę, žvejo dukterį, apie jūrų bangavimą, o Henrikas Svilas su Danute Pašilyte visus labai sužavėjo ksilofono ir pianino garsais.

O. Švažaitė, Mažeikių gimnazijos atstovė, paskaitė įdomių kelionės įspūdžių, Florentina Opulskytė paskambino Mozarto „Turkų maršą", Povilas Stelingis skaitė nuotaikingus eilėraščius apie Vilniaus savanorius ir savo išygvenimus. Patiko.

Po pertraukos scenoje vėl pasirodė mažeikietės D. Paltarokaitė ir Fl. Opulskytė savo „Čigonių šokiu". Taip sužavėjo žiūrovus, kad turėjo net pakartoti.

Į sceną ateina Ukmergės v. gimnazijos atstovai. Savickis skaito novelę apie laidotuves. Paskui Meškelė skambina pianinu. Adamonis suteikia daug pasigėrėjimo publikai savo realistine novele „Valsčius".

Scenoje Utenos v. gimnazijos balerinos Vėderaitė, Stauskaitė ir Žilėnaitė pašoko japonių šokį, o jaunesniosios mergaitės — komišką suktinį. Žiūrovai sužavėti.

Vėl pertrauka.

Paskui mažytė Vajegaitė (IIc) padainavo solo „Aš turėjau brolužėlį" ir „Lopšinę", Surgailytė V. (VII) vaizdingai paskaitė rašinėlį „Rytmečio džiaugsmas", o Pr. Bakšys (VIb) ir J. Blažaitis (VII) paskaitė eilėraščių. Žadeikaitė (IIIa) solo dainavo Gailevičiaus „Močiute, širdele", Baradinskas (VIb) pianinu atliko Grieg'o „Vestuvės"..., Barisaitė (VIa) padainavo „Ant tėvelio dvaro", o Kazlauskaitė (VIa) — „Duldul dūdelė".

Truputį pavėlavęs atvyksta Pasvalio gimnazijos atstovas Šimkevičius Julius ir paskaito savo ir kitų pasvaliečių eilėraščių. Visi labai gerai nuteikti, prašo pakartoti.

Kazlauskaitė ir Barisaitė padainavo duetą „Sėdžiu po langeliu", o gimnazijos choras užbaigė programą Siniaus, Banaičio ir Gruodžio kūriniais.

Paskui svečiams ir visiems dalyviams buvo arbatėlė, kurios metu kalbėjo gimn. dir. J. Aleksa, pasvalietis J. Šimkevičius ir literatūrinio būrelio pirm. J. Šapoka (VII).

Karvelis

Šauliai

— Veikliausias šiais metais pasirodė šaulių būrys. Padaryta keletas susirinkimų ir lauko manevrų. Būriui vadovauja ats. ltn. mok. J. Vosylius.

— XI.25 šauliai surengė kariuomenės šventės minėjimą. Žodį tarė gerb .p. direktorius J. Aleksa ir būrio vadas p. J.Vosylius. Deklamavo J. Šapoka (VII), Pr. Vyžintas (VIII) ir kt. Vyrų choras padainavo tris žygio dainas. Po minėjimo buvo šokiai.

— XII.2 įvyko šaulių susirinkimas. P. mok. J. Steikūnas apibūdino šaulio asmenybę. Po to šaulys J. Gražys (VI) paskaitė referatą „Tėvynė šaukia". Buvo nutarta suruošti po Kalėdų atostogų viešą vakarą.

— XI.15 įvyko fizinio lavinimosi kuopos susirinkimas. Buvo išrinkta valdyba: V. Liuima, J. Gilkauskas ir K. Dabužinskas (visi VII). Nutarta padaryti čiuožyklą, ruošti šokių pamokas ir kt.

Dalyvis.

VIEKŠNIAI

— **Suvaidinta XI.12 d. drama „Sūnus Palaidūnas", susilaukė didelio pasisekimo,** todėl nenuostabu, kad pelno gauta arti 400 lt.

Dabar vėl rengiasi naujam vaidinimui, tik kol kas dar neteko sužinoti pavadinimo, nes artistai nieko apie tai neprasitaria. Režisuoja kun. kap. **Pacevičius.**

— Alio, alio literatai, literatai!

Mūsų literatai miega, tad prašau jiems neskambinti. Jie ir savo numerio nežino. Saldaus miego!

Visai kitą vaizdą matome religininkų gyvenime. Štai jau ir antras susirinkimas įvyko. Tai bent veikimėlis!

— XII.3 III klasė suruošė pasilinksminimą, į kurį įėjimas buvo nemokamas. Programa buvo graži, ypatingai baletai ir klasių kronika.

— XII.4 prasidėjo šeštosios klasės berniukų ping-pong turnyras.

— Nuo XII.1 progimn. duodami priešpiečiai: saldus pienas arba arbata. Mėnesiui kainuoja 1 lt. Tai tėvų komiteto nutarimas!

— XI.22 ir 25 d. d. progimnazijos direktorius buvo išvykęs į Vilnių ir į jo apylinkes. Parvažiavęs papasakojo savo įspūdžius. Mokiniai klausėsi su dideliu susidomėjimu. **Ragino aukoti knygas, tuo paremiant Vilniaus krašto moksleivius.**

— Tėvynės laisvė — visų idealas, todėl ir mūsų progimnazijoje įsisteigė berniukų ir mergaičių šaulių būriai, kuriems vadovauja ats. kpt. Kugys ir p. mok. Milčienė.

Jean de Viekšniai

VILKAVIŠKIS

Atsiverčiau 4-tam „Ateities" numery korespondencijų skyrių ir... nusigandau. Dieve mano! 16 puslapių mirga apie sus-mus, pasilinksminimus ir kitas panašybes, apie kurias mūsų senoliai tur būt nė nepagalvodavo. Ir mano kolega Edvardas puslapį su magaryčioms

A. a. Danguolė Jackevičiūtė

Ji buvo dar visai jaunutė: vos šešiolikos metų. Pasaulį išvydo 1923 m. balandžio 28 dieną. Pradžioj, baigus III skyrius, mokėsi Kaune, šv. Kazimiero gimnazijoj, paskui su tėveliais persikėlė Tauragėn. Čia Danguolė mokėsi 4 metus ir baigė 6 klases. Buvo lemta ir iš čia išvažiuoti: tėveliui persikėlus Alytun, išvažiavo ten ir Danguolė, kur ir mokėsi tol, kol mirtis nenuskynė, t. y., iki pat gruodžio 1 dienos.

Nuo pat mažų dienų Dangė po truputį negalavo, tačiau rimčiau susirgo nuo praeito pavasario. Anksti pavasarį sirgo angina, vasarą difteritu, o paskui — vėl angina, kraujo užkrėtimas ir... mirtis.

O daug buvo laukta, daug tikėtasi iš Danguolės. Ir tikrai ji ne kartą stebino savo gražiu balsu visus; nekartą davė suprasti, kad ji daug pasieks. Ji šitaip rašo: „Sakiau, kad jaučiuosi laiminga, bet mano tikroji laimė dar toli".

Turėjo ji daug jėgų, daug kantrybės turėjo ir valios. Nepasidavė lengvai blaškoma įvairių įtakų ir neišsižadėjo savo idėjų dėl vieno kito vyresnių draugių ar mokytojų žodžio. „Tikėk", — rašo Dangė, — „Aš esu užsigrūdinusi ir stengiuosi toliau save tobulinti".

Deja, jos jau nebėr...

Krinta lapas po lapo rudenį. Jie geltoni — negaila, bet jei vos prasiskleidęs žiedas šalnos pakąstas nukrinta — šiurpu...

Visiems išmuš ta valanda, visiems, bet kodėl ji Tau pirma išmušė?

Ilsėkis Dievuje, Danguole!...

---

pripylė, ir... turiu pripažinti, nieko daugiau, tiktai gryną, nesuteptą teisybę.

Ką parašyti man? Vėl vitrina mirgėjo lavinimosi būrelių susirinkimais, vėl „dėdė" pyko, kad antrukart tenka klases šluoti. Literatai, eucharistininkai, šauliai bei šaulės, filologai, prancūzai ir visoki kitoki jau nebe pirmukart savo vardą reklamuoja juodoj lentoj. XI. 27 ir tautosakos mylėtojus p. direktorius sukvietė pasitarti dėl tolimesnio darbo planų... Taigi, būreliai ant būrelių... Moksleivių tarpe yra tokių rekordistų, kurie kone kasdien į kokį nors susirinkimą keliauja.

Lapkričio 23 dieną vėl sensacija! Pulko aikštėj susitinka eucharistininkų ir skautų krepšinio ekipos pirmajai kovai. Skautai savo reprezentantų eiles papildo kūno kultūros mokytoju Č. Petrausku ir evang. atstovu E. Bernikeriu. Po lygios kovos paskutinėse sekundėse V. Kirlys laimėjimą nusvėrė eucharistininkams, ir rezultatas 19:18 (6:9) eucharistininkų naudai. **XXX.**

ZARASAI

Tautosakininkai

— XI.10 po vasaros poilsio atbudo tautosakininkų būrelis, sušaukdamas tą dieną susirinkimą. Išrinkta nauja valdyba, kurioje pirmininku J. Būga (VII), sekretorium B. Bikulčiūtė (VII) ir iždininku J. Rūkas (VI). Iš pirmo susirinkimo nuotaikos galima spręsti didelį narių aktyvumą ir pasiryžimą darbui. **Tą dieną nutarta leisti laikraštį ir suruošti tautosakos vakarą, įscenizuojant „vakaronę".**

Šauliai

Pirmą susirinkimą išrinkę valdybą šauliai antru kartu susirinko XI.20. Padarė susirinkimą, kurio metu buvo perskaitytas įsakymas šauliams, statutas ir paskaita apie greito Lenkijos žlugimo priežastis. Programa buvo įvairi ir įdomi. **Išėjom pasiryžę reikale gelbėt tėvynę Lietuvą, o dabartiniu laiku dar labiau patikrint jos saugumą. Jo-jo**

KREIVOS ŠYPSENOS

KAIŠIADORYS

Atostoginiai linkėjimai

Ia

Parvažiavę pasiskųskit mamai, tėtei,
Kaip sunku gyvent „ant svieto".

IIa

Valgykit kuo daugiausia „kleckų",
Iš atminties mokėsit apie Jackų.

IIb

Nepamirškit septintokams vizitkės nu-
[siųsti,
Nes kitaip jie gali amžinai nuliūsti.

IV

Daug nevalgykit ir pailsėkit,
Bet lotynų ir anglų šalin nepadėkit.

VIa

Fiziškai ir dvasiškai daug sustiprėkit,
Šeštokėms „pavergti" pagrindą padėkit.

VIb

Nevartokit „miltų" ir spalvotų popierė-
[lių,
Nes gali pritrūkt šventei pyragėlių.

VII

Suorganizuoti blaivybės draugiją,
Kurios veikimo daugelis iš jūsų bijo.

VIII

Parodykit visiems kas tik mato,
Kad pavasarį gausit atestatą.

A. Paukštelis

KAUNAS

Aukštesnioji Technikos Mokykla

Semestrui baigiantis, žemo oro slėgimo sritis su centru garo katiluose pradėjo slinkti mechanikų kursų durų link. Todėl tikimasi trumpo pobūdžio lietaus su dvejetais, o paskum bus vėl giedra iki antro semestro pabaigos. Pas elektrikus susirinko dideli audros debesys, o iš jų kintamoji srovė susijungė su inžinieriaus parkerio srove, ir liko porą tuzinų dvejetų žurnale. Architektai praneša, kad pas juos oras semestrui baigiantis puikiausias, nes pas juos nėra nei srovių, nei garo katilų slėgimų.

— Be to, iš III-io sus. kurso praneša, kad ten dabar saulėta ir nebėra dūmų debesų, susidarusių nuo „Aromos" ir „Regatos". Šis kursas už tai labai dėkingas pedagogų tarybos vėjeliui, kuris išblaškė tuos debesis. Dabar ir iš šių vyrų išeis technikai, o ne „išvenzitos" kaimiškos dešrelės.

Jozė

KĖDAINIAI

I kl.

Pas mus pirmokų visų daugiausia,
Visi jie plikiai, visų mažiausi.
Kiekvienas lupa tam vargšui kailį,
Dvejukes stato, nieko negaili.

II kl.

Futbolą daužo, krepšinį lošia,
Kiekviens apdriskęs, šašas ant nosies.
Daugiausia rėkia, stumdos, bėgioja,
Dažnai jie verkia, kartais dainuoja.

III kl...

Trečioji klasė gal būt smarkiausia,
Daug kombinuoja, dirba mažiausia.
Mergiotės puikios, širdį vilioja,
Sunku prieiti — kits kelią pastoja.

IV kl.

Pernai jų klasė buvo mažiausia,
Visi tylėjo ir nesišiaušė.
Šiemet mergaičių nemaž priaugo,
Visos jos žavios — berniukus gaudo.

VI kl.

Šeštokai vyrai, visų mikliausi,
Sportuoja smarkiai, mokos menkiausiai.
Robaksus dirbo, orkestrą samdė,
Kuris pabėgti nekartą bandė.

K. Š.

KRETINGA

Jum papasakosiu, vyrai,
Kas pas mus iš tikro yra.
Aštuntokai susitarę,
Krepšinio rungtynes darė.
O, vargšeliai septintokai,
Sako, žaisti jie nemoka.

Taigi, vieną gražią dieną,
Susirinko jie tik vieni.
Ir... aštuntą taip supylė,
Kad vargšeliai nusivylė!...
Dabar, sako septintokai,
Štai, parodėm, ką mes mokam!
Aštuntokai nenuliūdo,
Bet surado gerą būdą.
Laikrašty jie tai parašė,
Kad septintąją „sutašė".
Štai, kodėl dabar ašmoji,
Gero vardo jau nustojo.

Spraktas

ŠIAULIAI

Mokytojų seminarija

Dekretas

Buvo graži Daratėlė, kaip rūta ar lelijėlė. Jinai buvo iš Miklyčių, kur vienas kiemas dvylika ulyčių. Dieną šią, tą, aną, kada mokiniai darbą mylėjo penketuko gauti nenorėjo, dieną, naktį dirbo, tinginio liga nesirgo, kada žaist jiems nepatiko, kai knygas pirkdavo už dyką, kada neidavo į kiną, o į teatrą nei nemėgino — Barbora Brigitavičiūtė sakė Daratėlei:

— Žinai, eik į tą mokyklą, kur viskas yra už dyką. Tenai vėlai atsikėlus, gali būti susivėlus, gali, kad nori šukuotis arba dailiai sufrizuoti. Gali suknią siūt raudoną, mėlyną arba geltoną, kokia tiktai tau patinka arba prie veidelio tinka. Knygų ten visai nereikia. Gal paklausi, o ką veikia? Ogi mokslą taip plakuoja: yra maišas pastatytas ir „razumo" prikamšytas. Kas tiktai prie jo prieina, tai tam „ant širdies spakaina". Tas jau istoriją moka, ir per virvę gerai šoka, o smuiko garsai žavingi... — žmonės net gatvėje girdi. Jis jau geras futbolistas, o jei nori — ir solistas. Tam ir sunkios teoremos ir lietuvių kalbos temos sąsiuviny atsiranda, o jisai atlošęs sprandą gali šokti ir dainuoti ir „Vilenskąją" šlifuoti. Tenai laisvė ir lygybė, penketukų begalybė! Viskas ten yr' stebuklinga! Stok ir tu — būsi laiminga. Tai Mokytojų Seminarija — užbaigdama Barbutė tarė.

Panorėjo Daratėlė būti graži, taip kaip gėlė, ir laisvutė, kaip vėjelis, kad nesunkintų darbelis josios galvos ir širdelės ir kad būtų josios kelias išmintim ir mokslu klotas, o netoks, kaip grybų kotas. Ir įstojo Darata į mokyklą šitą va.

O mes matom gerbiamieji, kad čia viskas, kaip visur. Reikia dirbti, kiek gali, ir nors mokais ir kali, pamatysi, dvejetukas jau žurnale ir betupi.

Taigi už tokią suktybę yra jai bausmių daugybė. Hamurabis yra sakęs: „dantis už dantį, akis už akį". Ir mes remdamiesi tuo, nuteisiame Barborytę į šią mokyklą pristatyti, tokius „razumo" maišus, išnaikini devejutus, pavaišinti mus skaniai, kad viskas būtų gerai. Iškepti iš vėjo duoną ir išvirti kavos puodą. Pridėti ledo džiovinto ir cukrelio patirpinto. Taigi, Barbe, apgavike, visa tai turi daryti, nes kitaip bus dar blogiau. Reikės iki gyvos galvos sufleriu būt nuolatos.

Skepetenčkis

UTENA

Bėga metai, bėga, skrieja;
Pučia „trubų" vėjas,
Kai pavaikštai tik su fėja,
Skausmas širdin liejas.

Visur žmogui būti rūpi:
Vakaruškos, kine.
O kai dvejetai jau tupi,
Kai kas trint mėgina.

Bet sunku panaikint yra,
Kas žmogaus sukurta,
Dėl to ašaros mums byra;
Dėl to šaltis purto.

Toki šaunūs, šaunūs frantai;
Didelė čiupryna;
Statūs, dailūs kelnių kantai,
O čia dvoikas trina.

Todėl širdis pyksta, liūsta,
Mokytis nesnori.
Tegul lentynos supūsta,
Knygų tomai stori.

VILKAVIŠKIS

Aštuntokai — klounų klasė,
Klounais liksis amžinai,
„Propkes" perka gana drąsiai
ir tuoj jaučias milžinai.
Septintoj — profesionalai
meilės karščių. visa ko.
Ogi „monteriai' vis kala
(kampe klasės plaktuku).
Septintokės burtų, kortų
bando laimės pasiklaust,,
ar prie biedno, ar bagoto
teks po metų prisiglaust.
O šeštokai — donžuanai,
sporto dvasios kupini,
tiktai paskui vieną paną
jie sekioja septyni.
Gi šeštokės kone miršta,
(ach, kokia liūdna dalis).
Sako, nieks nenori pirštis,
galim senmergėm palikt.

Gabijus

VEDA ST. DAUNYS

Tarpapygardinės stalo teniso pirmenybės

Gruodžio mėn. Kaune įvyko tarpapygardinės stalo teniso pirmenybės, kuriose dalyvavo Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Ukmergės ir Telšių apygardų geriausi stalo tenisininkai. Visų apygardų ekipose gausiai dalyvavo moksleiviai. Laimėtoju išėjo Kauno apygarda, finale įveikusi Šiaulių apygardą pasekme 6:2. Dėl trečios vietos kovojo Panevėžys su Telšiais, kur Panevėžys laimėjo 6:2. Kartu buvo pravestos ir individualinės varžybos vyrų ir moterų grupėse. Vyrų grupės nugalėtoju išėjo Dzindziliauskas (Kaunas), finale įveikęs Meilų 21:14, 21:10. Moterų grupės nugalėtojos vardą išsikovojo panevėžietė Vitartaitė, įveikusi Šodaitę 27:25, 21:19.

Baigėsi pirmas krepšinio pirmenybių ratas

Prieš Kalėdas baigėsi Kauno miesto L klasės krepšinio pirmenybių pirmasis ratas. Moterų grupės nugalėtoju liko dabartinis Lietuvos moterų krepšinio meisteris LFLS, o antrą vietą užėmė LGSF. Vyrų grupėje pirmą vietą tvirtai pasiglemžė JSO. Po Kalėdų atostogų prasidės antrasis ratas.

Tvarkomi Vilniaus sporto reikalai

Lenkų okupacijos metu Vilniaus sporto reikalai gerokai apleisti. Dabar perimamas buvusių Vilniaus lenkų sporto organizacijų turtas ir kiti reikmenys. Visur randama didelė netvarka. Vilniuje įsteigta nauja sporto apygarda, kurios vadovu paskirtas žinomas vilnietis Pranas Žižmaras.

Tik vienos tarpvalstybinės krepšinio rungtynės

Šią žiemą bus tik vienos tarpvalstybinės ir tarpmiestinės krepšinio rungtynės — Lietuva—Estija ir Kaunas—Talinas. Dėl karo su kitomis valstybėmis sporto santykiai nėra galimi, o su latviais, kaip žinoma, nuo pavasario sporto santykiai yra nutrūkę. Estai su latviais jau yra žaidę, taigi su Lietuva žaisdami jie turės antrą tarpvalstybinį susitikimą. Latviai, kaip ir mes, turės pasitenkinti tik praėjusiomis rungtynėmis su Estija.

Kauno moksleiviai geri krepšininkai

Kauno moksleivių tarpe yra daug gerų sportininkų, bet labiausiai visi susidomėję krepšiniu, dėl to Kauno moksleiviai krepšinio žaidime yra daug pasiekę. Vyrų L klasės krepšinio pirmenybėse dalyvauja 3 moksleivių krepšinio komandos, o moterų 1. Į vyrų ir moterų krepšinio rinktines visada įeina nemažas skaičius moksleivių.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Korespondentams ir „Kreivų šypsenų" bendradarbiams

Labai džiugu, kad toks gausus būrys korespondentų pripildo „Mokyklos ir gyvenimo" bei „Kreivų šypsenų" skiltis. Iš šių skyrių jauste jauti verdantį mūsų mokyklų gyvenimą. Bet kartais šie skyriai, ypač „Kreivų šypsenų", panaudojami ir nelabai girtiniems dalykams: mokytojams ar draugams įskaudinti. Redakcija, nieko blogo nemanydama, ima ir įdeda tokią žinutę, o paskui iškyla visokių nesusipratimų. Be to, dažnai tokios žinutės suprantamos ir juokingos tik savajai gimnazijai ar net vienai klasei. Pav., kam gali būt įdomu, ką ten pasakė Bronius arba ką įsimylėjęs Vytas. Redakcija labai prašo visus, ypač „Kreivų šypsenų" bendradarbius laikraščiui siuntinėti tik tokias korespondencijas, kurios nieko neužgauliotų ir būtų įdomios ne tik vienai gimnazijai, bet ir visiems skaitytojams.

Ilg. Z. Perdidelis noras moralizuot sugadina viską. Leitenanto atvirtimas labai neįtikimas atrodo.

Uteniui. Nuoširdžiai dėkoju už linkėjimus. Darai pažangą. Vieną eilėraštį jau spausdiname. Neužmiršk ir toliau „Ateities".

F. M. Dostojevskij, LOŠĖJAS. Romanas.. Išvertė **Kazys Augulis.** 224 psl. Kaina Lt 2,50. Spaudos Fondo leidinys.

Dostojevskis — vienas pačių didžiausių žmonijos genijų. Jis rusų realizmo atstovas, gyvenęs praėjusiam šimtmety ir turėjęs didžiulės įtakos naujajai Europos literatūrai.

Niekas ligšiol nėra giliau įžvelgęs į žmogaus sielą, kaip Dostojevskis. Jis nusileidžia į pačias žmogaus dvasios gelmes, į tas sritis, kurių nebetvarko proto galia, ir randa ten baisių ir keistų prieštaravimų, nuostabių žmogaus valiai nepriklausančių jėgų.

„Lošėjuj" ryškinamos dvi žmogaus aistros: meilės ir lošimo. Neturtingas mokytojas Aleksiejus myli vieno nusigyvenusio rusų generolo netikrą dukterį Poliną. Jų meilė keista, netramdoma proto ir valios, sumišusi su baisia neapykanta ir savimeile, su neįtikėtinu savęs ir kito mylimo asmens niekinimu. Aleksiejus nežino, ar Polina jį myli ar tik tyčiojas iš jo. Nusivylęs jis lošia. Ši aistra jį dar galingiau supančioja, jis negali iš jos išsivaduot ir kaskart žemiau smunka. Vėliau jis sužino, kad Polina tikrai jį myli ir ryžtasi taisytis. Dostojevskiui buvo pažįstama ne tik žmogaus sielos giluma, bet ir visas platusis gyvenimas su savo idėjom, su laikotarpinėm žymėm ir su ryškiaisiais žmonių tipais. Dostojevskis nesitenkina perskrodęs žmogaus sielą iki gilumos ir su didžiausiu analitiniu kruopštumu pasiknaisiojęs jo pasąmonėj. Jis duoda savo veikėjams ryškius ir gyvus charakterius ir jų asmenyse parodo ryškiuosius žmonių tipus. Aleksiejaus asmeny matome moderniojo žmogaus tipą, neturintį dvasios pusiausvyros, blaškomą aistrų, valdomą nervinių pojūčių ir pasąmonės. Generolas — tai išsigimusios ir sukvailėjusios rusų aristokratijos tipas. Prancūzė Blanche — nepaprasta smagumų ieškotoja, hedonistė. Savo stačiokišku ir valdovišku charakteriu labai ryški generolo senutė, ryškus anglas Astlėjas ir prancūzas DeGrie, kuriame autorius įkūnija prancūzų buržuazijos tipą, savo begalinį dvasios tuštumą, bedangstantį elegancija.

Verta daug kalbėti apie Dostojevskio kūrinių kompoziciją. Jo pasakojimas nepaprastai dinamiškas, veiksmas veržiasi pirmyn lyg pragariškai sruvenanti pilna krioklių upė. Visame veikale didžiausias įtempimas, nepaprasti vykusiai sumezgama intryga. Rodomos tik pačios įdomiausios, labiausiai jaudinančios ir sunkiai atvaizduojamos scenos. Viskas dvelkia tokiu ryškiu tikrumu ir veikia tokiu stipriu sugestyvumu, kad skaitytojas yra pagaunamas tos galingos srovės, kuri atima kritiškumą ir laiko nuovoką, užplūsta ir neša be atsikvėpimo iki paskutinio puslapio.

„Lošėjas" nėra pats geriausias Dostojevskio veikalas. Jis menkesnis už to paties autoriaus neseniai mūsų kalbon išverstą „Įdiotą", už „Nusikaltimą ir bausmę" (taip pat išverstas mūsų kalbon); už „Brolius Karamazovus", tačiau vistiek tatai yra didžiai vertingas ir skaitytinas kūrinys.

Br. Kr.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Lazdynų Pelėda, KLAIDA. 387 p. Kaina Lt 4. Sakalo leid.

Antanas Venclova, NAKTIS. Novelės. 245 p. Kaina Lt 3. Sp. Fondo leid.

A. Poška, NUO BALTIJOS IKI BENGALIJOS. II. Pas faraonų palikuonis. 286 p. Kaina Lt 3,50. Sakalo leid.

H. Stendhal, RAUDONA IR JUODA. Romanas. I. Vertė **P. Cvirka ir A. Šimėnas.** 377 p. Kaina Lt 4. Sp. Fondo leid.

FARADIEJAUS GYVENIMAS IR DARBAI. Sudarė ir išleido **Stasys Dabušis.** 328 p. Kaina Lt 5.

S. Tarvydas, KRAŠTAI IR ŽMONĖS. II. EUROPA. Kalbos žiūrėjo **J. Talmantas.** 224 p. Kaina Lt 4. Sakalo leid.

Gilbonis, OLIMPO ŽIEDAI. 64 p. Kaina Lt 2. Autoriaus leid.

KAUNO KALENDORIUS. 1940 METAMS. Trisdešimt ketvirtieji metai. Redagavo **Č. V. Grincevičius.** 104 psl. Kaina 50 ct. Šv. Kazimiero D-jos leid.

MOKSLEIVIŲ VARPAI. Nr. 5. Mėnesinis moksleivių žurnalas. Kaina Lt 0,25.

Wladysław Abramowicz, TRUMPAS LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS BE MOKYTOJO PAGALBOS. 52 p. Kaina Lt 1. Sakalo leid.

SAKALO KNYGOS. Leidinių katalogas. 1939. 32 p.

ŽVILGSNIS Į GYVENIMĄ, Nr. 4. Neperiodinis Kelmės gimnazijos literatūrininkų būrelio laikraštis.

Lietuvos Raudonasis Kryžius, BIULETENIS SPAUDAI, Nr. 15. 31 p.

SOTER. Religijos mokslų žurnalas. 1939. 164 p. V. D. Universiteto Teologijos-Filosofijos fak. leid.

SOLATIUM ANIMI, Quod edit **Kelmensis** gymnasii goetus „Antika", Nr. 3, Redactor **B. Kvietelaitis.**

Maasen, Johannes, **LICHT DURCH DIE NÄCHTE.** 292 psl. Freiburg im Breisgau 1939, Herder. Kartoniert RM 3,50; gebunden RM 4,80. (Užsieny 25% nuolaidos).

Thurmair, Georg, **DAS SIEBENGESTIRN.** 276 psl. Freiburg i. Br. 1939, Herder. Gebunden RM 4,80. (Užsieny 25% nuolaidos).

Tilmann, Klemens, **TODESVERÄCHTER.** Ein Tatsachenbericht aus der Geschichte der Kirche in Fern-Ost. 166 psl. Freiburg im Breisgau. 1939 Herder. Leinen RM 3,20. (Užsieny 25% nuolaidos).

Aug. Aštrauskas, MALŪNININKO DUKTERYS. Romanas. 151 psl. Kaina Lt 2. Autoriaus leid.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Danguoliui. Nėr intrygos, ir didelis blaškymasis į šalis. Išeina tik palaidas įspūdžių aprašinėjimas be jungiamosios idėjos.

St. Dž., „Brolio pasiskundimas" labai neaiškus. Kitą eil. gadina tironų žygių prarajoje suklupimas.

Ūkanai. Parašyk ką nors naujo, moksleiviam artimesnio ir kas kitų nerašyta.

Dainorėliui. Pasirinkai temą gan dėkingą, bet perdaug išplėtei.

Vilniui. Pats slapyvardę pasirinkai netinkamą. Vilnius mums brangus miestas, ir jo vardą visur kaišioti netinka. Eilėraščio forma sklandi, bet kad turinio ir minties beveik nėr.

Bangpūčiui. Dar netinka spausdinti. Vaclovo į upę įkritimas ir mirtis atrodo lyg iš piršto išlaužti.

Alb. Šiur., H. Nag., J. Žem., V. Baltaičiui, A. Š., Gud., Koz., Orv. Pasidėjom kitam kartui.

J. Nev., Sp., J. A-čiui, St. Kr., E. Dauj.; A. G. Spausdinti netiks.

Visiems. Daug medžiagos negalėjo tilpti dėl vietos stokos. Dėl to ir „Kreivų šypsenų" skyrius toks trumpas. Įdėsime vėliau.

Vendelskiui. Paties reikalą sutvarkysime kitam nr.

„MERGAIČIŲ ATEITIES" ATSAKYMAI

V. Naruš-tei. Sesės eilėraščiai, atrodo, turi neblogą pagrindą, bet dar silpni. „Viltis" labai maironiškai skamba. Mėgink daugiau — dar gerokai reikia pralavinti formą.

„Marcelės" autorei. Novelei ar šiaip fragmentėliui neužtenka vien aprašymo sausų faktų. Sesės rašinėlyje kaip tik ir pasigendama autorės stiliaus bei dvasios. Užjauti tą nelaimingą Aldutę, bet to neužtenka Reikia meniškai, gražiai išbaigti. Skaityk Vaičiulaičio, Cvirkos, Grušo noveles.

Snaigei. Šis eilėraštis jau visai neblogas, — sklandus, lengvas. Tik žymu didelis skubotumas. Pav., rimai „tyloj — rytoj", „žiedais — nepasivijai". Šitaip negalima. Kol kas dar nespausdinam — lauksiu jau visiškai gerų ir išbaigtų.

Vėtros dukrai. „Rudeniškas šokis" silpnutis. Matyt, dar tik pradedi rašyti. Skaityk Sal. Nėrį ir kitus naujuosius poetus.

E. Mat-tei. „Gyvenimo sūkury" perdaug norėta pasakyti. Tas viskas labai sunkina eilėraštį. Reikia paimti vieną mintį ir į ją įsigilinti, ją išgvildenti. „Į laimės šalį" jau žymiai geresnis. Tik vis tie rimai: „gėlių — pamažu", „dangaus — nepaliaus".

Rasai. Rašinėlis gal nebūtų blogas, bet dar nepriaugęs prie „Ateities", eilėraštis tuo labiau. Nenustok, rašyk, kada nors vis pasieksi savo tikslą, svarbiausia — skaityk, kiek galima daugiau skaityk!

Jūratei M. Tavo eilėraščiuose pagirtinas formos lengvumas, grakštumas, bet šiaip dar silpni. Lauksim daugiau.

Vandai M. Tavo eilėraščiuose perdaug jau tą meilė banali, apvalkiota, sakyčiau. Reikia rasti naujų priėjimų, naujų minčių bei išsireiškimų.

Stefai Bal-tei. Atsiuntei tą patį straipsnį perrašiusi. Gerai. Bet šiuo kartu nepasinaudosim juo. Numeris jau pilnas. Žiūrėsiu kitam. Iš viso, perdaug jame pamokslišku mo. Reikėtų griebtis drąsesnių, originališkesnių minčių, tuo labiau, kad čia tema nėra nauja. Šiaip paėmus — nieko, geras straipsniukas.

S. Ščiav-tei. Sveikinu su pirmuoju bandymu. Neblogas jisai, atrodo, kad tikrai gali rašyti, bet kol kas dar nespausdintinas. Bandyk toliau.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. PR. DOVYDAITIS

1940 M. NĖ VIENO ŠVIESUOLIO BE NAUJOSIOS ROMUVOS

NAUJOJI ROMUVA, iliustruotas savaitinis kultūros žurnalas, įžengia į dešimtuosius darbo metus. Jei Tamsta dar nebuvai NAUJOSIOS ROMUVOS prenumeratorių šeimoje, tai 1940 metams esi kviečiamas prisidėti. Tamsta tikrai NAUJĄJĄ ROMUVĄ pamilsi ir su ja nebesiskirsi.

KIEKVIENAS

NAUJOSIOS ROMUVOS

PRENUMERATORIUS,

užsimokėjęs iki 1940 metų vasario mėn. 15 dienos, gaus dovanų

Juozo Keliuočio

romaną SVAJONES IR SIAUBĄ ir

Em. Fr. Sillanpää,

1939 m. Nobelio laureato, romaną SILJĄ.

NAUJOJI ROMUVA metams kaštuoja 20 lt, pusmečiui 10 lt. Stud. ir moksleiviams metams 15 lt, pusei metų 7,5 lt. Užsienyje metams 30 lt.

Adr.: *Kaunas, Laisvės al. 31 b, telef. 24109.*

Literatūros, mokslo, meno, tautinio auklėjimo ir akademinio gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas

ŽIDINYS,

per penkiolika leidimo metų sutelkęs gausų rinktinių bendradarbių būrį, kiekviename numery kritiškai vertina Lietuvos ir užsienio kultūrinio gyvenimo aktualiuosius reiškinius.

ŽIDINIO prenumerata moksleiviams:

metams Lt 20,—, pusmečiui Lt 10,—; visiems kitiems — met. Lt 30,—, pusm. Lt 15,—.

Adresas: *Kaunas, Laisvės al. 3 b.*

STUDENTŲ DIENOS,

dvisavaitinis studentų laikraštis,

ir 1940 metais bus studentijos nuotaikų barometras, jos minčių reiškėjas, pasiryžimų ir darbų registratorius. Kas domisi akademiniu gyvenimu, skaito STUDENTŲ DIENAS

Prenumerata moksleiviams ir studentams:

metams Lt 4,—; nuo Naujų Metų ligi vasaros atostogų Lt 2,50, nuo v. atostogų lig metų pabaigos Lt 1,50; visiems kitiems metams Lt 6,—, pusmečiui Lt 3,—.

Adresas: *Kaunas, Laisvės al. 3 b.*

Nauji SAKALO leidiniai

BELETRISTIKA IR POEZIJA

Lazdynų Pelėda

Klaida

Mūsų klasikės rašytojos apysaka iš 1905 metų. Po „Algimanto" tai antroji tokio dydžio mūsų literatūroje apysaka. II leidimas. Paruošė *J. Ambrazevičius.* Lt 4.

Bern. Brazdžionis

Kunigaikščių miestas

Naujausias poezijos rinkinys (sp.).

J. Kruminas ir D. Pumputis

Eksperimentai

Dviejų autorių vienom temom rašyti eilėraščiai. Lt 2.

E. Fr. Sillanpää

Silja

1939 m. Nobelio literat. laureato gražiausias romanas. Vertė J. Lingis. (Sp.).

Juozas Paukštelis

Kaimynai

Naujos lietuviškos buities romanas. Lt 3.

Mykolas Vaitkus

Auštant

Tai žymiausias beletristinis žinomo mūsų poeto veikalas, vaizduojąs prieškarinį (1914) metą, to meto jaunimą ir jo aspiracijas. 2 tomai. Po Lt 3.

Nelė Mazalaitė

Pajūrio moterys

Jau perijodinėje spaudoje susidariusios gabios beletristės vardą, pirmasis apysakų rinkinys. Lt 2,50.

Victor Hugo

93 metai

Prancūzų revoliucijos romanas. 2 tomai. Vertė *K. Jakubėnas.* „Klasikų Bibliotekos" 8 ir 9 nr. Po Lt 3.
Įrišti Lt 1,50 brangiau.

J. Kuosa Aleksandriškis

Poezija

Pilnas J. K. A. eilėraščių rinkinys. (sp.).

Adomas Lastas

Pasiilgimai

Naujas poezijos rinkinys. Lt 2.

Kelionės

Antanas Poška

Nuo Baltijos iki Bengalijos

8 metų kelionių po Europą, Afriką ir Aziją aprašymas. 8 tomai. Gausiai iliustruota. Šiandie, kai daugelio valstybių uždarytos sienos, kai likviduojami kelionių biurai, nes nelaikas švaistytis po pasaulį, su svetimų kraštų įdomybėmis geriausia susipažinti tos srities knygose. Žinomas mūsų esperantininkas, turėjęs laimės pats ilgą laiką gyventi aprašomuose kraštuose, savo knygomis patenkins kiekvieną skaitytoją, ir tą, kurs ieško nuotykių, ir tą, kurs nori geriau pažinti vieno ar kito krašto sielą bei veidą.

Su gervėmis į pietus

I t. Kelionė nuo Kauno iki Viduržemio jūros. Su kelionių žemėlapiu. Lt 4.

Pas faraonų palikuonis

II t. Kelionė po Egiptą, Sudaną ir arabų dykumą. Lt 3,50.
Šių kelionių ruošiama dar šeši tomai.